

bokselskap.no, 2015

Jens Andreas Friis: *Fra Finmarken (Lajla)*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1881 (Alb. Cammermeyer, Kristiania).

Digitaliseringen er basert på fil fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-252-0 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-253-7 (epub),

978-82-8319-254-4 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Jens Andreas Friis

Fra Finmarken

(Lajla)

Skildringer

bokselskap.no

Oslo 2015

[Forord](#)

[I. Den tomme Vugge](#)

[II. Jaampa paa Ski efter Ulven](#)

[III. Finnen og Barnet](#)

[IV. Kvæner. Rensdyret Flytning. Kalving](#)

[V. Runne og Ranne](#)

[VI. Juleaften](#)

[VII. Pesten](#)

[VIII. Mellet og Lajla paa Skole](#)

[IX. Marked i Karasjok](#)

[X. Om Sommeren](#)

[XI. Bryllup](#)

[XII. Jaampas sidste Reise](#)

Forord

Enkelte af de her leverede Skildringer have tidligere været trykte i et af vore Dagblade, og man har, saavidt jeg har kunnet erfare, læst dem med Interesse. Dette har givet mig Mod til at udgive dem sammen med en Del nye, der slutte sig til de tidligere trykte.

Kristiania 1881.

Forfatteren.

I. Den tomme Vugge

[1] Langt nordpaa i Finmarken og dybt inde i Landet ligger der en liden Landsby, som hedder Karasjok. Den har sit Navn fra en Elv, som løber der forbi. Denne hedder nemlig ogsaa Karasjok, et Ord, som paa Finsk betyder «den stride Elv».

Midt paa en Slette, som Elven har dannet, staar der en liden Trækirke, og rundt omkring denne bo nogle Finnefamilier.

Stedet er om Sommeren ganske vakkert; thi paa Sletten vokser der frodigt Græs, og rundt omkring paa de lave Aaser staar der smuk Furuskov.

Nu for Tiden bor der Præst paa Stedet, men i forrige Aarhundrede, da det her fortalte foregik, kom der Præst didhen kun et Par Gange om Aaret, og foruden Finnerne eller den indfødte Befolkning boede der dengang kun en norsk Lensmand og en Handelsmand. Handelsmanden hed Lind. Han og hans Kone vare en Sommerdag komne derop tilbaads fra Kysten af og havde medført en Del Varer, hvormed de begyndte at handle med Finnerne.

[2] Ingen kjendte forresten noget til Handelsmanden og hans Hustru. De vare unge begge og børnløse, da de kom, men efter et Aars Forløb fik de en Datter, og istedetfor at vente med at faa Barnet døbt til der kom Præst til Stedet, besluttede de at reise med det til Koutokæino, et lignende Sted inde i det øde Land, hvor der ligeledes er bygget Kirke, og hvor der dengang boede Præst hele Aaret rundt. Afstanden mellem begge Steder er omtrent 15 Mile. Om Sommeren maa man

gaa, men om Vinteren kan man bruge Renskyds og tilbagelægge Veien paa to Dage.

Saaledes stod der en Lillejuleaften for mange Aar siden 5 Rensdyr spændte for hver sin Slæde udenfor Handelsmand Linds Hus i Karasjok.

Handelsmandens Tjenestegut Lars, eller som Finnerne sige, Lasse, holdt netop paa at pakke ned i en af Slæderne en Gryde, noget frossent Renkjød og forskellige andre Ting, som tydede paa, at nogen skulde ud paa en længere Reise.

Alle Kjørerenene vare store, prægtige Dyr. En enkelt Ren var, som sjældent træffer, ganske kridhvid, en anden var droplet; de øvrige havde den almindelige askegraa Farve og alle havde store, mangedenede Horn. De tilhørte Handelsmanden, og det var da ogsaa ham og Kone, som skulde reise til Koutokæino for første Juledag at faa døbt sit eneste Barn, en liden Pige paa omtrent 1/4 Aar.

Ægteparrets Kjøreren, især den kridhvide, som ^[3] Konen skulde kjøre med, havde prægtigt Sæletøi, Bælte om Halsen og Livet, udstyret med rødt Broderi, Duske, Sølvtraad og en Mængde smaa Bjælder. Det ansees nemlig blandt Finnerne for stadseligt, at en Kone eller rig Pige kommer kjørende til Kirke med en smuk, kridhvid Ren og selv iført en hvid Pels, der er pyntet med allehaande Broderier af rød Uldtraad. Rensdyrene havde formodentlig længe staaet bundne; thi de spiste ikke mere af den Mose, som var lagt hen for dem, men viste sig høist urolige, skrabede i Marken med Forbenene, virrede med Hornene og sled i den lange Tøm af Hvalroshud, der som en Grime var bunden om deres Hoveder.

De vare aabenbart meget kjede af Fangenskabets, og vilde gjerne komme løs, saa de, der skulde kjøre med dem, kunde være sikre paa, at det den første Fjerdingsvei vilde gaa afsted i strygende Galop.

Inde i Husets Dagligstue sad den unge Kone med Spædbarnet paa Armen, og ligeover for hende en Finnepig, der syslede med at lægge forskellige Ting i Orden i en «Komse» eller Finnevugge, en af disse Indretninger, som efter tusen Aars Erfaring er bleven gjort saa hensigtsmæssig som mulig for den Slags Reiser, der foregaa i hine Trakter om Vinteren, ofte i bidende Kulde og Snestorme og hen over uveisomme Ørkener.

En saadan Vugge er udhulet af Træ, har en Kalesche, hvorunder Barnets

Hoved hviler, og fra Kaleschen ned til Benene gaa stærke Baand eller ^[4]Snore, der danne et tæt Gitter over Barnet. Over Baandene kan igjen bredes et Tørklæde eller Lignende, saaledes at Barnet kan ligge fuldstændigt i Ly og dog uhindret drage Pusten. Vuggen har et stærkt Baand fra den ene Ende til den anden og kan ved Hjælp af dette bæres paa Ryggen eller hænges op i et Træ og sættes i gyngende Bevægelse. Den kan kastes eller rulle hen over Marken og modstaa 30 Graders Kulde, uden at Spædbarnet tager nogen Skade.

I den forreste Kant af Kaleschen eller Hvælvet over Barnets Hoved pleier man at hænge Glasperler, Ringe eller andet Skrammel, hvormed Barnet kan lege. I gamle Dage pleiede man i en Guts Vugge at hænge Bue, Pil og Spyd en miniature til Tegn paa, at han skulde blive en vældig Jæger. I en Piges Vugge hængte man Vinger, Fødder og Næb af Rypen til Tegn paa, at hun skulde blive «renslig, rask og net» som denne.

«Er du nu sikker paa, at Mosen er ganske tør, som du lægger i Vuggen, Magga?» spørger Moderen Finnepigen.

«Ja da,» svarer denne, «den er saa tør, saa tør og saa fin, at den findes ikke bedre paa hele Diljefjeldet.»

«Og de smaa Renkalveskind, har du dem?»

«Her er fire Skind af ufødte Renkalve og her er Dunpuden under Hovedet og her er Posen om Benene etc.»

^[5]«Nu tror jeg Marie sover,» siger Moderen, «nu er det bedst vi ser til at faa hende i Vuggen.» Med et sagte henaandet Kys paa Barnets Pande gav hun dette fra sig til Finnepigen, som bedre forstod at lægge det ned i Vuggen. «Faar jeg ogsaa kysse Barnet?» spørger Finnepigen.

«Ja gjerne det, Magga,» siger Moderen, «du vil hverken Marie eller mig noget ondt, men væk hende bare ikke.»

Med al mulig Omhu blev nu Barnet lagt ned i Vuggen og Moderen forsaavidt beroliget med Hensyn til den forestaaende Reise til Koutokæino.

Saa kom Handelsmanden ind og underrettede dem om, at alt var færdigt til Afreisen.

Det var koldt men vakkert Veir, da de gik ud for at sætte sig i Slæderne, og Sneføret var fortrinligt, det vil sige, der var lidt Nysne ovenpaa haard Skare. Det

er netop det Slags Føre, hvorpaa Renen springer bedst, da den af og til under Spranget kan tage sig en Mundfuld Sne for at kjøle sin Tunge og slukke sin Tørst.

«Er nu alle færdige og i Slæderne med Tømmen i Haand?» spørger Finnen, som skal kjøre foran og have alle de andre Ren bundne efter sig.

«Nu slipper jeg løs!» raaber han, kaster sig i Slæden, og med et heftigt Ryk farer Raiden, eller de sammenbundne Kjørerene afsted, saa Sneen fra Dyrenes Hover spruder høit over de Kjørende. I Spidsen kjører Finnen, derpaa Handelsmanden, saa ^[6] hans Kone, saa Finnepigens med Barnet i Fanget og bag efter hende Løsrenen eller Reserverenen uden Slæde. Man pleier nemlig paa en længere Reise eller der, hvor Landet er meget bakket, altid at have med en saadan. Naar det gaar brat nedover holder nemlig den bagerste Ren, som ingen Slæde har, der truer med at løbe ind paa dens Bagben, uvilkaarligt igjen eller stritter imod, og dette bidrager til at sagtne Farten og gjøre den støere for de forankjørende.

En eller anden Ulykke kan ogsaa hænde nogen af Kjørerene, og man har da Reserverenen at tage til. Saa galt har ogsaa hændt, at det har varet saa længe før man kom til Folk, at Nisten har gaaet med, og at man har maattet slagte Reserverenen.

Nogle Timer senere ser man de Reisende i langsomt Trav bevæge sig henover Snemarken, medens en Bue af Nordlys straalere som en Glorie over deres Hoveder. Nordlyset er saa glimrende, at man tydeligt synes at høre en hvislende og knitrende Lyd, idet det lige fra den ene Ende af Horizonten til den anden udskyder sine spidse og rødgyule Tunger. Nordlyset sammen med Stjernelyset fra den blaa Vinterhimmel gjør, at det er næsten ligesaa lyst som om Dagen.

Rensdyrene have nu efterhaanden sprunget Hidsigheden af sig, og de slippes derfor af Slagtømmen, saaledes at enhver af de Reisende kjører for sig selv; thi ikke blot Finnen og Finnepigens men ogsaa ^[7] Handelsmanden og hans Kone ere vel vante til at kjøre med Ren.

Det er deres Mening ud paa Natten at naa frem til en Stue, som er opbygget et Sted paa Veien til Afbenyttelse for Reisende; thi Skydsskifterne i Finmarken ere paa sine Steder saa lange, at man ikke paa en Dag kan naa frem fra det ene til det andet. Undertiden naar man heller ikke frem til en saadan Stue, men maa overnatte ude paa Fjeldet. Man graver sig da en Seng i Sneen, lægger et Renskind

paa Bunden, tager et over sig, vælter derpaa Slæden over sig, og dersom ikke Kulden og Snefokket er altfor slem, ligger man ganske lunt og sover ligesaa godt som i en Stue. Under Kjørselen morer Finnen sig snart med at sidde paa Knæ i Slæden, snart med at staa opreist i den eller indtage forskellige andre Stillinger. De øvrige derimod have nok med at holde sig i Slæderne paa almindelig Maade. Finnepigen, som har Barnet i Fanget, maa da ogsaa kjøre saa adstadigt som muligt, især er dette Tilfældet, idet de skulle kjøre ned i et Dalføre og ned paa en Elv, som man dels kjører langsmed, dels ud paa en stor Del af Veien. Enkelte Steder gaar Elven saa strid og fosset, at den ikke belægges med Is. Paa slige Steder maa man kjøre i Skraaningerne langs Elven, og her kommer det an paa at holde Balansen og blive siddende i Slæden, da den under Renens ofte viltre og balstyrige Spræt og Tilsprang let kan støde mod Stene og Stubber, eller glide ud paa skraa nedover ^[8] Bakkerne. Efter 5-6 Timers Kjørsel standser Finnen for at holde Rast paa et Sted, hvor det ser ud til at der findes Mose for Rensdyrene. De blive spændte fra Slæderne og begynde straks med Forbenene at sparke op Sneen for at naa ned til Mosen. Saa gjør Finnen op en Ild og sætter paa en Gryde, som han fylder med Sne for at faa Vand til at koge i.

Imidlertid skulde Handelsmandens Kone ogsaa sørge for at lille Marie fik noget at nyde, og hun bad derfor Magga om at hjælpe hende med at tage Barnet op af Vuggen.

«Tage Barnet op af Vuggen her i Kulden,» udbryder Finnepigen, «nei det gaar ikke an, hun vil jo komme til at fryse.»

«Ja, men hvorledes skal jeg da bære mig ad?» spørger Moderen.

«Du skal gjøre som en Finnekone gjør.»

«Hvorledes gjør en Finnekone?»

«En Finnekone lægger sig paa Knæ i Sneen foran Vuggen, bøier sig over Barnet og giver det Die i Vuggen.»

Saa blev da gjort, og efter et Par Timers Hvile satte Karavanen sig i Bevægelse igjen og kjørte videre.

Et Stykke foran de Reisende stiger der ligesom hvide Røgskyer op fra Elven. Her er der altsaa en Fos, saa man maa kjøre omkring den. Finnen standser derfor og siger, idet han atter binder alle Kjørerene sammen:

^[9] «Her maa vi i Land forbi Fossen, og pas nu vel paa, Bakken er skraa, og

falder man ud af Slæden, kan man tumle lige i Elven.»

«Kjære Magga,» raaber Moderen, «pas endelig vel paa Marie!»

Den sidste Halvtime har Finnen holdt op med sine Kaprioler i Slæden, været ganske taus og kjørt usædvanligt raskt paa.

«Er der noget i Veien, Lasse?» spørger Handelsmanden.

«Aa nei,» siger Finnen paa sit eget Sprog, som Handelsmanden ogsaa kan tale, «men har du ikke seet, at her er friske Spor efter en Flok Ulve? Det er ikke værdt, at du fortæller det til din Kone, for ikke at skræmme hende. Kanske vi naar frem til Stuen uden at træffe paa dem eller uden at de faar Veir af os. Der er ikke mere end en halv Mil igjen og vær ikke bange –» men før han fik sagt mere, kastede pludselig hans Ren sig saa voldsomt til Siden, at han nær havde tumlet ud af Slæden.

En Flok Ulve kom travende ned imod dem med den hvide Aande staaende ud af sine blodrøde Svælg.

Afsted fløi Rensdyrene i den vildeste Fart. Ingen Haand kunde standse dem mere. Enhver havde nok med blot at tænke paa at holde sig i Slæden og væрге sig for Stød og Skump.

«Magga, Magga, pas paa Barnet, pas paa Marie!» hørtes fra Moderen.

^[10] Opper mod Høiden fløi Dyrene, men her tumlede de sig i sin Skræk saaledes ind imellem Træstubber, at de sled af de Reb, hvormed de vare bundne sammen. Vildt for de derpaa afsted hver for sig i strakt Galop, saa Sneen sprudede saaledes i Ansigtet, at man ikke kunde se for sig. Endnu vildere fløi de afsted, da de naaede op paa Høiden og saa Ulveflokkene efter sig. Paa sidste Skrænt tumlede Pigen saa voldsomt mod en Stubbe, at baade hun og Barnet blev kastet ud af Slæden. Pigen blev slæbt afsted af Renen, da hun havde Kjøretømmen bunden fast om Haandleddet, men Barnet i Vuggen rullede nedover og nedover. Etsteds var Vuggen paa Nippet til at standse i en Skraaning, men saa gled den igjen videre, fik stærkere og stærkere Fart og fløi til Slutning ud paa et Isflag, som flød nedover langs Elvebredden.

Imidlertid sprang Rensdyrene vildt afsted hen over Sletten, Pigen næsten svimeslaaet ved at slæbes afsted efter den ene Arm med Ulvene lige efter sig. Endelig fik hun Haanden løs, og Renen for nu afsted med tom Slæde, rykkede

snart Dragrebet af, saa Slæden blev staaende igjen, og fløi derpaa endnu vildere afsted med Ulvene efter sig.

Dette blev de øvriges Redning; thi Jagten gik nu efter Løsrenen, og formodentlig indhentede Ulvene den snart og fraadsede et eller andet Sted i dens varme Blod.

Ikke førend omtrent 1/4 Mil fra Stedet fik Finnen ^[11] endelig saa meget Herredømme over sin Ren, at han kunde standse den. Handelsmanden og Kone vare heller ikke langt borte, og Faren for Øieblikket forbi, men hvor var Pigen med Barnet?

Det var nu bleven baade overskyet og mørkt, saa man ikke kunde se langt fra sig. De ventede derfor en Stund for muligens at se eller høre noget til Pigen. «Vi er ganske nær ved Hytten,» siger Finnen, «vi faar først kjøre did, saa skal jeg kjøre tilbage, om det er mig muligt at faa Renen til at gaa did igjen.»

«Jeg vil ogsaa kjøre med dig, Lasse,» siger Moderen.

«Det nytter ikke,» siger Finnen, «du faar ikke din Ren til at gaa did igjen, kanske jeg heller ikke min.»

«Men Barnet, Barnet!» udbryder Moderen grædende.

«Kanske Magga er kommet til Stuen før os,» siger Finnen for at give hende lidt Haab og faa hende til at kjøre videre, skjønt han selv kun havde liden Tro herpaa. Da de vare komne saa langt, at de saa frem til Stedet, hvor Hytten laa, og endnu ikke kunde opdage noget Spor efter Pigen, vendte Finnen om igjen, medens Handelsmanden og hans Hustru kjørte frem til Stuen.

Efter en halv Times Anstrængelse med at faa Kjørereren til at gaa tilbage igjen, naaede Finnen endelig Stedet, hvor de havde truffet Ulvene, og ^[12] begyndte at raabe og huje for muligens at høres af Pigen. Endelig svaredes der nede fra Elven, og her fandt han Pigen vadende omkring i Sneen, grædende og jamrende sig, fortvivlet ledende efter Barnet.

Hun fortalte nu, hvorledes det var gaaet hende, og de fortsatte begge to i Mørket at lede efter Barnet, men forgjæves. De kunde til Slutning ikke tro andet, end at det enten var tumlet i Elven og sporløst forsvundet eller bortslæbt af Ulvene.

Der var intet andet for, end at de maatte vende tilbage igjen til de stakkels

Forældre, der i dødelig Angest sad og ventede paa dem i Hytten.

Endelig høre disse Bjældeklang ude i den mørke Nat, og Moderen styrter ud med Raabet:

«Barnet, Barnet, hvor er mit Barn!»

«Vi har endnu ikke kunnet finde det,» siger Finnen, da Pigen i sin Skræk ikke kunde faa et Ord frem, «vi maa vente til det lysner lidt.»

«Ak Gud, ak Gud,» stønnede den stakkels Moder og sank afmægtig om i sin Mands Arme.

Pigen og Finnen forklarede nu for Handelsmanden, hvorledes det forholdt sig, og at det ikke kunde nytte at reise afsted igjen, førend om nogle Timer, men da Moderen kom til Bevidsthed igjen, vilde hun selv afsted for at lede efter Barnet.

«Vi maa vente til i Graalysningen,» forsikrede Finnen, «saa skal vi reise afsted alle tre.»

Det var en sørgelig Nat for Mand og Kone, lange, ængstelige Timer, Graad og Hulken og Veklager: ^[33]«Marie, lille Marie, mit eneste Barn sønderrevet af Ulve! Herre Gud, du straffer mig haardt i din Vrede!» klagede den stakkels Moder.

«Forsøg, om det ikke er dig muligt at hvile lidt, saa du er stærkere, til vi skal afsted igjen for at lede,» siger Manden.

«Hvile, hvile, nei jeg kan ikke, jeg kan ikke, lad os reise straks.»

«Det nytter ikke førend ud paa Morgenen, vi kan intet se,» forsikrede Manden; «det faar staa i Guds Haand. I sin Barmhjertighed kan han holde sin Haand over Barnet. Du ved, at det ikke kan fryse i Vuggen.»

«Men Ulvene, Ulvene! I Guds Navn lad os straks vende tilbage igjen,» klager Moderen.

«Ulvene har nok med at jage efter Maggas Ren,» trøster Manden hende med.

«Og saa Elven og Fossen, ak Gud, ak Gud, nei jeg kan ikke blive her, vi maa afsted igjen, kjære, kjære lad os reise afsted! Kom med mig du Lasse!»

Lasse forsikrede, at Rensdyrene vare saa forskræmte, at det for det første var umuligt at faa dem did igjen i Mørket, og hun bevægedes da til at forsøge paa at hvile lidt, men ikke før var Søvn og Træthed paa Vei til at kaste Glemselens Slør over Begivenheden, før hun igjen vaagnede op, og Sorg og Skræk lagde sig atter

blytungt over hendes Hjerte.

[14] «Nu skal vi snart afsted,» siger Finnen, «om 1/4 Time er det saavidt lyst, at vi kan se at kjøre.»

Pigen blev tilbage; Finnen, Mand og Kone kjørte afsted og kom i Graalysningen frem igjen der, hvor Renene vare blevne skræmte. Ogsaa Stedet, hvor Pigen var tumlet af Slæden, fandt de, og snart opdagede Finnen en smal Stribe i Sneen, hvor Vuggen var gleden nedover mod Elven.

De fulgte Sporet alle tre, og det varede ikke længe før de ogsaa fik Øie paa Vuggen nede ved Elven. Med et Skrig springer Moderen frem og kaster sig over den, men med et Suk og en dyb Stønnen synker hun afmægtig om.

Vuggen var tom, Baandene vare iturevne, og ved at se nøiere efter fandtes der Blodpletter paa Sneen og fuldt op af Ulvespor.

Der kunde ikke være nogen Tvivl længer, det var ikke muligt at tro andet, end at Barnet var opædt af Udyrene. Med den tomme Vugge vendte Forældrene tilbage til Stuen. De havde nu intet at gjøre i Koutokæino, og næste Dag reiste de tilbage til Karasjok, syge baade paa Sjæl og Legeme.

Kun en Ting havde de ikke lagt Mærke til, nemlig at der løb et svagt Spor af et Par Ski henover Pletten, hvor Vuggen stod, og langs opmed Elven.

II. Jaampa paa Ski efter Ulven

[15] For mange Aar siden var Aslak Laagje Finmarkens rigeste Fjeldfin.

Han eiede en Hjord paa 3-4000 Rensdyr og for at passe denne maatte han have baade Tjenere og Tjenestepiger, ikke at tale om en hel Flok Hunde.

Jaampa og Jouna hed to af hans Tjenestegutter, og om disse kan det maaske være værdt at høre lidt nærmere, især da om den første.

Jaampa var af ægte finsk Blod og ægte finsk Udseende. Hans Mund var temmelig stor, Næsen liden og noget flad, Øinene smaa og plirende, Kindbenene udstaaende, Haaret sort og filtret, og hele Ansigtet furet og rynket som et Stykke skrumpet Næver, Dertil var han aldeles brunbarket af Hede og Kulde, Røg og Regn, Vind, Hagl og Sne. Han saa ikke godt ud, ikke engang i en Finnepigens Øine,

og han havde gjort saa liden Lykke hos Pigerne, at han endnu i en Alder af henved 40 Aar ikke havde faaet sig nogen Kone. Jaampa var ikke nogen from ^[16]Mand, og han kunde desværre heller ikke kaldes gudfrygtig i kristelig Forstand. Tvertimod er jeg bange for, at han maatte siges at være Hedning.

Vistnok var han baade døbt og konfirmeret, men hans kristelige Opdragelse havde foregaaet i de Tider i forrige Aarhundrede, da Finnebørnene bleve tvungne til at lære deres Kristendom paa Norsk.

Jaampa havde vel saaledes lært saameget udenad af den norske Katekismus, at han til Nød «slap frem» for Præsten, men rimeligvis havde han, som det hedder fra den Tid, «intet forstaaet af, hvad han enten havde hørt, læst eller sjunget,» og senere havde han da kastet Bogen og dermed ogsaa sin Kristendom overbord.

Mor Laagje, som var en from Kvinde og som kunde flere Bønner baade paa Finsk, Kvænsk og Norsk, havde ofte sagt til ham:

«Jaampa, Jaampa, hvorledes skal det gaa dig paa Dommens Dag, du, som aldrig beder, hverken Morgen eller Aften?»

«Jeg kan ikke *Daro*» (Norsk) havde da Jaampa svaret, «hvorledes kan jeg saa bede til de Norskes Gud, han forstaaer jo ikke *Same*» (Finsk).

Hertil vidste Mor Laagje heller ikke noget at svare, thi ogsaa hun havde hørt, at Biskopen (M. F. Bang), saa utroligt det end kan synes, havde forsikret, «at Vorherre ikke vilde høre finske, men kun norske Bønner.»

Biskopen tænkte vel dermed at bringe dem til ^[17]desto ivrigere at lægge sig efter Norsk. Men Jaampa vilde ikke lære Norsk eller kunde ikke, om han end noksaa gjerne vilde; thi hvem skulde lære ham det?

Og hvad gjorde han saa? Jo, han tyede i Hemmelighed igjen tilbage til de finske Guder, som endnu ikke vare ganske glemte, og hvis Billeder endnu stode hist og her rundt omkring i Fjeld og Fjære. Disse maatte vel, mente han, idetmindste være ligesaa sprogkyndige som han selv eller forstaa baade Finsk og Kvænsk, hvilke Sprog han talte lige godt. Han bad vel saaledes paa sin Vis, men naar han bad, hvor han bad og hvad han bad om, det ved alene Vorherre.

Jaampa havde et ubændigt hidsigt Gemyt. Ond var han vel egentlig ikke. Han var nemlig glad i Smaabørn og ofte efter fattig Leilighed snil imod Folk, som vare endnu fattigere end han selv. Men blev han tirret eller ophidset, da var han ikke bedre end et vildt Dyr, da skyede han intet, frygtede ingen Overmagt og havde ingen Respekt mere enten for guddommelige, eller menneskelige Ting.

Hvorfor havde saa Laagje dette Menneske i sin Tjeneste?

Jo, Jaampa havde ogsaa sine Dyder eller gode Egenskaber. Han var mere end almindelig stor for en Fin at være, men alligevel smidig som en Kat og usædvanlig udholdende i Gang og Sprang, især var han en Mester til at løbe paa Ski. Han var flink som faa til at passe paa Renhjorden, til at ^[18]tæmme Kjøreren, slagte Ren, dressere Hunde og fremfor alt til paa Ski at jage efter Ulven. Mangen en havde maattet lade sit Liv for Jaampas Kniv. Halvt en Ulv selv var han dennes svorne Dødsfiende. Han var derfor godt likt, og kom vel ud af det med sin Husbond Laagje, «den sagtmødige», og han havde god Løn. Hver Høst fik han 3 drægtige Simler og naturligvis ogsaa de Kalve, der faldt af disse. Paa denne Maade havde han, som saa mangen Tjener hos en Fjeldfin, samlet sig en liden Hjord paa omtrent 100 Dyr.

Disse vare naturligvis mærkede i Ørene med hans eget selvvalgte Mærke, forskjelligt fra Husbondens og alle andres.

Jaampa drak, naar og hvor han kunde faa fat i Brændevin, og saalænge og saameget, at han blev liggende, hvorsomhelst det traf sig, inde i Hus, eller ude paa Marken, i Sne og Kulde. Og saaledes kunde det undertiden hænde, at naar han vaagnede efter et Rus, var hans lange, tafsede Haar frosset saa fast i Sne eller Is, at han maatte bruge Kniven for at komme løs.

Jouna var aldeles forskjellig fra Jaampa. Han var temmelig lyslet og saa ganske godt ud. Han var derhos en medgjørlig og godslig Fyr, snakkede, spasede og pratede uafbrudt, et Barn i Sind og Tanke, som saa mangen Fin. Alligevel havde han ogsaa sine Dyder. Han var flink i Haandarbeide, til at gjøre Slæder, Ski eller Skeer og diverse Redskab ^[19]af Renhorn, til at fiske og fange Ryper, til at hjælpe Kvinderne med at malke Ren o. s. v. I det hele taget Jaampa var en Esau, og Jouna var en Jakob. Jaampa og Jouna boede i Telt sammen, medens derimod Tjenestepigerne laa inde i Husbondens eller Familiens Hovedtelt, som Skik og Brug er.

Laagje havde den Vinter, da det her fortalte tildrog sig, slaaet sine Telte op paa Akkanasfjeldet, nogle Mil fra Karasjok, og sin talrige Hjord gaaende deromkring.

Ulven havde været meget slem allerede tidligt paa Vinteren, og uafbrudt havde Tjenestefolkene, 2 og 2 ad Gangen, maattet være ude baade Dag og Nat for at holde Vagt, men alligevel havde det lykkes Udyrene at rive ihjel flere Rensdyr. Man havde seet flere Flokke af Ulve, saa det var at frygte, at denne Plage vilde blive endnu værre udover Vinteren. Man havde ogsaa lagt Mærke til, at der blandt Ulvene var en enkelt en, som var ganske usædvanlig stor og af lidt anden Farve end almindelige norske Ulve. Man antog, at det maatte være en Russeulv, som var kommen fra Sibirien.

Jaampa gik i et stadigt Halvsinne, fordi dette Udyr havde revet ihjel en af hans egne ypperlige Kjøreren, skjønt den havde havt hundrede andre at vælge imellem. Han havde ogsaa en Dag været efter den paa Ski, men maattet opgive Jagten, da Sneen ikke var dyb nok, og Ulven saaledes havde let for at slippe unda.

^[20]Jaampa sukkede og bad, men rimeligvis ikke til Vorherre, om at der snart maatte komme stærkt Snefald, saa han kunde faa prøve et Kapløb under gunstige Omstændigheder med denne Røver af en Ulv.

Endelig begyndte det ogsaa en Dag at tykne til, og alt eftersom det tyknede, begyndte Jaampas Ansigt at klarne op. Han lagde nyt Skud i sin korte Finnerifle, udsøgte sig de længste og bredeste Ski og smurte dem ind med Renfedt.

Saa kom Sneen. Stille og tyst i større og større Sneflokker dryssede den ned fra den mørke Himmelhvælvning og lagde sig alenhøi baade nede i Dalførene og oppe paa Høiderne, hvor den ellers pleier at fyge af, hvorfor ogsaa Ulven, naar

den forfølges, altid pleier at tage Veien didop, da den der har let for at springe afsted.

Jaampas Ansigt straaledede, og han tog extra Nattevagter i Forventning om, at Ulvene skulde komme. Men flere Nætter gik hen, uden at man saa Spor af dem, saa man næsten begyndte at tro, at de havde fortrukket til andre Kanter.

Jaampa var baade tilfreds og utilfreds hermed. Det var jo godt at de bleve borte, men han havde dog gjerne først villet forsøge et alvorligt Kapløb med den store Ulv, som man havde seet.

Imidlertid maatte han igjen tage fat paa sine daglige Sysler, og en Formiddag holdt han saaledes paa med at tømme en Ren nede paa Isen af en Indsø lige foran Teltene. Ungbukken havde nogen ^[21]Tid forud gennemgaaet den første Lektion efter Jaampas Opdragelsesmethode. Denne bestod deri, at han med en lang Snor eller Rentøm bandt den fast til Toppen af en nogenlunde stor, slank og elastisk Birk og saa lod den staa der og baske med denne. Birken bøiede sig, hvergang Renen sprang til og sled og tumlede sig for at slippe løs. Men efterhaanden gik det med Renen, som det pleier at gaa med Laxen paa Snøret i en vel øvet Fiskers Haand. Den maatte til Slutning give tabt og slaa sig tilro og taale at have Grime og Tømme paa sig. Saa tog han den med sig ned paa en Is og spændte en Slæde i Enden af Dragtømmen. I Begyndelsen er det vilde Dyr meget bange for Slæden eller denne Tingest, som den ser komme farende efter sig. Den tror formodentlig, at det er en Ulv eller et andet Udyr, som forfølger den, og først efterhaanden, naar den begynder at tabe Skrækken for Slæden, gjøres Dragrebene kortere. Jaampa og Renen baskede og tumlede sig nede paa Isen. Sommetider var Renen Mester, rev Jaampa overende og slæbte ham med sig et Stykke. Men der var ingen Fare for Skump eller Stød nede paa den slette Sneflade, og Jaampa holdt ud, indtil Renen efterhaanden ogsaa der maatte finde sig i at gaa roligt og slæbe en tom Slæde efter sig. Senere blev den med Slæde og noget Læs bunden ind i en Raide midt imellem tømmede Ren, og her maa den uden videre følge med de andre.

Laagje var inde i sit Telt og passede Kjødgryden, ^[22]der kogte til Middag. I en Fjeldfinnehusoldning er det nemlig Manden, som koger eller passer Gryden, medens Konens Arbeide fornemmelig bestaar i at sy Klæder, Sko, berede Skind og passe Børnene etc.

Jouna var beskjæftiget med at snekkerere paa en Pulk eller Renslæde. Alt aandede Fred og Ro, da man pludselig ser nogen paa Ski komme farende nedover den bratte Li paa den anden Side Indsøen, raabende noget, som ikke strax kunde forstaaes. Det var ingen anden end en af de unge Tjenestepiger, som den Dag havde Renvagt. Jaampa stansede med Rendressuren og lyttede. Saa hørte han tydelig Raabet: «*Gumpe læ botsuin!*» Ulven er efter Rensdyrene! Og er der noget Raab, som kan vække en Fin op af Døs, Dvale, Rus, Drøm eller Søvn, saa er det dette. Ja, jeg frygter for, at en Fjeldfin, om han end laa paa Knæ foran Alteret og skulde modtage Sakramentet af Præstens Haand, dog vilde springe op og fare afsted, dersom nogen kom ind i Kirken og pludselig raabte ham i Øret: «*Gumpe læ botsuin!*»

Jaampa slap øieblikkelig Renen og tog Spranget opover mod Teltene. Ogsaa han raabte: «Jouna, Laagje, *gumpe læ botsuin!*» Ikke saa saare hørtes Jaampas Raab, før Jouna kastede Kniven og Laagje Sleven og sammen med Kvinderne og alle Hundene fra sine Smuthuller kom farende ud. Alt kom i Oprør, og medens Mændene i en Fart fik sine Ski paa Benene, fortalte Pigen andpusten, at en Flok Ulve pludselig var kommen farende imod dem og da ^[23]de havde forsøgt at møde dem havde Storulven i Spidsen for de andre kommet lige hen mod dem og vist Tænder, saa de forfærdede havde veget tilbage og slaaet for sig med Skistavene. Saa havde hun løbet til Teltene for at gjøre Anskrig, medens den anden Pige saa godt hun kunde, fulgte efter Hjorden.

Jaampa slængte sin Rifle paa Ryggen og stak et Par Rentunger ind paa Barmen; han vidste ikke, hvorlænge Jagten kunde komme til at vare, ialfald vilde han ikke give sig paa de første 2-3 Døgn, det lovede han sig selv. Afsted satte, de alle 3 i den Retning, hvorhen Rensdyrene vare flygtede efter Pigens Forklaring. Det varede heller ikke længe, førend de fik Øie paa Storhjorden, som igjen havde samlet sig i en tæt Klynge, men da de kom frem, fik de høre, at det havde lykkes Ulvene at sprænge omtrent 100 Dyr ud af Storflokken. Disse havde sat afsted i nordostlig Retning forfulgt af Ulvene, som paa vanlig Vis søgte at sprænge dem endnu mere fra hinanden for derpaa 2 og 2 at forfølge en enkelt Ren.

Laagje blev tilbage for at hjælpe Pigen med at drive Hjorden tilbage til Teltene. Jaampa og Jouna satte efter Ulvene. De fandt snart Sporene, saa det ikke var vanskeligt at følge lige efter dem. Efter omtrent en Mils Gang opdagede

de Bloddryp paa Sneen, saa de kunde skjønne, at Storulven allerede havde havt sine Tænder i en Ren, og et Stykke længer fremme fandt de Renen, sønderreven og halvt opædt af Ulvene, som allerede havde taget Flugten igjen.

[24] Jaampa undersøgte Mærket i Ørene og opdagede, at det atter var en af hans egne Ren, som Ulvene havde taget, og var han ikke forbitret før, saa kan det vel hænde, at han blev det nu.

«Gid Satan eller Jaampa havde Tag i dig, din fordømte Blodhund!» skreg han, og satte afsted igjen efter Ulvesporene.

En halv Mil længer fremme fik han se Storulven med en mindre efter sig ude paa Isen af en Indsø, som den vilde sætte tværs over for at naa Høiderne paa den modsatte Side.

Nu begyndte Jaampa Jagten for Alvor. Susende fløi han nedover en Skraaning og begyndte Spranget udover Isen. Jouna kunde ikke længer holde Følge med ham, men begyndte at sakke bagud; Jaampa derimod sprang ustanseligt.

Ulvene, som saa sig forfulgte og havde tungt ved at springe i Dybsneen, begyndte, som de pleie, naar de forfølges haardt efter et rigeligt Maaltid, at kaste op for at lette sig noget, og Jaampa, som saa det, slængte Riflen, som tyngede noget, for ogsaa at lette sig lidt. Han vidste, at Jouna, som kom efter, vilde tage den med sig.

Jaampa var ikke langt fra Ulvene, da de naaede Land, men opover Høiden paa den anden Side fik de noget Forsprang for ham. Da han atter fik se dem igjen, havde den mindste skilt sig fra Storulven; maaske den havde en Anelse om, at det kunde være [25] farligt at holde Følge med den, og Jaampa satte naturligvis ogsaa efter den store.

Det gik igjen noget nedover, raskere og raskere fløi Skiene; Ulven vilde atter sætte over en Indsø, men i Skraaningen ned imod denne var Jaampas Fart ti Gange saa stor som Ulvens, og han halede mere og mere ind paa den. Endelig kom han farende lige efter den, og idet han i Farten for forbi den i en Bakke, slog han efter den med Skistaven for at lamslaa den i Korsryggen, som er Ulvens svageste Punkt. Men Ulven var en gammel erfaren Krabat. Den braavendte i det samme og afparerede Slaget ved at tage imod det med Tænderne, hvorfor det heller aldrig nytter at slaa efter dens Hoved.

Ulykkeligvis skar Jaampas venstre Ski, idet han slog efter Ulven, ind under en Vidjekvist, og Jaampa stupte paa Hovedet, saa han næsegrus laa begravet i Sneen.

Som et Lyn var Ulven over ham og hug Tag i hans Skulder og rev og sled i Renskindspelsen. Men heldigvis var denne tyk, og indenfor denne havde Jaampa desuden en Saueskindspels, saa han følte nok Tænderne og havde længe bagefter blaa Pletter i Skindet, men han ænsede ikke dette stort. Han laa klogeligvis stille, indtil han nede i Sneen fik Tag i Kniven, vred sig saa pludselig om og rendte Kniven i Skulderen paa Ulven, saa den atter strøg afsted.

Jaampa var heller ikke længe om at komme paa Benene og sætte efter den igjen. Det bar atter ^[26]udover en halv Mil lang Is, og Kapløbet begyndte paanyt.

Maanen kom op, Stjernerne tændtes, Nordlyset flimrede, og det glitrede og glimtede i Millioner Snekrystaller. Natten var lys, men intet levende hørtes eller saaes. Alt var tyst og stille hen over de milevide snedækte Høifjeldssletter.

Kun disse to, Jaampa og Ulven, stønnede og løb uden Vidner eller Tilskuere, uden Stans eller Hvile, ikke et Præmieløb, men et Kapløb paa Liv og Død.

Da Ulven naaede Land igjen, var den nok begyndt at trætne noget, maaske ogsaa Saaret og Blodtabet havde svækket den, thi den satte ikke opover mod Høiderne igjen, men sprang langs Indsøens Strand.

Jaampa frydede sig ved Synet af Blodet i dens Spor og anstrængte sig af yderste Evne for at naa den, men Sveden dryppede af ham endnu stærkere, end Blodet af Ulven, og han var saa varm, at det formelig røg af ham. Saa vrængede han af sig den tunge Renskindspels, slængte den paa Sneen og sprang afsted i sin korte, lette Saueskindspels. Det frøs ogsaa nu, saa der lagde sig lidt Isskorpe paa Sneen. Denne gjorde, at Skierne løb saa let, som om de vare af Glas, medens den derimod skar Ulven i Benene. Endelig kastede Jaampa ogsaa sin Hue; selv den blev ham for tung. Barhovedet og med flagrende Haar ilede han afsted for at naa henimod Enden af Indsøen samtidigt med Ulven. Her gik der ^[27]ned et trangt Dalføre, og da Ulven satte ned igjennem dette, blev det dens Bane. Jaampa skar nedover lidt oppe i Skraaningen, medens Ulven var nedenfor, og idet denne med grinende Kjeft skulde forbi ham etsteds i en Snevring, fik den et saa velrettet Slag over Korsryggen af Jaampas tunge Knortekjæp, at den sank ned med Bagkroppen i Sneen og blev lamslaaet siddende uden at kunne reise sig eller komme af

Pletten.

Jaampa var Seirherre. Han trak Pusten dybt nogle Gange, idet han støttede sig paa Skistaven og saa paa sin slagne Fiende. Medynk var der ei Tale om. Tvertimod, i haanende Triumf over at have knækket Ryggen paa sin Dødsfiende, udtømte han sin Vrede i allehaande Skjeldsord, idet han udbrød: «Saa fik jeg da endelig fat i dig, dit arge Trolde! du, som har lusket omkring om Natten, men været feig om Dagen, undtagen mod Smaabørn. Der sidder du nu med knækket Ryg og gabende Kjeft, dit stygge Bæst! Tror du, at jeg ynkes over dig? Nei, tvi dig, som bed mig i Ryggen! Men nu skal du ikke bide mere, og heller ikke mere slikke Renblod med din forbandede Tunge! Nu skal Kniven min istedetfor smage Hjerteblodet dit! Det var vel dig, din Tyveknegt, som for en Maaned siden stjal fra mig min bedste Kjøreren? Jo, det var dig, det nytter ikke, at du skuler og nægter det, det var dig, siger jeg, eller din Fa'r eller din Mo'r, eller din Søster, eller din Bro'r, eller en eller anden af din forbandede Slægt! ^[28] Nu skal du dø, du skal dø, hører du, din Rakker, din Kjeltring, din Satans Blodhund! Der – der har du Kniven,»ⁿ¹ og som et Lynglimt farer Knivbladet ind i Ulvens Side. Død ruller den om paa Ryggen.

Jaampa bælgflaaede Ulven, kastede Skindet over Skuldrene som en Pelskrave, og begav sig paa Hjemveien. Efter en halv Mils Gang mødte han Jouna, som kom med hans Rifle, Pæsk og Hue.

De tog en Benvei tilbage igjen, og ud paa Formiddagen naaede de frem til Teltene. Jaampa udbredte sig ikke videre over Jagten, men hans Mund arbeidede desto ivrigere med Indholdet af en Kjødgryde, som nylig var tagen af Ilden. Kun maatte han fortælle, at det var Ulven, som havde revet Hul i hans Pæsk, da en af Pigerne tog den om Hænde og satte sig til at reparere den. Jouna derimod spiste og snakkede omkap, og af ham fik de da høre de nærmere Detaljer af Jagten.

III. Finnen og Barnet

^[29] Nogle Dage efter Ulvejagten blev det besluttet, at Laagje og Jaampa skulde reise afsted paa hver sin Kant for at søge efter de borteblevne Rensdyr. Saadanne Ture fra Renby til Renby foretages ikke sjelden og betragtes tildels som

Fornøielsesture, især naar Vedkommende er Tjenestegut og ikke selv den skadelidte, paa samme Maade som Tjenestegutter sydpaa heller ikke have noget imod at blive sendte tilfjelds for at lede efter Heste, hvorved de faa Anledning til at flakke om fra Sæter til Sæter. Paa en slig Omstreifen faar Finnen Anledning til at træffe Slægt og Venner eller Fremmede, til at spørge Nyt eller fortælle Nyt, og at samtale om det uudtømmelige Æmne, som Renen, Renskjøtsel, Rensygdomme etc. er for Nomaden.

Laagje var heldig nok til meget snart hos en af de nærmestboende Fjeldfinner, som var lidt i Slægt med ham, at faa Rede paa nogle af de forsvundne Dyr. De fortalte, at de en vakker Dag havde opdaget ^[30]en sort bevægelig Flæk langt henne paa Snemarken. Den kom nærmere og nærmere og blev større og større, og saa viste det sig da, at det var en liden Flok Rensdyr. Man kunde da let skjønne, at Ulven havde været paa Færde et eller andet Sted, og at Dyrene vare sprængte ud af en Hjord og nu kom som Flygtninge fra en slagen Armé. Da de forskræmte Dyr opdagede den fremmede Hjord, havde de sat afsted til denne og kastet sig dødstrætte ned midt inde i den tætteste Flokken. Komme i et sligt Tilfælde forjagede Dyr til Venner eller Slægtninge, har det ingen Nød. Man kjender dem paa Mærkerne i Ørene, ved hvem de tilhøre og hvem Ulven har besøgt og tager Vare paa dem.

Men komme de til Tyvepak, som ofte hænder, saa er Rentyven ikke bedre end Ulven. Han slagter dem, gemmer dem undaf og æder dem op, eller han mærker dem om til sit eget Mærke og flytter bort til Trakter, hvor man ikke har let for at finde ham.

Jaampa tog en Ren til at kjøre med og strøg sydover mod Koutokæino, hvor de værste Rentyve fandtes. Han havde en mærkelig indiansk Kløgt til at gjøre Iagttagelser og Slutninger og se sig om, medens han talte med Vedkommende om ganske andre Ting end borteblevne Ren eller Rentyveri. Af Farven paa et Renskind eller af Kløverne paa flaaede og henkastede Lægben kunde han strax se, om det var Dyr fra hans Husbonds eller hans egen Hjord.

Jaampa havde intet sagt om, naar han kunde ^[31]komme tilbage, Laagje derimod, som ikke havde taget Kjørereren, men gik paa Ski, havde lovet at være tilbage igjen inden Jul. Han tog derfor Veien hjem igjen, da han havde faaet Rede paa en Del af Rensdyrene og var bleven enig med sine Slægtninge om, at de indtil

videre skulde beholde dem under sin Varetægt.

Saaledes traf det sig, at han i Graalysingen Juleaften netop var paa Veien langs med den samme Elv, hvor Ulykken om Natten med Barnet havde hændt Handelsmanden og hans Kone.

Det var Laagjes Agt at naa tilbage til sit Hjem ud paa Dagen for at feire Juleaften sammen med sit Hushold. Under Gangen saa han flere Steder langs Elven Spor af Ulve, men han anede ikke, at de vare ganske i Nærheden, førend hans Hund, «Tshjabo», som sprang foran ham, pludselig satte i et Skrig, idet den blev overfaldt af to Ulve og i et Nu revet i Stykker. Hver strøg afsted med sin Part, og da Laagje kom frem til Stedet, var der ikke andet igjen af Hunden end nogle Blodpletter paa Sneen.

Medens han staar og ser sig om og lytter efter Ulvene, syntes han at høre ligesom en svag Barnegraad lidt længer oppe ved Elven. Det maa være en «Apparashj» eller «Utburding», tænkte Laagje ved sig selv. «Gud ved, hvem det nu er, som har født i Dølgemaal, og hvis Barn raaber efter kristen Daab!»

Det er nemlig en meget almindelig Folketro ^[32] blandt Finnerne, at naar en stakkels Pige, maaske sveget af sin Kjæreste, der havde lovet at gifte sig med hende, i sin Fortvivlelse gaar hen og «føder i Ørkenen», som det hedder paa Finsk, saa lever Barnet, hvad der end gjøres med det, og græder og raaber til forbifarende, ja nævner endog sin ulykkelige Moders Navn, naar man spørger derom. Denne Overtro, som den onde Samvittighed synes at have skabt sig selv, afholder maaske mangan ulykkelig Kvinde fra at begaa en Forbrydelse, som langt lettere kan udføres og skjules i hine vildsomme og folketomme Trakter, end i mere beboede Egne. Folketroen siger, at Barnet ikke ophører med sin Graad og sine hjerteskjærende Raab paa Mamma, Mamma! førend det har røbet sin Moder eller Morderske og man derpaa har tilraabt det et eller andet kristent Navn som Daabsnavn.

Man fortæller derfor ogsaa, at det har hændt, at man har fundet Børn, paa hvem Tungen er afskaaren. Den ulykkelige Moder har da begaaet denne Grusomhed i den Tro, at Barnet derved skulde forhindres fra at raabe eller nævne hendes Navn, og hun selv saaledes undgaa at blive opdaget.

Idet Laagje gik længer op langs Elven, fik han se noget mørkt ude paa et Isflag et Stykke fra Land, og, saa utroligt det end forekom ham, hørtes det, som om

Lyden kom derfra. «Hun har kastet Barnet i Elven, den ulykkelige,» tænkte han og skyndte sig iveri for saa snart som muligt at komme bort fra ^[33]dette skumle Sted, overbevist om, at en Forbrydelse her var begaaet, og at det var en Utburding, som raabte.

Men atter lød det spæde Skrig saa tydeligt og saa jammerligt klagende, at hans Hjerte blev grebet baade af Angest og Medlidenhed, ulykkelig som han selv var, fordi han ingen Børn havde. Han havde vistnok taget til sig sin Søsters yngste Barn, Mellet, en Gut paa 3-4 Aar, men det var dog alligevel ikke hans eget Barn.

Han standsede derfor igjen, saa sig tilbage og lyttede.

«I Guds Barmhjertigheds Navn», udbrød han, «det kan da vel ikke være noget virkeligt levende Barn?»

I et Øieblik var han tilbage igjen, slyngede Lassoen hen paa Isflaget og drog det tillands. Forbauset greb han Vuggen, rev over Baandene, og hvad skulde han se? Det yndigste lille Barneansigt, badet i Taarer, og strækkende sine smaa, blaakolde Hænder ud imod ham.

Laagje var nærved at gaa baade fra Sands og Samling ved dette uventede Syn.

Det var ingen Utburding, det var et virkeligt levende Barn, der laa i Vuggen. Den næste Tanke var, «hvad i Guds Navn han nu skulde gjøre for at redde det stakkels Barns Liv.»

Først gav han sig selv til at raabe og huje for at høre, om der ikke skulde være Mennesker nogetsteds i Nærheden. Men nei, intet Svar hørtes fra ^[34]nogen Kant i den mørke, kolde Morgendæmring. Saa tog han Vuggen og løb afsted med den i Armene. Men det vilde heller ikke gaa, det vilde blive altfor ubekvent og besværligt under Farten paa Skierne.

Saa lagde han sig ned paa Knæ med Vuggen foran sig, tog med skjælvende Hænder Barnet ud af Vuggen, lagde det paa sit Fang, drog sin Kniv og skar op saa stor Aabning i sin Pæsk og i Kuften indenfor, at han kunde putte det næsten afklædte Barn ind paa Barmen. Der laa det varmt, langt varmere end i Vuggen, og hindrede ham heller ikke i hans Bevægelser.

Saa afsted igjen for at naa hjem snarest muligt; thi Ly og Varme fandtes der vel ved hans gamle Barm, men ingen Næring for et Spædbarn, og maaske havde det sultet saalænge, at det vilde dø, førend han naaede hjem til sin Hustru og kunde skaffe det Renmælk og Renmarv, som Finnebørn ofte opføres med. Denne

Frygt jog ham afsted, som om usynlige Aander vare efter ham for at frarøve ham Barnet.

Aldrig i sit Liv havde han anstrængt sig saaledes, som den Morgen. Over Hei og Dal gik det afsted uden Stands eller Hvile. Han havde henved en Mil hjem, men snart naaede han Høider, saa det gik raskt afsted, af og til i susende Fart henover langstrakte Høifjeldsskraaninger.

Pludselig stansede han. Barnet laa saa stille, at han blev angst for, at det kunde være død. Varsomt stak han Haanden ind paa Barmen og fik fat ^[35] i en af de smaa Hænder. «Gud være lovet!» udbrød han, da han følte, at den var varm. Saa afsted igjen.

Snart saa han sine Telte og sin Rensdyrhjord hvilende rundt omkring dem. Dyrene sprang op, da han kom med slig Fart, og Hundene styrtede gjøende ud af Teltene, men de kjendte da snart sin Husbond igjen og sprang logrende omkring ham for ligesom at bede om Undskyldning for, at de havde taget Feil. Saa kom Mor Laagje og Tjenerne.

«Guds Fred og god Dag!» siger Laagje, og «Goddag, lille Kone! skynd dig ind igjen i Teltet, varm Mælk og lad os være alene!»

Konen gjorde saa og troede, at Manden var bleven syg.

«Hvad feiler dig, Laagje, er du syg?» spurgte hun.

«Nei, jeg er ikke syg, men kom hid, Kone,» sagde Laagje, da han var kommen ind i Teltet, «kom hid, skal du faa se noget rart, jeg har her i Barmen.»

«I Guds Navn et Barn», udbrød Konen, da Laagje tog den Lille frem, «et levende Barn, et deiligt Barn, en liden Pige, en Guds Engel. Herre Gud, hvis Barn er det?»

«Jeg ved ikke, jeg har fundet det!»

«Fundet det?»

«Ja, i Sneen!»

«I Sneen?»

«Ja, det vil sige, det var ikke i Sneen, det var ^[36] paa et Isflag i Elven ved Storfossen, jeg troede først det var en Utburding, det skreg saa jammerligt.»

«Næsten nøgent i Kulden?»

«Nei, det laa i en Vugge, havde fine Klæder paa og var vel indpakket, men jeg

kastede Vuggen og fløi afsted med Barnet i Barmen.»

«Hvem i al Verden kan det tilhøre? Saa du ikke Spor af Folk eller hørte noget til Nogen?»

«Nei, det var mørkt enda, jeg saa intet og hørte intet andet end et Dødsskrig af Tshjabo, som blev reven ihjel af to Ulve.»

Den Lille fik nu Mælk og Renmarv, blev mættet og varmet og sovnedede ind paa Mor Laagjes Fang. Stakkels Moder, havde hun kunnet se dette istedetfor den tomme Vugge og Blodpletterne paa Sneen!

Da Laagje ogsaa havde spist, satte han sig hen til sin Kone. Begge betragtede de det sovende Barn og undersøgte den Smule Tøi, som det havde paa sig. Der var intet Mærke at opdage, og Tøiet var som et almindeligt Finnebarns.

«Du lod Vuggen ligge igjen,» siger Konen, «kanske der var Ting i den, som kunde fortælle om Barnet.»

«Jeg skal hente den imorgen,» siger Laagje, «og du har jo heller ingen Vugge.»

«Gid vi kunde beholde Barnet og gjøre det til vort eget; se, hvor vakkert det er!»

«Ja gid vi kunde! Men vi faar ialfald beholde det for det første, og bliver der ikke Spørgsmaal ^[37] efter det, saa er Barnet mit. Kanske det med Vilje er udsat. Jeg har ialfald fundet det og reddet det, da det ellers vilde have været Dødens sikre Bytte. Som Frelseren fødtes Julenat, saa er kanske dette Barn skjænket os idag.»

«Men hvad skal vi sige til vore Tjenere og andre Folk?»

«Aa, vi faar sige, at det er et Fosterbarn, som jeg har hentet, og som vi har taget til os, og saa har vi to, Mellet og den Lille her, som kunne lege sammen.»

«Men mon det er døbt?»

Ja det kunde ingen sige. Men bedre to Gange end ingen Gang, tænkte Finnen, og efter at det var bleven fortalt til Tjenerne, at Laagje var kommet tilbage med et Fosterbarn fra en af sine syge Slægtninge, reiste han og Kone med Barnet til Koutokæino.

Med Præsten klarede Laagje sig let. Han udgav Barnet uden videre for sit eget og lod det døbe:

Lajla.

Da de vare komne tilbage igjen til sine Telte, bleve Tjenerne trakterede med det bedste af Mad og Drikke, som Huset formaaede i Anledning af, at Lajla skulde, som Skik og Brug er, faa sin Faddergave, ligesom Mellet havde faaet sin, da han blev optaget i Huset som Barn.

Af den talrige Renhjord udsøgte Jaampa 10 Simler, som gik med Kalv, og disse bleve mærkede ^[38] med et extra Snit i Ørene, saaledes at de kunde skjelnes fra Forældrenes og andres. Dette Mærke hed herefter «Lajlas Mærke».

Det samme Mærke brugtes i gamle Dage ogsaa som «Bomærke» eller Eiendomsmærke, hvormed enhver Barnet senere hen i Livet tilhørende Ting ogsaa blev mærket. Som voksne brugte Vedkommende det ogsaa som Underskrift, eller aftegnede samme under skriftlige Sager med samme Forpligtelse og Gyldighed, som Navns Underskrift i vore Dage. I Almindelighed pleiede et Barn ikke at faa mere end 1 Ren i Daabsgave af Forældrene, men den rige Laagje skjænkede baade Mellet og Lajla hver sine 10 Simleren, saa der kunde være godt Haab om, at de som voksne vilde blive meget rige, da de desuden jo havde stor Arv i Vente. De i Daaben skjænkede Ren og deres Afkom, hvor talrig end denne bliver, regnes den Dag idag aldrig med i Arveskiftet, men er Barnets særlige Eiendom. I gamle Dage fik Barnet ogsaa ofte Ren i Gave af Fadderne, og den, der først opdagede og paaviste Barnets første Tand skulde altid give det en Ren. Denne kaldtes «Tand-Ren», og Skikken var formodentlig laant af Nordmændene, der, som bekjendt, brugte at skjænke en lignende Gave, der kaldtes «Tannfe».

IV. Kvæner. Rensdyret. Flytning. Kalving

^[39] Straks efter Jul brød Laagje op sine Telte og flyttede med sin Hjord længer sydpaa, ned imod Indsøen Hætta, som ligger indenfor russisk Finlands Omraade.

Der var nemlig ikke dengang, saaledes som nu, noget Forbud mod at flytte over Grænsen, men de norske Fjeldfinner opholdt sig en stor Del af Vinteren i russisk Lapmarken, hvor der var Rigdom paa Mose og Ly i Skovene, medens de

russiske eller kvænske Nomader sammen med de norske igjen om Sommeren opholdt sig ved de norske Kyster.

Dette var til Gavn for begge Parter og ikke til Skade for Nogen. Veksling af Terræn eller gjensidig Benyttelse af hinandens Vinter- og Sommerbetesmarker, var ligesaa nødvendig for Nomadebefolkningen paa begge Sider Grænsen, som det er for den norske Bonde at skifte med at have sine Kreaturer paa Stalden ^[40] om Vinteren og i Fjeldet om Sommeren. Vore Bønder vilde være ilde farne, om det blev dem befalet, enten at holde sig oppe i Fjeldet hele Aaret, eller alene hjemmeføde sine Kreaturer.

Under Opholdet paa Finlands Grund traf Laagje ofte sammen med Kvæner eller Finlændere, og dette havde tilfølge, at han og hans Tjenere forstode og talte det nærbeslægtede kvænske Sprog næsten ligesaa godt som sit eget. Ofte hændte det ogsaa, at han fik Besøg af Folk, som vare paa Vandring over fra Finland til norsk Finmarken.

Som bekjendt har der foregaaet og foregaar fremdeles den Dag i Dag en Folkevandring i det smaa fra Nordfinland til Finmarken. De indvandrende Kvæner tage Veien rundt den Botniske Bugt og op igjennem Lapmarken til Kittilä, hvor de dele sig saaledes, at nogle drage til Varanger, andre til Alten. De følge altsaa den samme Vei, som nogle Historikere antage, at en Del af Nordmændene ogsaa have fulgt paa sin Vandring fra Finland. Denne Indvandring, hvorved Finmarken eller den nordligste Del af Norge sporadisk er bleven koloniseret nordenfra lige ned til Saltens Fogderi, er ellers ikke meget gammel. Den store nordiske Krig gav egentlig Stødet til den.

I de 10 Aar, da Finland efter Erobringen af Wiborg (1711) og Slaget ved Storkyrö var i Ruslands og dets vilde Soldaterhorders Vold, sukkede Landet under større Lidelser end maaske noget andet ^[41] europæisk Land har været udsat for. Det hedder herom i et Brev fra Grev Armfelt:

«Paa alle Steder, hvor Russerne have streifet, saavel før som efter Erobringen af Wiborg, have de faret frem med at brænde og skjænde, myrde og pine de uskyldige Indvaanere. Alene i Nykyrckio-Sogn have de slaaet ihjel 40 Personer i et Hus og kun ladet levende igjen efter sig et 6 Uger gammelt Barn, ligesom forøvrigt neppe en eneste Gaard findes, hvor de ikke have dræbt nogle af de uskyldige Indvaanere eller martret dem ved at binde dem til en lang Stang og

hænge dem over en Ild, som de have opgjort, og har jeg selv seet 5-6 saadanne Ildsteder. Desuden har de fra forskjellige Steder bortført utallige uskyldige Børn, og hvad der ikke uden Afsky kan fortælles, opædt flere, hvilket især Landsbyen Ilmis kan bevidne, da nogle Kalmukker, som kom did, havde med sig i deres Slæder 3 slagtede Børn, 2 Piger og 1 Gut, hvilke de i samme Landsby efterhaanden kogte og spiste.» «Ikke sjelden», siger en anden Forfatter, «havde Nøden i den Tid ledet til unaturlige og umenneskelige Handlinger. En Moder blev af Hunger tvungen til at bruge to af sine døde Børns Kroppe til Føde for sig og sine andre Børn. En anden solgte sit Barn til en russisk Officer for et Lispund Salt.»

Intet Under derfor, at Alle flygtede, som flygte kunde og hvorsomhelst hen det var muligt at komme, fornemmelig over til Sverige, men ogsaa op igjennem ^[42]Lapmarken til Finmarkens Kyster. Dette foregik i saa stor Mængde, at Finlands Befolkning herved og paa Grund af Bortførelse af mange til Rusland, i disse Aar sank ned til omtrent 200,000 Mennesker.

En Aften silde sendte Laagje som sædvanligt afsted to af sine Tjenere, hvis Tur det var at have første Nattevagt over Hjorden. De raabte ved Navn paa de Hunde, som bedst lystrede dem og som strax kom frem fra sine Kroge og fulgte dem, medens de øvrige bleve roligt liggende. Men netop som de Hjemmевærende holdt paa at gaa tilkøis, for pludselig de Hunde, som vare blevne tilbage, ud gjennem Teltdøren og begyndte at ildgjø paa noget udenfor. Laagje skyndte sig da ud og fik se, at der et Stykke fra Teltet stod to Fremmede, omringet af Hundene. Laagje kaldte Hundene til sig, og de Fremmede, en Mand og en Kvinde med et Barn paa Ryggen, kom nærmere og hilste:

«*Hyvää iltaa!*» God Aften! hørtes paa det brede Kvænemaal fra Manden, hvortil Laagje svarede, som man pleier:

«*Jumal' antakoon!*» Gud give det!

Det var saaledes et Par nygifte Kvæner, som vare paa Vandring over til norsk Finmarken, De bad om Herberge for Natten, og som Finnen i Almindelighed er gjæstfri, saa var den rige Laagje det ikke mindre. De bleve derfor inviterede ind i Teltet, og der blev lagt mere Ved paa Arnestedet samt sat paa en Gryde med Renkjød. Barnet, en liden Pige ^[43]paa et Par Aar, blev taget ud af Posen, hvori hun havde siddet paa sin Moders Ryg, og de Fremmede fik en god Plads paa hver sit

Renskind ved Arnestedet. Snart herskede der i Teltet den livligste Passiar, Spørgen om Nyt og Fortællen af Nyt.

Lajla og Mellet kom ogsaa paa Benene og glemte Søvnene, da de saa den lille Kvænepige. De fik hende hen til sig, og da Maden var kogt, sluttede Jaampa sig med et Fad med Suppe og Kjød til Børnene, og der blev mellem disse en forvirret Pludren paa Kvænsk og Finsk, saa Jaampa alt imellem maatte fungere som Tolk.

Kvænen fortalte, at der havde været Misvækst i Nordfinland forrige Høst. Kornet havde frosset bort i Begyndelsen af September, og der fandtes ikke den Gaard i hele Nordfinland, hvor man ikke maatte bruge Brød af Furubark, blandet med 1/3 Mel. Han og hans Kone havde derfor besluttet at vandre paa Ski den lange Vei over til Finmarken for at søge sit Livsophold der ved Fiskeri; thi Havet afgav dog altid saa meget Mad, at man ikke rentud hver Dag maatte sulte.

Samtalen mellem Laagje og den Fremmede kom efterhaanden ind paa Specialiteter om Renen, dens Natur og Egenskaber.

Som bekjendt fælder Renen, baade Han og Hun, sine Horn hvert Aar. Oksen fælder sine Horn i Midten af November. Gildet Ren fælder i Marts-April. Simlen fælder i Mai, omtrent 10-12 Dage efter ^[44]Kalvingen. Renens Horn ere igjen fuldt udvoxne i Slutningen af August. Oksens Horn naa sin fulde Høide ved 7-Aars Alderen, Simlens ved 4 Aars Alde ren. Antallet af Tinder paa de største Renokters Horn kan gaa op til 60 og deres Vægt til 36 ..

Det er bekjendt nok, at mange Dyr aabenbart have et Begreb eller nogen Idé om sit eget Udseende. Dette fremgaar af den Omstændighed, at f. Ex. Paafuglen, Orfuglen og Tiuren bryste sig af sine Halefjær, Brushanen af sine Halsfjær etc. Man paastaar ogsaa, at en spraglet Hund først og fremst slikker ren og pudser sine hvide Pletter. At Renen ofte med Stolthed betragter og nøie kjender sine store, grenede Horn er ganske vist.

Men at et Dyr ogsaa skal kunne have Indflydelse paa sit Udseende eller med Bevidsthed kunne bidrage til, at nogen Del af dets Legeme under Væksten antager denne eller hin Form, har man, saavidt vides, hidtil ikke kunnet paavise.

Dette paastaaes dog med Bestemthed af Finnerne at være Tilfældet med Renen og dens Horn. Deres Form er ikke vilkaarlig, sige de, eller de vokse ikke ud i Grene, uden at Dyret selv hjælper til dermed eller arbejder derpaa. Dette har ogsaa faaet sit eget Udtryk i Sproget og heder «*Tshjorvides dakkat*», udarbeide

sine Horn, og herpaa paastaa de, og saaledes ogsaa Laagje, at Renen i sine ledige Timer anvender baade meget Arbeide og megen Omhu.

«Hvorledes gjør han det da?» spurgte Kvænen.

[45] «Han gjør det med Bagbenene», forklarede Laagje, «han bøier Kloven bagud og med Knokkelen af Leden ovenfor Hoven dels støder, dels gnider han paa den bløde, opvoxende Hornmasse, indtil der opstaar Ømhed og fremkommer lidt Vædske paa det Sted af Hornmassen, hvor han vil, at der skal vokse ud en Gren. Hornmassen er, som du ved, svampagtig blød som en opskydende Kvannestilk, og straks der (om Vaaren) er skudt op en Stump, begynder Renen med Bagbenene at bearbeide denne for at faa den til at forgrene sig som den ønsker.

«Aa nei da», mente Kvænen, «at Renen puffer og gnider med Foden paa Hornet, kommer ikke deraf, at han vil at der skal vokse ud Grene, men simpelthen af den Omstændighed, at det klør netop der, hvor en Gren efter Naturens Orden af sig selv vil skyde frem.»

«Nei», sagde Laagje, «det forholder sig ikke ganske saaledes. Læg for det første Mærke til Øiets Stilling og Horntinderne. Alle Grene og Tinder, selv om der findes 20-30 paa hvert Horn, kunne sees af høire eller venstre Øie. Hvorfor skulde ikke enkelte Grene vokse saaledes, at Dyret ikke kunde se dem, dersom det aldeles var Tilfældighedens Værk eller de skjød frem uden nogensomhelst Kontrol af Øiet eller Medhjælp af Dyret? Den behøver heller ikke at se, hvor det klør; det er nok med at føle dette for at træffe Stedet. Men lægger man Mærke til Renen medens den «arbejder paa Hornene», vil [46] man straks se, at den under Arbeidet idelig og altid gløtter og kiger op med Øiet for at passe paa, om Grenene vokse synlige og symetriske frem. Paa andre Dyr, som have andre Slags Horn og som ikke fælde dem og heller ikke arbeide paa dem, f. Ex. Okse, Gjed, Saubuk etc., vokse Hornene ofte saaledes, at Dyret slet ikke kan se dem.»

«Læg fremdeles Mærke til en Ren», fortsatte Laagje, «som et Aar drives haardt med Arbeide, saa den bliver mager og træt og ikke gider arbeide flittigt paa sine Horn under Væksten. Den faar det Aar nogle uformelige, klodsede og ganske faagrenede Horn. Men lad den saa næste Aar være i Fred og Ro, lad den hvile og have Tiden for sig, saa skal du faa se, hvor ivrig den er for at faa smukke Horn, hvorledes den stadigt gløtter op til dem og knuger og gnider snart [47] paa

den ene Side for at faa en Tinde til at vokse ud der, snart paa den anden Side for at faa en lignende her, indtil den efter 2-3 Maaneders Tid har faaet dem saaledes formede og saa mangegrenede, som den efter sin Alder og Størrelse pleier at have.»

«Men», indvendte Kvænen, «dette kan jo simpelt hen forklares af den ganske naturlige Grund, at et magert og udkjørt Dyr naturligvis ikke har den frodige Hornvækst, som et friskt, udhvilt og velnæret Dyr.»

«Nei», sagde Laagje, «det kan ikke tilfulde forklares deraf. Læg Mærke til en Ren, som har faaet Skade paa det ene Øie, saa den ikke kan se Hornene paa den ene Side, eller som har et beskadiget Bagben, saa den lidet eller slet ikke kan bruge det. Du skal da faa se, at den paa den Side, hvor den er blind eller har et daarligt Bagben, ogsaa vil faa et klodset, uskjønt og næsten ikke grenet Horn. Vel forsøger den at føle sig frem paa den blinde Side eller gaar hen til et Træ, hvis den har Skade i Bagbenet, og forsøger at gnide Hornet mod en Gren, men det bliver dog langt fra ikke saa udviklet, som paa den anden Side, hvor den kan kontrollere Væksten. Derfor kjender ogsaa Renen sine Horn i Længde, Brede og Høide saa mærkværdigt nøie, at den kan løbe gennem Skov og stryge paa en halv Tomme nær forbi Grene og Stammer uden at støde an eller hænge fast, ligesom den ogsaa med vidunderlig Sikkerhed kan stange til sin Modstanders Horn eller parere med sine egne.

Dette Arbeide paa Hornene ser man Renen udføre, naar den har ædt sig mæt og skal til at lægge sig til Hvile. Det bedste Bevis paa at skræmte Dyr begynde at beroliges, eller, om det er tamme Dyr, ikke længer frygte Syn af Folk, er, at de begynde at gnide og puffe paa sine Horn med Bagbenene. Ogsaa Kalvene gjør det samme, naar de første Gang faa Horn, og det morer os, naar vi se det. «Se paa Veslekaren, nu begynder han at arbeide paa sine Horn,» pleie vi da at sige.»

«Kan gjerne hænde, at Renens Gniden og Puffen hjælper paa Hornenes Vækst,» mente Kvænen, «men ^[48]ikke skal nogen faa mig til at tro, at Renen ved om dette eller at den med Bevidsthed og Villie former dem saaledes og ikke anderledes, som et Menneske, der ordner sit Haar i Lokker. Kanske du tror, at Renen ogsaa kan tælle Tinderne paa sine Horn?»

«Tælle kan Renen vistnok ikke,» indrømmede Laagje, «men jeg er overbevist om, at dens Arbeiden paa Hornene er forsættelig, og jeg er vis paa, at dersom jeg

med Knoen af Haanden vilde puffe og gnide et eller andet Sted paa Renens Horn, saa vilde ogsaa der vokse ud en Gren, og det vilde blive artig at se paa, hvor travelt den vilde faa med at faa en lignende Gren til at vokse ud paa det andet Horn. Noget tilsvarende er det, at der vokser ud en Knude paa en Træstamme, naar man beskadiger den under Barken.»

«Dersom det forholdt sig saa med Renen,» sagde Kvænen, «saa maatte vel det samme være Tilfældet med Elg og Hjort, men vi ved jo, at disse Dyr faa en Horntinde til for hvert Aar, enten de ville eller ikke.»

«Saaledes er det ikke med Renen,» sagde Laagje. «Antallet af Tinder paa dens Horn staa ikke i noget bestemt Forhold til dens Alder. Tinderne tiltage i Antal indtil 7 Aars Alderen, men aftage igjen senere, dels fordi Renen paa sine gamle Dage ikke har saa stærk Hornvækst som før, dels fordi den rimeligvis ikke er saa omhyggelig om sit Ydre som i Ungdommen.»

^[49] Disputen fortsattes langt ud paa Natten, saa de maatte gaa til Hvile uden at være komne til nogen Enighed. Næste Morgen drog Kvænen videre.

Ud paa Vaarsiden, omtrent ved Paasketider, begynder Fjeldfinnen at vandre ned over mod Kysten i ganske korte Dagsreiser, ofte flytter han ikke mere end en Mil om Dagen. Han har lang Vei, ikke sjelden 15-20 Mil, før han kommer til sin Sommerplads, og det tager lang Tid, før han kommer frem. Han skal føre med sig Telte, Teltstænger, Gryder, Kjedle, Klæder etc., foruden Børn, Hundehvalpe og undertiden ogsaa syge Folk. Saalænge Slædeføret endnu varer, gaar det let, men ophører dette, og alt enten skal bæres af Folk eller lægges paa Renens Ryg, gaar det langsomt og besværligt. Værst er det, naar nogen bliver syg eller ikke kan gaa enten af Alderdom eller anden Brøst. At bære den Syge holder man ikke ud med saa lang Vei, og der er da intet andet for, end at han eller hun, hvem det nu er, kan hænde ens egen gamle Fader eller Moder, maa efterlades paa Fjeldet i en eller anden ussel Gamme og forsynes med Mad for at frelse Livet og senere komme efter eller ligge der og dø ganske alene. Mangt et tungt Farvel har en Fader eller Moder maattet sige til sine Børn paa et saadant øde Sted og senere aldrig seet dem. De, der kunne gaa, maa følge Hjorden og have fuldt op med at passe paa denne. Kun yderst sjelden er man saa mange eller saa velstaaende, at nogen kan efterlades som ^[50] Sygepleier. Men en Fader eller Moder betragter dette at efterlades saaledes alene igjen paa Fjeldet ikke som nogen Haardhed eller

Utaknemmehed af Børnene. Det er en sørgelig Nødvendighed og en Skjæbne, som maaske har rammet deres Fædre før dem.

Laagje drog da ogsaa paa sædvanlig Tid afsted med sin Hjord, sit Tyende, Hustru, Mellet og lille Lajla, som nu ogsaa var kommen til. Han skulde helt nedover til Altens Præstegjeld, drage over Alteidet og udover til de yderste Pynter udenfor Jøkelfjorden.

Lille Lajla maatte naturligvis ofte bæres, og i Regelen var det den barske Jaampa, som bar hende i en Skindpose paa sin Ryg, saaledes at hun kunde holde sig fast i hans lange Haar, om hun havde Lyst. I allefald blev hun betroet til ham, naar man skulde passere farlige Steder, f. Ex. vade over iskolde, flommende Elve.

Lajla og Jaampa vare nemlig, saa rart det kunde synes, blevne meget gode Venner. I Begyndelsen havde Jaampa ikke agtet paa hende. Han havde blot undertiden siddet og stirret paa dette lille uskyldige, smukke Barn, som paa en lille Fugleunge, men han havde ingenting sagt og aldrig rørt ved Barnet. Saa hændte det en Dag, medens han sad ved den aabne Arne og lille Lajla krabbede omkring, at hun var paa Nippen til at rulle ud i Ilden. Jaampa greb hende da og tog hende op paa Fanget. Lajla saa snart, som Børn instinktmæssig gjøre, at der aldeles ^[54]ikke lyste nogen Uvillie ud af dette grimme Ansigt, men at tvertimod det hele dannede et eneste stort Smil, og hun blev derfor heller ikke i mindste Maade bange for ham eller lod sig ikke genere, men reiste sig op paa hans Fang og tog Tag i hans lange tafsede Haar, og da hun fik se hans Ørenringe – thi af en eller anden overtroisk Grund brugte Jaampa Ørenringe – tog hun fat i en af disse og sled i den saaledes, at enhver anden vilde have skreget, men Jaampa lod hende slide og drage med sine smaa buttede Fingre, saa meget hun lystede; det var bare Fornøielse for ham, at hun kom ham saa nær og rørte ved ham.

Fra den Stund af var Venskabet sluttet mellem disse to, og Lajla fik sig senere mangan Ridetur paa Jaampas Ryg, naar han gik ude og saa paa Renhjorden, eller naar han gik en mindre Tur paa Ski, eller ogsaa kunde hun faa sig en Kjøretur med ham i Renslæden, og naar de saa kom ind igjen til Madfadet, hed det altid fra den Lille: «Lajla spise god Mad med Jaamba!»

Dette Barnebekjendtskab havde en besynderlig blidgjørende Indflydelse paa Jaampa. Han var ikke altid saa bister eller saa uvorren længer, som før, ja han

fik sig i Hemmelighed en Kam og redede sit tafsede Haar, som neppe havde kjendt Kam siden han selv var Barn, og han kom aldrig ind i Husbondens Telt til den Lille som før med Blod paa Hænderne eller paa anden Maade tilsølet; thi Lajla kom straks hen til ham og fik som oftest en eller anden ^[52] Ting af ham til at lege med, og naar de saa pludrede sammen, kaldte han hende aldrig med andet, end et eller andet finsk Kjælenavn, som Sproget er saa rigt paa, som: min lille Fugl, min lille Fugleunge, min lille Linerle, min Rypeunge, min lille Sjæl, min lille Sol, o. s. v.

Imod Slutningen af Mai udskilles Okserenene og de golde Simler fra de drægtige, og de første sendes afsted eller stryge af sig selv ad kjendte Veie afsted til Havkysten. De drægtige Simler drives derimod hen paa et eller andet Sted, hvor der findes Ly for dem i Kalvingstiden. I Regelen opsøges Aar efter Aar det samme Sted; thi Renen har, som andre Dyr, en Attraa efter at komme tilbage og kalve paa det samme Sted, hvor den første Gang i sit Liv har kastet Kalv. Den kan være bleven ført bort derfra hundrede Mile, den vil dog, dersom den ei hindres, søge did igjen og instinktmæssigt finde frem som efter Kompas. Men har den saa ved Tvang kalvet paa et nyt Sted, saa vil den senere hen søge did tilbage.

Da Laagje saaledes paa sin Vandring var kommen ned til et Sted, hvor han pleiede at opholde sig i Kalvingstiden, blev Jouna sendt videre med Okserenene, medens alle de øvrige sloge sig ned der paa Stedet for en 8-14 Dages Tid.

Renens Kalvingstid er en meget travl Tid for Fjeldfinnerne. De maa da være paa Færde baade Dag og Nat, dersom ikke Halvparten eller ofte Størsteparten ^[53] af Kalvene skulle omkomme. Der pleier paa den Tid ogsaa ofte indtræffe surt og koldt Veir med Sneslud og Storm, hvorfor Nordmændene ogsaa have benævnet denne Tid «Reinkalveria».

Det er dog ikke blot mod Veirliget, at Kalvene maa beskyttes, heller ikke blot mod Ulve eller andre Rovdyr, men Folk maa være tilstede og passe paa og beskytte Kalven selv mod dens egen Moder. Rensimlen er, besynderligt nok, temmelig ligegyldig eller ofte endog aldeles ligegyldig for den nyfødte Kalv, lader den sne ned eller fryse ihjel, istedetfor, som det skulde være en rigtig Renmoders Pligt, at vise al mulig Ømhed mod den og lade den faa die.

Derfor maa Folk altid hjælpe til. Snart kaster en Simle her, snart en anden der, og man maa springe fra den ene til den anden, faa Kalven op af Sneen, holde

Moderen, saa Kalven faar die, og vente til Moderen har lugtet til den og begyndt at vedkjende sig den. Dermed er den reddet. Saa hen et andet Sted, enten det nu er Nat eller Dag, uafbrudt Arbeide i 5-6 Døgn uden at faa Søvn paa Øinene.

Endelig blive Renvogterne og selv Jaampa saa træt af dette Arbeide Dag og Nat, at han til Slutning næsten sandseløs og aldeles søvndrukken maa kaste sig om og sove næsten et Døgn, før han atter kan røre sig. Men saa har han kanske ogsaa reddet 100 Kalve for sin Husbond og sig selv.

En Tjener hos en Fjeldfin faar i Løn om Aaret i Almindelighed 3-4 drægtige Simler. Ogsaa for ^[54]Tjenerne gjælder det derfor at passe paa i Kalvingstiden, dersom de til Høsten skulle være Eiere af det dobbelte Antal og paa denne Maade efterhaanden naa op til et Par hundrede Dyr, saa de selv kunne tænke paa – ikke at bosætte sig – men at flakke om paa egen Haand.

Det er hyppigt Tilfælde, at en ung Simle, især første Gang den føder, vrager Kalven eller ikke vil vide noget af den, ikke lade den faa die, men springer fra den, leder op sin egen Moder og begynder at anstille sig som Kalv hos denne. Den gamle faar da ogsaa ofte det Indfald at antage sig sin voksne Datter og spænde fra sig sin egen nyfødte, saa at straks to Kalve vilde gaa tilspilde, dersom ikke Folk vare tilstede og toge sig af dem. Finnen binder da en slig ung, unaturlig Moder, lader Kalven faa die eller malker selv Simlen, tager Mælken i Munden og sprøiter den ind i Kalvens Mund. Derpaa stryger han Haanden hen over Kalven og bageftet om Munden paa Moderen. Dette gjør, at hun lugter til Kalven, og begynder hun først at vedkjende sig den, kommer Moderkjærligheden, og Kalven er reddet. Undertiden jager en gammel Simle sin egen voksne Datter fra dens nyfødte Kalv, men naar denne da søger hen til Gamlemor, vil den ikke vide af den, men spænder den fra sig eller slaar den uden videre ihjel.

Det samme Særsyn af Unaturlighed hos Mødre forekommer ogsaa hos Faarene og Gjederne. Der fortælles, at de skotske Faarehyrder i et sligt Tilfælde ^[55]tage sin Whiskyflaske, helde lidt af Indholdet i Haanden og gnide det dels paa Lammet, dels om Moderens Mund. Dette skal være probat. Vist er det, at vore Bønder i samme Tilfælde pleie at strø lidt Salt paa Lammet, for at faa Moderen til at begynde at lugte til det. Undertiden synes Moderen om det ene Lam af Tvillinger, men vil aldeles ikke vide af det andet. Dette hedder, som bekjendt, i Bygdemaaliet «Sauen vil inkje kenne Lambe sit».

Om det samme er Tilfældet med Renen i vild Tilstand, skal jeg ikke kunne sige. Sandsynligt er det ikke. Men paa den anden Side kommer man da til den sørgelige Slutning, at Moderkjærligheden ikke forøges med Civilisationen.

Darvinisterne ville heri maaske finde en Forklaring af Barnemord og kanske en formildende Omstændighed for samme.

To eller tre Dages Tid efter Fødselen ere Kalvene allerede saa raske, at de kunne følge med sine Mødre, og man bryder igjen op fra Kalvingspladsen og drager Dag for Dag videre og videre under altid vekslende Omgivelser. Paa hele Veien kommer man atter og atter til kjendte Steder, til Fjelde, Lier, Lunde og Søer, som man har seet mange Gange før, og disse hilser man som gamle, kjære Bekjendte. Man mødes ved Ankomsten af Mindet om tidligere Begivenheder, ligesom af venlige Penater.

Der henne stikker et smukt, skovbevokset Næs ud i Indsøen Njanga. Der slog man Telt ifjor. ^[56] Der fiskede man langs Stranden i Aabninger i Isen, som begynder at gaa op. Der i Aabningerne ved Elveosen slog sig ned Flokke af Ænder, som Jouna fangede flere af i forskjellige Slags Snarer eller ogsaa fældte ved Skud.

Der i Lien holdt Ryperne i Parringstiden paa at skringe, skratte og kro sig hele den lyse Nat igjennem, og Jouna var saa flink til at lokke Rypesteggen ved at efterligne Hørens Skrig, at han kunde faa den elskovssyge Han tæt ind til sig, ja endog bringe den til at sætte sig paa sin Ryg, naar han lagde sig næsegrus paa Marken og skuffende ligt udstødte Hunrypens Kmer, Kmer! (kom her, kom her).

Der henne under den bratte Fjeldvæg skjød Jaampa et Aar en Bjørn. Jouna havde først faaet Øie paa den, som den gik ganske rolig og græssede paa en aaben Plet i Birkeskoven, rimeligvis nylig udkommen af Hiet, og kom løbende tilbage til Jaampa, som havde Rifle. Ulykken vilde, at Jaampa havde knækket Hanen paa denne. Men han vidste dog Raad for Uraad. «Kom og bliv med mig», sagde han til Jouna, «jeg skal nok skyde ham alligevel». De lurede sig da ganske nær ind ^[57] paa Bjørnen. «Tag nu frem Flint og Knysk», sagde Jaampa, «og naar jeg lægger an, saa lægger du Knysken paa Fængepanden». Saa blev gjort. Jaampa sigtede og sigtede, Knysken brændte og brændte, og det varede en Stund før den vilde tænde, men Jaampa var ikke nervøs eller plaget af Dyreskjælv, han vedblev at holde støt paa Bjørnen og endelig – Fut – Bang! Skuddet gik, og

Bjørnen rullede overende, truffen i Korsryggen. Død var den ikke, men afsted kunde den heller ikke komme. Saa tog Jaampa sin lange Kniv og surrede den fast til Enden af en Stang, og med denne gik han ind paa Bamsen og stak ham ihjel; han syntes det var Synd at øde mere Krudt og Bly paa ham.

Der henne fra hin høie Aas kan man langt, langt i Nordvest for første Gang skimte en lysblank Stribe. Havet, Havet! udbryde Finnerne ligesom Xenophons Græker, og Renen, som begynder at snøfte og lugte Søen, skynder sig mere og mere afsted for at gjenfinde sine foruddragne Kammerater.

Nomadelivet har sine Tilløkkelser ikke blot for Fjeldfinnen, men jeg tror for alle Adams Børn, hvilketsomhelst Kulturtrin de end indtage.

V. Runne og Ranne

^[58]Forord bryder Trætte. Jeg siger til i Tide. Det er blot om to Finnehunde her skal fortælles. Følgelig kan den, der ikke er Hundeelsker, gjerne ogsaa springe over dette Stykke. Forresten vil jeg tilføie, at Historien er sand eller at det, som her fortælles virkelig er foregaaet. Altsaa.

Der var engang to Hunde, den ene hed Runne, den anden hed Ranne. De vare Tvillingbrødre og tilhørte Laagje og hans Hustru. Runne var specielt Mor Laagjes Hund og Ranne var Husbondens. Begge Navne betyder «graa», hvorfor Hundene ogsaa gik under Navnet «Graabrødrene».

Foruden Runne og Ranne havde Laagje naturligvis ogsaa andre Hunde. Der var Muste, den sorte, og Diggal, den med brune Øienbryn. Disse stod specielt under Jaampas Kommando. Der var Tshjalmo, den med brune Pletter over Øinene, og Dubbe, den Haleløse, som især lystrede Jouna. Der var Skuölfe, Uglen, Tshjaitne, Hakkespætten, Lorjus, den Lurvede, ^[59]Shieges, Flink, Gonge, den Grovmælte, Girjo, den Spraglede, Tshjierges, Hvidkraven, Tshjævvan etc. Men flinkest af alle var dog Fars og Mors egne Hunde, Graabrødrene Runne og Ranne, enten det nu gjaldt at passe paa Hjorden eller at kjæmpe med Ulven.

Rannes Historie er ganske kort. Den druknede, da den var 5 Aar gammel, men ved sin Død frelste den lille Mellet, som da ogsaa var omtrent af samme Alder, fra at omkomme. Paa Turen om Høsten fra Kysten opover tilfjelds havde

Familien en Dag slaaet sine Telte op ved øvre Altenelv, og Gutten var upaaaget gaaet ned til Stranden. Her var han paa en eller anden Maade kommen til at tumle i Elven, og i sin Angest og Nød havde han klynkende raabt:

«Ranne, Ranne!»

Hunden, som var fulgt med og sad paa Stranden, havde da styrtet sig i Elven, og Gutten havde faaet Tag i dens Rag og holdt sig fast. De havde drevet ned over Elven et Stykke og vare komne ind i en Bagevje. Her havde nok Ranne kjæmpet en lang og fortvivlet Kamp med Strømhvirvlerne, som snart førte ham nær ind til Stranden, snart rev ham med sig ud igjen. Rimeligvis har Gutten i sin Angst ogsaa forsøgt at kravle oppaa Hunden og derved tynget denne saa ned, at den ligesaa ofte har været under, som over Vandet; thi da Folk savnede Barnet og sprang omkring for at se efter det, fandt de omsider Gutten og Hunden liggende ved Siden af hinanden ^[60]paa Elvebredden, halvt oppe af Vandet, Gutten med Hænderne krampagtigt fast i Raggen om Hundens Hals. Ranne var død. Den havde slæbt sig ihjel, men i Gutten var der endnu saameget Liv, at han kom sig igjen.

Runne levede længer. Den var som sagt Mor Laagjes Yndlingshund, fik kun Mad af hende og lystrede kun hende. Mange hundrede Dyr havde den reddet for sin Madmoder, dels ved at hindre dem fra at sprede sig og rømme bort, dels ved at angribe Ulven og hindre den fra at jage efter Hjorden. Aldrig svigtede den paa Raabet: «*Hus suola!*» His, tag Tyven! (Ulven). Kun faa Hunde vove sig ikast med Ulven uden at miste Livet. Det mangler ikke altid paa Mod eller Hidsighed, men paa Raphed som Kviksølv. Deri ligger Hundens Redning, og Runne var netop en af det rette Slags. Den kunde være saa lynsnar i sine Bevægelser, snurre rundt som en Hvirvelvind og sprætte i Veiret i Dybsneen som en Græshoppe, saa det var spildt Umage for Ulven at jage efter den. Men hver Gang Ulven forgjæves hæseblæsende i Sneen havde gjort et Forsøg paa at nappe denne lille Lurvetasse af en Hund, var Runne igjen efter Ulven og lod den ingen Fred have til at jage efter Renen.

Intet Under derfor, at Runne stod høit i sin Madmoders Gunst, og at hun ikke vilde have solgt den for nogen Pris; thi uden gode Hunde er Renhjorden snart tabt, og en Hund som Runne er derfor ^[61]uvurderlig. Naar Raabet: «*Gas do!*» eller «*Hu tso, tse vulge oh!*» Se der, efter dem, der stryge de! lød fra Madmoders

Læber, var Runne ikke sen med at fare i Vei efter Rensdyr, som vilde rømme bort fra Hjorden, og den gav sig ikke, om den saa skulde forfølge dem baade timevis og milevis. Rømlingerne maatte altid til Slutning give tabt, vende om igjen, søge op Sporet efter Hjorden og i fuldt Firsprang med Runne efter sig komme farende for at gjemme sig midt inde i tætteste Flokken. Da først er Forbryderen sikker og ved meget godt, at Hunden ikke tør vove sig ind i en Tætflok paa flere hundrede Dyr. Der vilde den snart blive trampet, spændt eller stødt ihjæl af Horn og Hover. Dette vidste ogsaa Runne meget godt. Men det hænder, at en eller anden uerfaren Hund, indtagen i Lyden af sin egen Bjæffen og smigret ved at se et saa stort Dyr, som en Ren, flygte for sig, i ungdommeligt Overmod, bjæffende og geskjæftig vover at forfølge en Ren efterat den har naaet tilbage til Hjorden. Lynsnart vender Renen sig om, gjør et Slag med Forbenene eller et Stød med sine Horn, og Hunden ligger sprællende paa Ryggen. Nu er Turen til den at flygte, og det gjør den da ogsaa, beskjæmmet og tudende med Halen mellem Benene. Med rolig og stolt Holdning staar Renen og ser efter den Flygtende, som vilde den sige: «Udenfor Hjorden er din Plads, indenfor og inde i Hjorden har du intet at gjøre,» og vender sig derpaa om til sine Lige. Selv Ulven ^[62] vogter sig vel for at komme ind i Tætflokken, naar denne ruser afsted som en Lavine. Det har hændt, at den er bleven overrendt af en tætpakket, fremrusende Hjord og til Finnens usigelige Fryd skamrakkert saaledes, at man med Lethed har kunnet slaa den ihjæl. Men aldrig kunde Mor Laagje glemme, at hun engang havde reddet en Ulv i et slikt Tilfælde. Den var bleven saa nedtrampet af den mylrende og forskræmte Hjord, at kun det ene Forben stak op af Sneen. Mor troede, at det var en af Hundene og trak i Labben. Men Tak skal du have! Der traf du det, Mor Laagje! Dengang var det en Ulv, og afsted for den.

Ogsaa med Runne hændte der en Ulykke paa Veien sidste Høst opover tilfjelds. Veien er baade lang og besværlig, og der er mange Elve og Indsøer, som passeres, og hvorover Renen svømmer, medens Folk og Hunde sætte over i Baad, om saadan findes. I modsat Fald maa man ofte gjøre lange Omveie.

Det værste Sted er et langt, smalt Dalføre med en strid Elv, og øverst oppe en langstrakt, styg, blas ligesom af Svovel lugtende Indsø, hvor Baad ei findes. Hjorden drives op paa Vestsiden af Dalen og jages tilsvøms over Vandets nedre Ende. Saaledes ogsaa denne Gang. Ved Hjælp af Hundene havde man allerede drevet saa godt som alle Dyr tilsvøms over Indsøen, og Folkene toge saa tilbens

for saa hurtigt som muligt at komme omkring Vandet, møde og samle Hjorden igjen paa den anden Side. Da Folkene ^[63]sprang afsted, strøg ogsaa Hundene med, kun Runne blev denne Gang tilbage. Den havde seet saa galt før, at ikke alle Dyr satte tilsvøms, fordi om største Parten for iveri, men at et og andet Dyr pludselig kunde faa det Indfald at vende om igjen og rømme sin Vei til andre Kanter. Den vilde derfor denne Gang ikke forlade sin Post, førend alle vare tilsvøms paa Vandet. Endelig styrtede den sidste Simle sig i Indsøen, efterat den først havde puffet sin Kalv ud i Vandet, da denne nødig vilde følge med, paa samme Maade, som man ser Vildrenen gjøre med Kalven, naar denne i Førstningen er bange for at gaa ud paa en Snebræ.

Runne, som nu saa baade Folk og de øvrige Hunde paa den anden Side, skulde da ogsaa tænke paa at komme over. Omkring Indsøen vilde den ikke springe, og over Indsøen havde den heller ikke Lyst til at svømme. Ulykkeligvis faar han da det fortvivlede Indfald at sætte paa Elven, som løber ud af Indsøen. Den er ikke meget bred, men rivende strid, og det værste er, at den straks nedenfor styrter sig ud i en rivende Fos. Runne kjæmpede haardt med Strømmen, og Mor Laagje, som saa ham, blev ængstelig for Hunden og begyndte at raabe: «*Tset se, tset se, Runne!*» Se her, se her, Runne! Herved kom Hunden til at vende sig end mere mod Strømmen, men derved drev den netop ogsaa mere og mere nedover, nærmere og nærmere Fossestupet, kvinkende og pibende i Anelse om Faren, indtil til ^[64]Slutning et Plask i Veiret med Forbenene, et Skrig fra Mor Laagje, og Runne forsvandt redningsløs ud over Fossestupet, ned imellem Afsatser og Klippeblokke. Borte var den, redningsløst tabt og sporløst forsvunden. Mor Laagje græd i samfulde tre Dage over, at hendes gamle, tro Tjener skulde omkomme saa ynkeligt, han, som havde tjent hende baade længe og trofast, ja hele Vinteren igjennem kunde hun ikke glemme Runne. Ofte nok blev hun ogsaa mindet om ham den Vinter, da Ulvene, som før fortalt, vare slemme og mange Ren tabtes; thi den gamle Vægteren var borte, og et Par af de andre Hunde, som havde vovet sig ikast med Ulven, vare blevne ihjelrevne.

Da Familien nu efter Kalvingstiden, som fortalt i forrige Stykke, kom ned til Indsøen og Elven igjen, hvor Runne forrige Høst forsvandt, kunde Mor Laagje ikke andet end atter fælde sine modige Taarer, da hun gik forbi Fossestupet.

Et Par Dage senere naaede de ned til Kysten og nærmede sig henimod nogle

Gammer, hvor nogle Søfinner boede, som de stode i venskabeligt Forhold til. Idet Simlehjorden med sine Kalve spredte sig mylrende ned over Fjeldskraaningerne for at nappe de første Græsstraa, som spire frem i Solbakkerne, kom der pludselig en Hund farende ud af en Gamme og begyndte at jage Dyrene opover Lien igjen. Laagje blev forundret over, at Søfinnerne havde lagt sig til Hund, og Jaampa aldeles rasende over, at den skulde ^[65]jage dens trætte og forsultne Hjord op tilfjelds igjen. Med Raabet: «*Hus suola!*» lod han derfor alle deres egne Hunde fare paa den fremmede. Men da kan det hænde, at der blev et Spektakel, en Renden rundt, Hoppen i Veiret, Tumlen paa Ryggen, Gjøen og Logren med Halen, hvorpaa hele Flokken kom styrtende hen imod Mor Laagje med en graa, tyk, fed og ragget Hund midt imellem sig.

«*Runne læ, Runne læ, ibmel sivdned Runne læ!* Det er Runne, det er Runne, Gud hjælpe mig er det ikke gamle Runne!» udbrød Mor Laagje, idet hun sank paa Knæ og omfavnede Hunden, medens denne slikkede hendes gamle, furede og taarevaade Ansigt. Saa hen til Far Laagje, saa ellevild hen over Marken for at faa Bevægelse, at ikke Glæden skulde dræbe den, fulgt af alle de øvrige, saa tilbage igjen, kom i Farten til at rive lille Lajla overende og slikkede hende derpaa i Ansigtet for at gjøre det godt igjen, saa hun satte i at skringe, saa hen til Tjenerne, saa hid, saa did, indtil den endelig med Tungen ud af Halsen til Slutning lagde sig ned ved Madmoders Ben og saa op paa hende med et Blik saa glædesstraalende som et Menneskes.

Hvorledes den havde undgaaet Døden kunde ingen fortælle eller forstaa, da Fossefaldet er temmelig høit, men dens tykke, lurvede Pels har vel taget noget af for Stødene, idet den tumlede nedover. Søfinnerne fortalte, at den en Dag var kommen ned til dem, haltende, forsulten og udmagret. Den havde ^[66]klogeligt nok ikke forsøgt at drage efter Hjorden, da den godt vidste, at den maatte baade over Elve og Indsøer og i sin ynkelige Tilstand ikke vilde kunne svømme. Saa havde den hinket 3 Mil tilbage igjen til Søfinnerne, blandt hvilke den ogsaa havde gode Venner, og af dem var den bleven vel modtagen og saa godt pleiet, at da den nu mødte frem igjen var den baade tyk og fed.

Den levede endnu i flere Aar og tog ofte tand gribeligt ind med i Kampen mod Ulven, og gjorde flere Ture frem og tilbage til Kysten, men aldrig forsøgte den mere paa at svømme over Elven.

VI. Juleaften

[67] Omtrent et halvt Aar senere, efter at Laagje havde været ved Kysten og atter var kommen tilbage igjen til sin gamle Vinterplads paa Akkanas-Fjeldet med sin Hjerd, sin Hustru, Mellet og lille Lajla, som imidlertid havde trivts godt af Renmælk og Renmarv, og havde lært at plabre en hel Del finske Ord, kom der en Dag en Fin kjørende til Laagjes Telt med Budskab om, at han eller en af hans Folk skulde møde i Karasjok med 6 Kjørereren for at skydse en Reisende ned til Alten.

Fjeldfinnerne ere nemlig pligtige at skydse med Ren, og undertiden kan den Besynderlighed hænde, at de, for at skydse nogle faa Mile, blive nødte til først at kjøre det dobbelte Antal. Saaledes naar der f. Eks. skal skydses fra Vardø til Vadsø af Finner, som om Vinteren opholde sig i Sydvaranger. De maa da, for at møde frem paa Vardø, kjøre frem og tilbage den lange Strækning rundt Varangerfjorden. [68] Det er klart nok, at dette ikke kan være forbunden med nogen Fortjeneste, men ofte maa være en haardere Byrde end den, de Skydspligtige have sydpaa, hvor Vedkommende dog ikke bor mere end omtrent en Mil fra Stationen, hvor han er pligtig at møde frem.

Laagje havde paa lang Tid ikke været i Karasjok. Han havde derfor heller ikke noget mod at faa sig en Tur did og derfra til Alten. Kan hænde det ikke var ganske frit for, at den Tanke ogsaa stod for ham, at det kunde smage godt at faa sig en Dram eller endog en ganske liden Taar over Tørsten. Finnen kan godt gemme Penge, men derimod kan han aldeles ikke gemme paa Brændevin, saaledes at han nyder lidt daglig. Har han det, saa drikker han eller andre med ham, saalænge der findes en Draabe tilbage, men saa kan han siden igjen være uden Brændevin i lange Tider.

Laagje tog 6 af sine bedste Kjørereren med tilhørende Slæder, og lagde i en af Slæderne en Del smukke Renskind, røgede Rentunger og Marvben, som han vilde sælge eller tiltuske sig Varer for hos Kjøbmanden samt Sukkergodt og Legetøi til Lajla.

Dette Barn havde han Dag for Dag faaet mere og mere kjært, og han drømte underlige Drømme om dets Fremtid. Lajla skulde engang blive meget rig, tænkte

Laagje, arve en stor Renhjord og dertil adskillige 1000 blanke Sølvspecier, der laa gjemte paa et hemmeligt Sted ude i Ødemarken, som kun [69] han, men ikke engang hans Kone, kjendte noget til. Det har derfor undertiden hændt, at Døden saa pludseligt har overrasket en Fin, at han ikke har faaet Tid til at aabenbare for nogen, hvor hans Skat ligger skjult, og den har ikke været at finde. Og naar Lajla var bleven en voksen Pige, skulde hun blive udstyret med smukkere Dragt og smukkere Sølvbælte om Livet end nogen anden Pige i Fjeldet, komme kjørende med sin kridhvide Ren til Kirke, blive beundret af alle og saa til Slutning gifte sig med hans Søstersøn Mellet, saaledes at Slægtsnavnet kunde gaa over paa denne og derved fremdeles Navnet Laagje blive det mægtigste Slægtnavn i Finmarkens Fjelde.

Med disse og lignende behagelige Tanker og Planer i Hovedet, kjørte Laagje til Karasjok. Han kom did i god betids Dagen før han skulde skydse, for at hans Rensdyr kunde faa hvile ud og han selv udrette sine Ærinder.

Da han havde sørget for Foder til sine Rensdyr gik han ind i Kramboden og saa paa den brogede Mængde af alleslags, baade nyttige og unyttige Varer, som en Finnebutik pleier at prange med. Mangt og meget, især brogede Tørklæder, Baand af Sølv- og angivelig Guldtraad, Ringe, store og smaa, fandtes der, altsammen til en Pris, især i ældre Tider, saa latterlig høi i Forhold til hvad Tingen har kostet paa første Haand, at ingen kan tro det, som ikke selv har seet og hørt det.

For at stemme Kjøberen gunstigt faar han da [70] ogsaa ofte forlods og gratis en eller to Dramme. Saaledes ogsaa Laagje. Da Kjøbmand Lind selv en Stund efter kom ud i Kramboden og fik høre, at det var den rige Aslak Laagje, som selv var kommen for at skydse, bad han ham komme ind i Stuen til sig. Laagje havde intet derimod, han var allerede i ganske godt Humør og havde faaet Tungen paa Glid. Inde i Stuen sad Handelsmandens Kone. Hun saa saa bleg og nedslaaet ud, at ogsaa Laagje lagde Mærke dertil, da han hilste paa hende.

«Er din Kone ikke frisk?» spurgte Finnen.

«Aa nei», sagde Manden, «hun er ikke egentlig syg heller, men hun er bedrøvet, Stakkel, men det kan du ikke gjøre noget ved. Sid ned Laagje!»

Laagje satte sig paa en Stol, en Stilling, som var noget uvant for ham, da Finnen som Østerlændingen helst sidder paa sine korslagte Ben.

«Du er jo meget rig, du Laagje,» siger Handelsmanden, «du eier jo flere tusen Rensdyr?»

«Nei, ikke rig,» svarede Finnen.

«Hvormange Rensdyr eier du da?»

«Ved ikke, mange idag, ingen imorgen!»

Fjeldfinnen har ikke mere Lyst til at opgive Antallet af sine Ren, hvorefter han nemlig skattelægges, end andre til nøiagtigt paa Skillingen at opgive sin Formue. Ofte ved han heller ikke Antallet ganske nøie, og vist er det, at hans Hjord er en usikker Eiendom.

[71] «Men du har jo ingen Børn, Laagje?» siger Handelsmandens Kone.

«Har jeg ikke Barn!» siger Laagje og smaalo, «jo jeg har Barn!»

«Jasaa, har du faaet Barn,» sagde Handelsmanden, «jeg syntes jeg skulde have hørt, at du var barnløs, og at din Kone allerede var temmelig gammel. Har du taget Barn til dig?»

«Ja», sagde Laagje, «jeg har taget min Søstersøn Mellet til mig, men jeg har ogsaa eget Barn, en liden Pige, en vakker liden Pige har jeg.»

«Hvor gammel er hun da?» spurgte Konen.

«Aa, hun kan vel være henimod to Aar nu, tænker jeg,» sagde Laagje, og spurgte igjen:

«End du da, har du ingen Barn?»

«Nei desværre, jeg har ingen,» sagde Handelsmanden.

«Ikke havt Børn heller?»

«Jo, men det er en sørgelig Historie.»

«Har du aldrig hørt noget om, at vi ved en ulykkelig Hændelse ifjor mistede vor eneste Datter?»

«Nei», sagde Laagje, «døde hun?»

«Ja, hun døde eller omkom, Gud ved, hvorledes det var. Det var dengang her var saamange Ulve.»

«Ifjor ved Juletider?» spørger Laagje.

«Ja, netop ifjor ved Juletider.»

«Hvad er det, I snakke om «manna» og «gumpe» (Barn og Ulv), siger Konen,

som forstod en Del finske Ord.

[72] «Aa, Laagje har intet hørt om den Ulykke, som hændte os ifjor Vinter. Det er snart et Aar siden nu.»

«Ifjor Vinter ved Juletider?» spørger Laagje igjen.

«Ja, Natten til Juleaften. Vi var paa Reise til Koutokæino for at faa Barnet døbt. Saa blev vi overfaldt af en Flok Ulve, som skræmte vore Kjøreren saaledes, at Magga, som kjørte med Barnet, faldt af Slæden, og – borte blev Barnet.»

«En liden Pige i en Vugge?» spørger Laagje igjen, med Forundring afpræget i sit Ansigt.

«Ja, Vuggen fandt vi, men Barnet var borte!»

«Hvor var det?» spørger han igjen.

«Ved Storfossen».

«Ved Storfossen!» udbryder Laagje.

«Ja, straks før man kommer op paa Sletten, du ved, en halv Mil fra Stuen.»

«Og det var Natten til Juleaften ifjor?»

«Ja, Juleaften bliver det netop et Aar siden.»

«Herre Jesus!» udbryder Finnen, som nu havde reist sig op fra Stolen og var bleven ganske ædru igjen ved det Lys, som pludselig var gaaet op for ham, at det var Handelsmandens Barn, han havde fundet og reddet, og nu havde hjemme hos sig.

«Dit Barn, din lille Datter» – – og nær havde Laagje uvilkaarlig røbet Hemmeligheden.

Handelsmanden troede, at Finnens Udraab kom af Medfølelse med hans Ulykke, og fandt intet underligt heri.

[73] «Og du er sikker paa, at Barnet omkom?» spurgte Laagje.

«Ja, vi fandt Vuggen, Baandene vare overrevne, og der var Blodpletter paa Sneen; ja, det er forfærdeligt at tænke sig, at det uskyldige Barn er bleven sønderrevet af Ulve!»

«Blodpletterne kom fra Tshjabo,» tænkte Laagje ved sig selv. Han sagde dog ingen Ting, men kunde ikke holde ud inde længer. Det blev ham for hedt derinde, Sveden perlede ned ad Panden paa ham, og han saa saa forskræmt ud, som om han skulde have begaaet en Forbrydelse. Han tog pludselig Afsked, vovede ikke

igjen at se paa Moderens bedrøvede Ansigt, men skyndte sig ud i den kolde, stjerneklare Nat med sin Opdagelse og Virvar af Tanker og Beslutninger, der indbyrdes anklagede og undskyldte hinanden.

Snart vilde han ind igjen, kaste sig for Moderens Fødder og sige hende: «Dit Barn lever!» Men saa tænkte han igjen, at det var ikke nødvendigt at gjøre det straks, han vilde først tale med sin Kone derom. «Desuden», tænkte han, «de har vel nu snart overvundet Sorgen, og de faar vel flere Børn. Jeg har fundet og reddet Barnet, det er mit Barn, og jeg vil ikke give Slip paa det. Jeg begaar ingen Synd; uden mig var Barnet ikke ilive! Men dersom det alligevel skulde blive opdaget? Er det urigtigt af mig at beholde det, saa vil vel Vorherre bringe det for Lyset, og kanske de selv havde fundet Barnet, dersom ^[74]jeg ikke den Nat var kommen dem i Forkjøbet; og hvilken Glæde for Forældrene at faa deres eneste Barn tilbage! Ja, jeg faar spørge min Kone.»

Laagje fik ikke Søvn paa sine Øine den Nat, og paa Turen til Alten var han fortænkt og faamælt. Saasnaart som muligt reiste han derfra igjen, og tre Dage efter stod han atter i sit Telt ligeoverfor sin Kone med Lajla paa Fanget.

Han sagde ingenting straks, men saa tankefuldt paa det lille, smukke Pigebarn, som blev bragt tilsengs af Mor Laagje, efterat det havde leget sig træt med de Smaasager, som Laagje medbragte.

Om Natten, da alt var bleven tyst og stille i Teltet, og Mellet og Lajla sov, og ingen kunde høre dem, vækkede han sin Kone, idet han hviskede:

«Kone, hører du?»

«Nu, hvad er det?»

«Jeg har faaet noget at vide.»

«Hvad er det da?»

«Jeg ved hvem Lajlas Forældre ere.»

«Ved du hvem Lajlas Forældre ere. Hvorledes har du faaet det at vide?»

«Jeg var i Karasjok og talte med Handelsmanden. Han fortalte, at han og Kone ifjor paa en Reise til Koutokæino mistede Barnet.»

«Fortalte du dem, at det levede, og at vi havde det?»

«Nei, jeg fortalte ingenting, men jeg fik ond Samvittighed, da jeg saa paa Moderen, som Sorgen ^[75]har tæret paa og gjort syg og mager. Stakkels Moder,

hvor hun saa ulykkelig ud!»

De vare begge tause en Stund indtil Laagje igjen spurgte:

«Hvad skal vi gjøre?»

«Aa, naar du ikke siger nogenting, saa faar ingen noget at vide, og hun faar vel sagtens flere Børn.»

Hermed blev det, og der gik en 8 Dages Tid, men hvad Laagje gjorde eller ikke gjorde, saa kunde han ikke glemme den barnløse Moder, som sad alene i Karasjok, og pludselig udbrød han igjen en Nat:

«Kone, jeg faar ingen Ro, ingen Fred, ingen Søvn for Barnets Skyld. Jeg holder ikke ud længer med denne Hemmelighed. Vil du som jeg, saa reise vi imorgen med Barnet til Karasjok.»

«Men kanske du bliver straffet fordi du har skjult det saa længe?»

«De kan da vel ikke straffe mig, fordi jeg har fundet og reddet Barnet og nu bringer dem det?»

«Nei, men fordi du ikke før har søgt efter Oplysning eller søgt at finde Forældrene.»

Det var tydeligt, at Mor Laagje havde mindre Medlidenhed end Manden med Hensyn til Barnets Forældre.

Der gik igjen nogle Dage, men det blev ikke bedre med Laagje. Glæden over Barnet var borte. Naar det græd, blev han ilde tilmode, og smilte og ^[76]lo det, saa kom han igjen til at tænke paa dets sorgfulde Moder i Karasjok.

Endelig blev det henimod Jul afgjort, at Mand og Kone med Jaampa skulde reise afsted med Barnet Lillejuleaften.

Paa Veien fik Jaampa, som afvekslende med Mor Laagje havde Lajla i sit Fang under Kjørselen, til sin Forundring høre den sande Historie om Barnet.

De kom til Karasjok næste Dag, Juleaften, ud paa Eftermiddagen og fandt Handelsmanden og Kone hjemme. Da de skulde gaa ind, bad Jaampa om ogsaa at faa Lov til at gaa ind med, men Laagje mente, at det ikke var værdt, at de gik med alle.

«Aa kjære, lad mig ogsaa faa Lov at gaa ind med og se paa, hvor glade de blive,» bad Jaampa, og det var da ogsaa Synd at nægte ham det, tænkte hans Husbond.

Alle tre gik da ind og satte sig paa Huk ved Døren; Mor Laagje med Lajla paa Fanget.

«Saa du er ude og reiser Juleaften, Laagje, med Kone og Barn,» siger Handelsmanden.

«Ja, jeg vil gaa i Messe imorgen.»

«Er det dit Barn, den Lille der?»

«Ja, det er min lille Datter Lajla.»

«Du kommer ikke til noget Glædens Hus hos os, Laagje. Du ved, hvad der hændte ifjor.»

«Du er endnu bedrøvet?»

«Ja, vi blive aldrig glade mere!»

[77] «Du skal blive glad iaften,» siger Finnen, «alle Kristne skulle være glade iaften!»

«Ja, lovet være Jesus Kristus!»

«Amen!» sagde Finnen.

«Ogsaa din Kone skal blive glad; vi skulle være glade alle og takke den Almægtige, som opvækker de Døde.»

«Er du bleven omreisende Prædikant, Laagje?» siger Handelsmanden.

«Nei, men jeg kommer alligevel med et glad Budskab til dig idag. Du skal faa en Gave af mig, som vil gjøre dig glad igjen.»

«Ingen Gave kan glæde mig.»

«Jo, jeg vil skjænke dig et Barn, det Barn der,» siger han, pegende paa lille Lajla, som gik omkring paa Gulvet.

«Dit eget Barn», siger Handelsmanden, «hvad er det du mener, Laagje?»

«Et vakkert Barn, en smuk liden Pige, ikke sandt,» siger Laagje, «hun ligner vist dit Barn?»

«Men jeg forstaar ikke, hvad du mener med at ville bortgive dit eneste Barn, som du var saa glad i sidst du var her. Du maa ikke spøge med sligt.»

«Ikke Spøg, ikke mit Barn, fundet Barn!»

«Fundet Barn?» siger Handelsmanden.

«Ja, ifjor Juleaften fandt jeg et Barn.»

«Du fandt et Barn ifjor Juleaften,» udbryder Handelsmanden, «hvor?»

«Ved Storfossen paa et Isflag i en Vugge.»

[78] «I Guds hellige Navn! hvad er det, du siger?» udbryder Handelsmanden, medens Konen springer frem og staar med foldede Hænder og stirrer snart paa Laagje, snart paa Barnet, som stod indved Mor Laagje.

«Jeg har sagt, at du og din Kone skulle blive glade i Aften, og at vi skulle være glade allesammen,» siger Laagje. «Saa hør da! Jeg fandt dit Barn i en Vugge paa et Isflag ved Storfossen ifjor Juleaften i Mørkningen. Vuggen kastede jeg, men Barnet bar jeg hjem paa min Barm, og siden har jeg havt det, og nu bringer jeg dig det idag, og der staar det, saa sandt hjælpe mig Gud i min sidste Stund!»

Moder og Fader faldt paa Knæ, og medens Moderen omfavnede og kysede Barnet og holdt dets lille Ansigt frem for sig, og atter tog det i Favn og græd Glædens Taarer, fortalte Laagje nærmere, hvorledes alt var gaaet til, og at han ogsaa havde ladet Barnet døbe og at det hed Lajla.

Og saa blev der i Sandhed, som Laagje havde sagt, en glad Juleaften i Handelsmandens Hus. Jaampa listede sig med Taarer i Øinene ud og fortalte til Magga og Lasse, at det forsvundne Barn var fundet, og disse kom da først styrtende ind og glædede sig med de glade. Saa gik Nyheden videre, og snart var næsten hele Befolkningen paa Stedet samlet for at se Barnet og høre Fortællingen om samme. Alle bleve trakterede, og alle fik Julegaver og alle sang de sammen til Slutning den gamle kjære Salme:

[79] Et lidet Barn saa lystelig

Er fød for os paa Jorden etc.

Da Laagje anden Juledag skulde reise og sagde Farvel til de lykkelige Ægtefolk, ytrede han:

«Du vil vel ikke at jeg skal straffes, fordi jeg kom til at beholde dit Barn saa længe?»

«Nei, Gud velsigne dig, Laagje,» siger Moderen, «du skal ikke straffes; jeg skal takke dig alle mine Levedage for, hvad du har gjort imod mig og lille Marie.»

«Nei, Lajla,» siger Laagje.

«Ja, ja,» siger Moderen, idet hun atter og atter kysser Barnet, «lad hende da i Guds Navn hedde Lajla.»

VII. Pesten

[80] Den paafølgende Sommer opholdt Laagje sig som sædvanligt ved Kysten i Altens Præstegjeld med sin Hjord, sit gamle Tjenerskab og Mellet, men lille Lajla blev savnet og ikke mindst af den bistre Jaampa. Da Barnet blev borte, blev den Gamle igjen ordknap, bister og vanskelig at gjøre tillags. Paa Turen til Kysten havde han ved uvorren Kjørsel strupt et Rensdyr, og om Sommeren havde han lagt sig paa Lur og dræbt alle Bumandshunde, som han i Hemmelighed kunde faa Tag i. Saa havde han ogsaa i et Slagsmaal skamslaaet et Par Bumænd saaledes, at man havde sendt Lensmanden efter ham for at faa ham for Forligelseskommissionen, men den, som ikke mødte, var Jaampa. At faa fat i ham var ikke muligt, da han som en Fredløs opholdt sig snart her, snart der i Ødemarken iblandt Rensdyrene, og kun i al Hemmelighed en og anden Gang saa indom Teltet hos Laagje, som naturligvis ikke forraadte ham.

[81] Omtrent paa den Tid, da Fjeldfinnerne begyndte at trække tilbage igjen til Høifjeldene, kom der dunkle Rygter om, at en forfærdelig pestagtig Sygdom skulde rase i Østfinmarken. Den skulde være indkommen fra Rusland, fortaltes der, og ligne Børnekopperne. Ingen Læger fandtes i den Tid paa de Kanter, og det fortælles, at Folk døde som Fluier. Især skulde det være Finnerne, som angrebes, men ogsaa mange Nordmænd skulde være blevne Offre for Pesten. De, som kunde flygte, de flygtede, men bragte derved Smitten med sig andetsteds hen, og som en Løbeild udbredte Sygdommen sig videre og videre. Befolkningen i Sydvaranger skulde næsten være uddød, fortaltes der, ligesaa i Næsseby og opover Tanaelven til Karasjok. Hver Dag kunde man vente, at Pesten ved en eller anden Flygtning vilde komme over til Vestfinmarken, og Folk begyndte at blive ængstelige for at reise nogetsteds hen eller møde Fremmede eller tage imod Nogen.

Vist er det, at der omtrent ved Midten af forrige Aarhundrede rasede en pestartet Sygdom i hine Trakter, og af Mandtalslisterne fra hine Aar ser man, at Antallet af «Skattemænd» sank ned i en forfærdelig Grad, saa det hedder, at «Landet var næsten øde».

Laagje og de andre Fjeldfinner, som opholdt sig ved Kysten, skyndte sig

derfor med at forlade de beboede Trakter og atter ty tilbage til de indre, øde og vilde Høifjeldsvidder, hvor ingen Menneskebolig fandtes.

[82] De bleve derfor enige om paa en bestemt Dag at drive alle sine Rensdyr sammen paa en stor Slette for at holde «Ratkem» eller for at skille Dyrene ud fra hinanden efter Mærkerne, saaledes at enhver Familie eller Eier kunde faa sine Dyr for sig selv og drage hvorhen han vilde med sin egen Hjord. Om Sommeren, da Dyrene ere fri for Ulv og gaa saagodtsom paa Frihaand, blandes nemlig ofte forskellige Hjorder sammen, naar flere Finner opholde sig paa samme Kyststrækning, men om Vinteren, da Dyrene nøie maa vogtes, ser enhver til at faa sin egen større eller mindre Hjord for sig selv. En saadan «Ratkem» er et vanskeligt Arbeide og medtager flere Dage. Det er ikke saa let at skille denne levende Masse ad som at sondre Tømmerstokke i en Lændse ud fra hverandre efter Mærkerne, men Jaampa er dygtig heri som i alt anstrængende Arbeide, og omsider lykkes det ved forenet Hjælp af Folk og Hunde at faa Storflokken delt i 3-4-5 eller flere mindre Hjorde. Rigtignok har der ofte været Trætte, ja endog Slagsmaal ved en slig Ratkem, da der kan opstaa Tvivl om Mærkerne, eller Tyve havt sine Fingre i dem og forandret dem, medens den rette Eier af dette eller hint Særkjende alligevel har god Grund til at paastaa, at Dyret tilhører ham. Der skrives og skraales, Lassoer flyve hid og did, Hunde bjæffe, Dyr slæbes afsted til forskellige Kanter, og det Hele danner en høist belivet Scene i flere Dage, indtil Ratkem endelig er udført, vistnok kun i de sjeldneste Tilfælde til [83] alles Tilfredshed. Laagje og hans Følge havde ikke mindre end 7 Mærker eller forskjelligt mærkede Dyr, der skulde plukkes ud af en Samling af kanske 8-10,000 Dyr. Der var nemlig først hans eget Familiemærke, saa Jaampas, Jounas og begge Pigernes, saa Mellets og Lajlas, da, som før fortalt, begge disse havde faaet Ren i Faddergave.

Endelig blev man da færdig og drog hver til sin Kant, Laagje drog indover mod sin gamle Vinterplads paa Akkanasfjeldet. Paa Veien mødte de en Dag en Fin, som kom gaaende over Fjeldet og som Laagje kjendte.

Efter den almindelige Hilsen mellem Venner, som bestaar i, at man lægger høire Haand paa hinandens venstre Skulder eller halvt omfavner hinanden og stryger Kind mod Kind og Næsetip mod Næsetip, [n2](#) blev den Fremmede indbudet i Teltet, hvor han ønskede: «Fred i Huset!» og fik Sæde ved Arnestedet.

Laagje spurgte ham, hvorfra han kom.

«Fra Assebakte, tre Mil fra Karasjok,» svarede Manden.

«Kom du ikke om Karasjok?» spurgte Laagje.

«Nei, did vovede jeg nok ikke at komme,» svarede Manden.

«Hvorfor ikke?»

«Har du ikke hørt om Pesten?»

^[84] «Jo», svarede Laagje, «men har Pesten ogsaa været i Karasjok?»

«Ja», svarede den Fremmede, «Pesten kom der i Sommer, mange døde og de øvrige, som kunde flygte, de flygtede til Assebakte eller andre Steder hen.»

«Hvem bragte Sygdommen did?»

«Flygtninge fra Tanen,» forklarede Finnen, og Familiens Opmærksomhed blev nu i høieste Grad spændt. Naar Finner faa høre interessante Nyheder, kunne de lytte til med en i egentlig Forstand gabende Opmærksomhed. Al Beskjæftigelse standser. Sleven holdes stille i Gryden, Fingeren, hvormed Skaalen slikkes ren, standser paa Veien fra Skaalen til Munden, Flisen, hvormed man skal tænde Piben, brænder ned i Fingrene paa Veien fra Ilden, og alt imellem høres Udraab, som: «*Vuoi, vuoi!*» eller «*Vuoi dal die!*» Den Fremmede fortalte, at «en Morgen tidlig, da Handelsmand Lind gik ned til Elvebredden, saa han, at der laa en fremmed Baad ved Stranden. I Forstavnen laa en Kone med et Barn i Favnen, og paa Stranden laa en Fin i sin Skindkuft. Handelsmanden troede, at det var reisende Folk, som havde lagt sig til at sove efter Turen og ruskede i Manden for at faa ham vaagen, men til sin Forfærdelse mærkede han, at der ikke var Liv i ham, og da han saa nøiere til, viste det sig, at Manden var sortblaa i Ansigtet og at det lugtede af ham. Konen og Barnet vare ligeledes døde. Skrækslagen gik Handelsmanden op igjen til sin Kone og fortalte om de Døde ved ^[85]Stranden. Det var ikke vanskeligt at skjønne, at de vare Flygtninge, som havde ført Pesten med sig, og snart gik det som en Løbeild fra Nabo til Nabo: «Gud hjælpe os, Gud hjælpe os, Pesten er kommen!»

Handelsmanden vovede sig til at gaa ned til Stranden igjen og kaste den Døde op i Baaden, og derpaa sætte denne i Fart ned over Elven, hvor den forsvandt i den første Fos, men to Dage efter blev han syg og straks efter ogsaa hans Kone. Saa blev flere og flere syge, og Folk begyndte at rømme saa fort de kunde komme

bort fra det pestbefængte Sted, dels opover langs Elven, dels ud i Ødemarken, hvor vistnok mange senere ere omkomne.»

«Og hvordan gik det med Handelsmanden og Kone?» spurgte Laagje.

«De døde begge to, efter hvad jeg har hørt, og deres Tjenestefolk rømte.»

«Men Barnet, døde ogsaa Barnet, som de havde, en liden Pige, som hed Lajla?»

«Det ved jeg ikke, jeg har intet hørt om Barnet,» sagde Finnen. «Folk ere endnu ikke begyndt at vende tilbage igjen og formodentlig ligge mange ubegravede, da der nok ikke findes en levende Sjæl mere i Karasjok. Først efter Sne og Kulde tør vel de vove sig did igjen, som endnu leve, hvor de nu findes. Nogle faa bo i Assebakte, som fortalte, hvad jeg ved.»

«Men hvad Nyt fra Havskysten,» spurgte den Fremmede, «er Pesten kommen til Alten?»

^[86] «Endnu ikke,» svarede Laagje, «men alle Mennesker vare bange og frygtede for, at den hver Dag skulde komme.»

Den Fremmede tog Afsked og drog videre, og 8 Dage senere slog Laagje op sine Telte paa Akkanasfjeldet, omtrent 5 Mile fra Karasjok.

Jaampa havde hele Tiden med stor Opmærksomhed hørt paa Samtalen mellem den Fremmede og Laagje, men ingen Spørgsmaal gjort da eller Bemærkninger senere. Han gjorde sin daglige Dont, men der var næsten ikke et Ord at faa af ham. Det var aabenbart, at han gik og grundede paa noget eller ventede paa noget.

En Maanedes Tid senere, efterat Kulden havde indfundet sig for Alvor, og der var kommet Sne paa Marken, saa Føret var ypperligt for Kjøring med Ren, kommer Jaampa en Aften ind i Laagjes Telt og sætter sig ved Arnestedet.

«Du har hentet hjem to Kjøreren idag,» siger Laagje, «hvad vil du med dem, vil du ud at reise?»

«Ja, iaften reiser jeg, naar Maanen kommer op.»

«Hvor skal du hen?»

«Det ved du.»

«Ja, kanske jeg ved det,» siger Laagje, «men tør du vove dig did, er du ikke bange for Pesten?»

«Jeg er ikke bange for nogen Ting, og Kulden maa vel nu have dræbt Pesten, efter at Alt er stenfrossent. Desuden saa vil jeg vide Besked om Barnet, ^[87] jeg vil vide, om vor lille Fugl lever eller ligger død og kold der nede i Karasjok.»

«Ja, kan du finde Barnet, som nu ingen Forældre har og bringe det hid til os igjen, skal du aldrig mangle noget, saalænge du vil være hos mig, enten som Tjener med Løn eller som din egen Herre!»

Kl. 11 om Aftenen satte Jaampa sig i Slæden og kørte afsted til Karasjok med Laagjes Ønske: «Gid Fredens Gud være med dig og føre dig lykkeligt tilbage igjen!»

Han kørte hele Natten, og næste Formiddag var han paa Høiderne ovenfor Kirkestedet, hvorfra man kan se ned paa Landsbyens Huse.

Der saa øde og tomt ud paa Sletten, hvor Husene staa, og der steg kun Røg op af en eneste Skorsten. Men der fandtes da Tegn til Mennesker, og da Jaampa havde ladet Renene hvile en Stund, kørte han raskt nedover mod Sletten, tværs over Elven og hen til den enslige Hytte, hvorfra Røgen steg op.

Da han kom ind i Stuen, saa han i Førstningen ikke andet end en gammel Kjærring, som sad paa Huk ved Ilden, men senere opdagede han, at der ogsaa laa en gammel Kal i en Seng.

«Gud være lovet!» udbrød Kjærringen, da Jaampa traadte ind, «endelig kommer her da Mennesker igjen! Kommer du fra Assebakte eller fra Fjeldet?»

«Jeg kommer fra Fjeldet, fra Aslak Laagje.»

«Har Pesten ikke besøgt eder?»

^[88] «Nei, vi have sluppet fri for den.»

«Er det Manden din den Gamle i Sengen der?» spørger Jaampa.

«Ja, det er Manden min. Vi ere de eneste igjen her, alle andre ere døde eller flygtede, men vi ere saa gamle, at vi dø snart alligevel, og derfor vilde vel ikke Pesten tage os.»

I det samme opdagede Jaampa, at der laa noget under et Tæppe i en liden Sengekarm i et Hjørne ved Døren.

«Hvad er det, som ligger der i den lille Seng?» spørger han.

«Det er et stakkels lidet Pigebarn, som vi har maattet tage ind til os, da alle andre rømte,» svarede Kjærringen.

«Hvis Barn er hun da?»

«Hun er en Datter af Handelsmanden,» siger Kjærringen.

«Er hun Handelsmand Linds Datter og hedder Lajla?» spørger Jaampa, idet hans Hjerter begynder at slaa heftigt.

«Jeg ved sandelig ikke, hvad Barnet hedder, men at hun er en Datter af de to Fremmede, som kom hid for et Par Aars Tid siden, er sikkert. Det er Synd paa Barnet. Begge Forældrene døde i Pesten og ligge endnu ubegravede henne i Huset, og hende fandt vi en Dag siddende udenfor Døren. Hun græd saa jammerligt, at vi tog hende hid, og her har hun siden været, stakkels Barn.»

^[89] «Det skal du have Tak for og blive lønnet for,» sagde Jaampa.

«Ja, Gud ske Lov, at her endelig er kommet et Menneske,» sagde Kjærringen. «Vi har næsten ikke Madsmulden mere i Huset. Lidet havde vi til to Munde, mindre blev det til tre, Gud hjælpe os!»

«Du skal faa Mad af mig,» sagde Jaampa, «jeg har Mad med mig, du skal faa saa meget, du behøver.»

«I Førstningen var Barnet flere Gange henne for at se, om ikke Mamma og Papa vilde staa op,» fortalte Kjærringen, «men nu forstaar hun nok, at de ere døde.»

Med bankende Hjerter gik Jaampa hen til Barnets Seng og satte sig ned paa Huk og saa paa dette nu magre og forkomne lille Barneansigt, som det saa ofte havde glædet ham at se smilende, muntert og livligt.

«Lajla», sagde han sagte, «*Lajlashjam, gulakgo?*» Lille Lajla, hører du?

Barnet vaagnede ved at høre sit Navn, men da hun fik se den Fremmede i den tykke Pels og det mørke Ansigt lige foran sig, blev hun bange og begyndte at fortrække Ansigtet til Graad og vilde skjule sig under Klæderne.

Jaampa blev ilde ved, han vilde saa gjerne være venlig, naar han blot vidste, hvorledes han skulde bære sig ad. Kjærringen kom da hen og søgte at berolige den Lille, idet hun reiste hende op i Sengen.

^[90] «Vær ikke bange,» sagde hun, «han gjør dig ingen Ting. Vær nu snil, saa skal du faa god Mad at spise.»

«*Lajla, utsa loddashjam, ale bala!*» Lajla, min stakkels lille Fugl, vær ikke bange, sagde nu Jaampa igjen saa blidt som muligt.

«Ikgo dovda muo, Lajla, ikgo muite Jaampa?» Kjender du mig ikke, Lajla, kan du ikke erindre Jaampa, og Laagje og Mellet og alle Rensdyrene?»

Barnets Ansigt lysnede, hun tørrede bort sine Taarer og stirrede paa Jaampa.

«Du Jaamba?» stammede hun.

«Ja, jeg er Jaampa, min stakkels Lille, nu maa du ikke græde mere, nu skal du kjøre med Jaampa og sidde paa Jaampas Ryg, og være glad og spise god Mad med Jaampa.»¹³

«Ja», sagde Barnet, «Lajla spise god Mad med Jaamba.»

Jaampa tog straks frem af sin Barm en Rentunge og begyndte at skjære smaa Skiver op til Barnet, som nu ikke var bange længer, men kom hen til ham og til hans store Glæde spiste begjærligt af Maden, aldeles som en vild liden Fugl, som man ved Venlighed har gjort frygtløs og faaet tam.

«Vil Lajla være hos mig?» spurgte Jaampa.

«Ja, Lajla være med Jaamba.»

«Vil Lajla kjøre med mig, kjøre med Ren, kjøre til Laagje og Mellet og Jouna og Magga og Gunnil?»

[91] «Ja, Lajla kjøre med Jaamba, og Mamma og Pappa!»

«Nei, Mamma og Pappa ere døde og borte, men naar du kommer med mig, skal du faa en anden Mamma, som skal være god imod dig, og Jaampa skal holde af dig.»

«Vil du tage Barnet med dig?» spørger Kjærringen.

«Ja, derfor er jeg kommen. Hun har ingen Forældre mere, hverken Slægt eller Venner her, derfor skal hun være Laagjes Barn igjen, som hun har været før, og aldrig mangle noget.»

Saa gik han ud og bragte med sig ind igjen en hel Del Renkjød, som han gav Kjærringen.

«Se her har du Mad, saalænge til Folk kommer tilbage, og trænger du mere, skal du faa, men Barnet tager jeg med mig.»

Konen takkede og var vel tilfreds med Byttet.

Saa fik Lajla et Par store Komager paa Benene og blev puttet ind i en Skindpæsk, hvor hun laa som i en Seng, hvorpaa Jaampa tog og bar hende ud i Slæden. Saa hentede han Kjøreerenene, spændte dem for Slæderne, satte sig i den

forreste med Lajla i Fanget og kjørte afsted, saa det sprudede om ham, bort fra denne sørgelige Pestplads og opover igjen til sine kjære Høifjelde, joigende en improviseret Sang over denne Begivenhed, i sin Glæde over, at have fundet igjen sin lille Fugl, sin lille Lajla.

De naaede ikke frem samme Dag, men maatte ^[92]overnatte paa Fjeldet. Dog, det havde ingen Nød. Jaampa gravede en Fordybning i Sneen og lagde Renskind under og over Lajla, som snart sovned. Selv hvilede han ogsaa nogle Timer ved Siden af Barnet.

Laagje og hans Kone kunde fra Teltet se ud over en lang Is, hvor Jaampa maatte komme, og allerede tidligt, straks det lysnede, havde de begge af og til kastet Blikket hen i den Retning.

Lille Mellet blev dog den, som først fik Øie paa Jaampa og stak Hovedet indad Teltdøren og raabte:

«*Edne, atshje, Jaampa boatta!*» Mor, Far, Jaampa kommer!

I langstrakt Trav kom Jaampa kjørende hen over Isen, og da han kom saa nær, at han kunde se Folk udenfor Teltet, tog han Lajla og løftede hende høit i Veiret. Kort efter stode Renene andpustne udenfor Laagjes Telt.

«Du har fundet Lajla, Lajla lever, Lajla er igjen vort Barn!» udbrød Laagje, da han tog den Lille af Slæden og bar hende ind.

Der blev nu travelt for Mor Laagje og Pigerne med at sy Finneklæder til den Lille; thi Finnebørnene have Klæder aldeles af samme Snit som de Voksne, og disse en miniatur Finner og Finnepiger se ofte ganske komiske ud i Fremmedes Øine.

Efter fjorten Dages Forløb var Lajla igjen forvandlet til en fuldstændig Finnepige og sprang legende rundt om Teltet, forfulgt af Mellet. Hun skulde ^[93]forestille en Ren, og Mellet skulde fange hende med en Lasso, som han nylig havde faaet, og som han hele Dagen naturligvis holdt paa at øve sig med baade paa Ligt og Uligt.

«Hør Mellet,» siger Jaampa, som standsede og saa paa dem en Stund, «du skal ikke plage Lajla.»

«Ja, men Lajla vil være Ren,» mente Mellet.

«Det duer ikke alligevel saaledes,» siger Jaampa, «kom hid saa skal jeg vise

dig, hvorledes du skal kaste.»

«Jeg vil ogsaa have Lasso,» siger Lajla.

«Du skal faa en af mig,» siger Jaampa, «en Finne pige maa ogsaa kunne kaste med Lasso.»

«Se her,» siger han til Mellet, «først gjør du en større eller mindre Rendeløkke eftersom Tingen er, som du skal kaste paa. Saa tager du den i høire Haand og ringer op saa mange Ringe eller saa lang Tøm, som netop behøves for at naa frem. Hvor langt er det hen til Busken der?»

«Ved ikke.»

«Ja, men det maa du vide, ellers træffer du ikke.»

«Ni Alen.»

«Nei, 10 Alen er der did. Ring nu op! Saa, det er nok, kast nu! Ikke saa ilde, ikke saa ilde, du kan nok lære med Tiden. Nu sætter jeg op 3 Pinde paa 6, 9, 12 Alen, og naar du kan træffe dem, den ene efter den anden, saa kom til mig igjen, saa skal jeg lære dig mere.»

Lille Lajlas Sorg over sine døde Forældre forsvandt ^[94] snart i de nye Omgivelser. Hun glemte efterhaanden dette Aar, som hun havde tilbragt i Karasjok. Hun blev daglig igjen mindet om det Aar, hun havde levet hos Laagje, og det var ligesom de dunkle tidligere Minder og de friske nye Indtryk knyttede sig sammen og lukkede over de sidste sørgelige Indtryk og Erindringer fra Hjemmet i Karasjok.

Den følgende Juleaften var derfor alle muntre og glade i Laagjes Telt. Barnet, som han havde fundet, som han havde reddet og baaret hjem paa sin Barm, var atter hans og skulde blive hans, og han drømte igjen lyse Drømme om dette Barns Fremtid.

VIII. Mellet og Lajla paa Skole

^[95] Tiden gik og Lajla og Mellet trivtes og vokste til. Laagje havde faaet nye Tjenestefolk. Jouna havde giftet sig med Magga, da de tilsammen havde faaet saa mange Ren, at de med sin lille Hjord og sit eget nye Telt, som kostede 40 Spd.,

kunde vandre omkring paa egen Haand. De andre Tjenestefolk havde flyttet til Kysten. Kun Jaampa blev fremdeles hos Laagje, maaske især af den Grund, at han holdt af det lille Pigebarn, som efterhaanden havde vokset sig ind i hans Hjerte og optaget for sig alene al den Kjærlighed, som der fandtes.

De gamle Folk i Karasjok, som havde taget Lajla ind til sig, laa begge to døde i sin Seng, da Folk omsider henimod Jul begyndte at komme tilbage igjen. I Begyndelsen havde disse nok at gjøre med at begrave de stivfrosne Lig, som laa rundt omkring i Hytterne. Der var saaledes nu ingen andre end Laagje, hans Kone og Jaampa, som kjendte noget til Hemmeligheden med Barnet eller som vidste noget ^[96] om, at det Barn, som Handelsmanden i Karasjok havde havt, endnu levede og var hos den rige Fjeldfin Aslak Laagje. Lajla selv havde kun en ganske utydelig Erindring om sine to første Børneaar. Hun vidste ikke andet, end at hun var Laagjes Datter, og ansaaes af alle Fjeldfiner for at være hans Barn. Lajla var et vakkert Barn. Hun havde et fintformet, ovalt Ansigt, to nydelige Smilehuller, temmelig lyst Haar og store graa Øine, saaledes at den, der forstod sig noget paa forskellige Folkerasers Ansigtsdannelse, let vilde se, at der var noget usædvanligt ved dette Barn, noget finere, noblere eller i det Hele grundforskjelligt fra et almindeligt Finnebarn. Havde hun været opdraget i Hus, vilde hun maaske have været en Skrantning med svage Lemmer og et blegt, sygeligt Ansigt, men nu havde den idelige Færdsel i fri Luft, lange Ture tilfods og paa Ski givet hende Gazellens Smidighed, paa samme Tid, som Hede, Kulde, Sne og Regn havde brunet hendes Kinder og givet hele Ansigtet et sundt og kjærnefriskt Udseende. Hun var fin og smækker, men dog rask og livlig som en Gut og ligesaa høi som sin Fosterbroder Mellet, der havde det ægte, noget runde Finneansigt med mørke Øine og kulsort Haar. Men ogsaa han var efter Finnens Begreb om det Skjønne en vakker Gut, og naar disse to vare iførte sine smukke Vinterdragter, Lajla i hvid Pæsk med forgyldt Sølvbælte om Livet, eller i sine Sommerdragter, Lajla i blaa og Mellet i rød Kufte, da var der ingen, hverken ^[97] Fin eller Nordmand, som vilde paastaa andet, end at disse to vare de smukkeste Finnebørn, som de nogensinde havde seet.

Fjeldfinerne have sjelden mange Børn. Heraf kommer det vel, at de i høi Grad forkjæle disse eller lade dem saagodtsom i alle Ting have sin fulde Frihed. Det er næsten uhørt, at Forældre nogensinde korporligt tugte sine Børn. De faa

gjøre og lade som de selv ville fra smaa af, og det er heller Børnene, som kommandere Forældrene, end omvendt. Det er derfor mærkeligt, at de ikke blive mere udskjæmte eller vanartede end Tilfældet er.

Baade Laagje og hans Kone kunde læse i Bog, og Mor Laagje kunde flere Bønner. Enkelte af disse havde Lajla meget tidligt lært, og da hun var 7 Aar gammel, havde Mor Laagje ogsaa begyndt at lære hende at stave og læse. Dette gik ligesaa vidunderligt let for Lajla, som det gik tungt for Mellet, skjønt han var flere Aar ældre. Det kom vel for en Del deraf, at han ingen Lyst havde. For ham var det en Pine at sidde med Bogen, han havde ingen Ærgjærrighed i den Retning, han tænkte og drømte kun om Ren, Fugl og Fisk. Men maaske det ogsaa laa i Blodet eller i den medfødte Intelligens; thi for Lajla gik det som af sig selv, hun lærte snart at læse ganske godt og kunde lære udenad, hvad det skulde være.

Jaampa kunde ikke læse et eneste Ord, men saa meget mere beundrede han sin Yndlings Færdighed. ^[98] Derimod var det hans Fornøielse at tage sig af Børnene paa anden Maade eller at lære dem at kjøre med Ren, at bruge sin Lasso, at fiske, at sætte op Snarer og at gaa paa Ski, og ligesom Mor Laagje maaske i Grunden holdt lidt mere af Gutten end af Pigen, men dog ikke kunde andet end indrømme, at Pigebarnet var langt nemmere i alt, hvad hun kunde lære dem, saaledes var det omvendt med Jaampa. Lajla var hans Yndlingsbarn, og han gjorde sig al Umage for at faa hende ligesaa flink, som nogen Gut, men Mellet blev hende dog overlegen i al saadan Idræt, som Jaampa kunde lære dem. Det eneste skulde da være, at Lajla kanske var ligesaa rask og frygtløs til at løbe paa Ski, som Mellet.

Jaampa og begge Børnene havde mange Fornøielser sammen. De fik undertiden være med ham paa Fiske, og især var det en stor Glæde for dem, naar de paa sine Vandringer kom til disse smaa Bække, hvor man ved at lure sig frem langs Bredden kan tage Fisk med Hænderne, naar man forstaar Knebet, og Fisken har gjemt sig i Huller under Torvebredderne. Jaampa viste dem da, hvorledes de skulde stikke Haanden ned og føle sig frem mod Strømmen indtil de kom ind paa Fisken. Saa skulde de berøre den ganske svagt, idet de sagte førte Haanden fremover, og naar de naaede Gjællerne, med et raskt Greb knibe til og kaste den op paa Marken. Selv var han en Mester i at tage Fisk paa denne Maade, ligesom i at liste en Rendesnare, fæstet til Enden af ^[99] en Kjæp, indover Fiskens

Hoved og saa med et pludseligt Ryk vippe den op, en meget primitiv Maade at fiske paa, som har faaet sit eget Udtryk i Sproget og hedder «*njodsastet*». Paa en saadan Fisketur hændte det en Gang, at de paa den modsatte Side af den Elv, langs med hvilken de gik, fik se en liden hvid Gedekilling følge med og hoppe fra Sten til Sten. Killingen var tydeligt nok meget folkekjær, men den maatte have forvildet sig, og da den nu saa disse tre paa den anden Side, gik den ud paa de alleryderste Stene og stod der og brægede saa klagende, som et grædende Barn, fordi den ikke kunde komme over til dem. Baade Mellet og Lajla følte Medlidenhed med den og spurgte Jaampa, om han ikke kunde vade over Elven og tage Killingen hen til dem.

«Nei», sagde Jaampa, «det gaar ikke an, Elven er for dyb, men er du snil Pige, Lajla, saa skal jeg alligevel tage Killingen hid til dig.»

«Ja, kjære Jaampa, tag den hid til os!» udbrød de begge.

Jaampa tog sin Lasso, ringede den op, og med sikker Haand slyngede han Rendelykken om Killingens Hals, og Plump, rullede den i Vandet og blev i en Fart trukken over til den anden Side. Den var rigtignok næsten baade kvalt og druknet, da den kom over, men lidt efter lidt kom den sig igjen, og fulgte siden troligt med dem. Til Lajlas store Glæde lovede Jaampa, at hun skulde faa beholde den, og ^[100]at han skulde se til at faa at vide, hvem der eiede den og give Betaling for den.

Men endnu gladere blev Lajla, da hun fik sin første Rype i en af sine Snarer. Jaampa havde en af de første Vinterdage sat op nogle faa saadanne ikke langt fra Teltene, og næste Morgen tidlig var Lajla ude paa Ski for at efterse dem. Og hvad skulde hun se, hvad er det, som ligger der henne i en Aabning i Risgjærdet? Jo, en vakker, snehvid Rype, fanget i en af Snarerne! Det kan vel hænde, at Lajla blev glad, da hun fik Øie paa den. I sin Glæde gav hun sig ikke Tid til at løse den af Snaren, men tog Rypen, Snaren og Birkekvissten med sig og løb hjemover saa fort, hun kunde, for at fremvise Fangsten for sine Forældre.

Imidlertid havde Mellet samme Dag faaet Lov til at gaa med Jaampa, og saa hændte det for første Gang, som gi'er saa mangen Smaating Rang, at han med Jaampas Bøsse skjød sin første Rype. Han kom hjem med denne ikke mindre stolt end Lajla og holdt den gjemt bag sig, idet han gik ind i Teltet.

Da Lajla saa ham, udbrød hun:

«Jeg har fanget en Rype, jeg,» og holdt sin Rype op for Mellet.

«Jeg har skudt en Rype, jeg du!» sagde Mellet meget stolt og tog frem sin.

«Ja, du er Gut, du, derfor kan du skyde,» siger Lajla, «men din Rype er ikke saa pen, som min!»

[101] «Er ikke min Rype pen?» udbryder Mellet meget indigneret.

«Nei, der er Blod paa din, men min er ren og hvid som Sne!»

«Ja, du kan vel skjønne, at der maa være Blod paa den, siden jeg har skudt den,» sagde Mellet meget overlegent.

Næste Dag fik de sine Ryper kogte og sad med hver sin foran sig, og ved Siden af dem to Hundehvalpe med sine spidse Snuder, opstaaende Øren og smaa Øine, der blinkede som poleret Stenkul, lurende paa de Smuler, som faldt fra de Spisende.

«Smag paa min Rype, du,» siger Lajla til Mellet, «saa skal du kjende, hvor god den er!»

«Smag paa min du,» siger Mellet igjen, «den er nok ligesaa god den.»

«Jeg synes min er bedst,» siger Lajla, «og min Hund, Muste, synes det samme.»

«Smag paa min, du Mor,» siger Mellet, «er ikke den god?»

«Jo, den er udmærket!»

«Smag paa min, du Jaampa,» siger Lajla, «er ikke den bedre?»

«*Voi njalgis, njalgis!*» Nei, hvor deilig den smager, udbrød Jaampa.

Mellet og Lajla gik senere sammen og passede Rypesnarerne og kom ofte hjem med hver sit Knippe paa Ryggen, løbende omkap paa Ski nedover Skraaningerne til Teltene.

[102] Lajla var baade et smukt Barn og et snilt Barn med et godt Hjerte, og hun og Mellet vare i Regelen gode Venner. Kun blev hun yderst forbitret, naar Mellet blev overrasket i at holde paa med at kaste Lasso efter hendes hvide Ged, som var et saa fristende Æmne for ham at øve sig paa, at han ikke kunde lade være dermed, uagtet Jaampa havde skjendt paa ham flere Gange, og det kom til aabenbare Haandgribeligheder engang Lajla hørte Geden bræge ynkeligt udenfor Teltet og overraskede Mellet i at være paa Nippet til at strube den med sin Lasso, som han havde kastet den om Halsen.

Aarene gik, og en smuk Vinterdag stod der 3 Ren, spændte for hver sin Slæde, udenfor Laagjes Telt. Lajla var 12 Aar og Mellet var 15. De skulde sendes til Koutokæino for at gaa paa Skole, og Jaampa skulde følge dem did. I Koutokæino boede der nemlig Præst, og der holdtes Skole. Fjeldfinnerne maatte derfor sende sine Børn did og sørge for, at de i Skoletiden kunde faa bo hos en eller anden paa Stedet. Det var ikke vanskeligt for Laagje at faa nogen til at modtage hans Børn, da han var rig og alt imellem kunde sende en Rensteg som Betaling for Logiet.

Ved Afskeden formanede Mor Laagje Børnene til at være flittige og skikkelige og lydige mod Skolelæreren og Præsten, «som nu en Tid skulde være dem i Forældres Sted». Det var ellers i flere Henseender en sørgelig Tid for Finmarken, dengang ^[103]Mellet og Lajla gik paa Skole. Finnerne led under Sprogtyranni og Nordmændene under Monopoltyranniets Aag. De første bleve nemlig da i mange Aar tvungne til at lære sin Kristendom paa Norsk, efter at de forud i Missionens Tid i mange Aar havde smagt Sødmen af at faa Undervisning og Prædiken paa sit eget Sprog. Men 1774 blev, som bekjendt, Seminarium lapponicum i Trondhjem ophævet, og ved et Reskript blev det uden videre befalet, at «det finske Sprog skal, det mest muligt er, kasseres, og det norske Sprog indføres, og Børnene tilholdes at lære deres Kristendom paa Norsk.» Som Følge heraf fik de ingen flere Bøger paa sit eget Sprog. De faa, de havde faaet i Missionens Tid, bleve sjeldnere og sjeldnere, og alt eftersom disse forsvandt, sluknede ogsaa det kristelige Lys, som Missionærene ved sin Virksomhed havde tændt iblandt Befolkningen. Da Bøgerne bleve sjeldnere, og Finnerne mærkede, at de ingen flere fik, begyndte de først rigtigt at vurdere disse. Hist og her fandtes et enkelt mere eller mindre fuldstændigt Eksemplar af Luthers Katekismus paa Finsk og Norsk. «Det er en salig Glæde,» siger en Præst, «at bemærke, hvor lykkelige de af Finnerne prise sig, som eie en saadan Bog, hvorledes de ombære den paa sit Bryst som en Helligdom paa alle deres Vandringer; med hvilken Længsel mange strømme did, hvor en saadan Bog findes, for at kunne læse og forstaa det hellige Ord i deres eget Modersmaal.»

^[104]Aslak Laagje var blandt de Lykkelige, som eiede et fuldstændigt Eksemplar af en saadan Bog.

Præsten, som dengang var i Koutokæino, hed Olavius Hjorth, og skal efter et Sagn, som endnu fortælles, have været en dygtig Præst, men en uhyre barsk og

streng Mand, saaledes at han blandt Finnerne gik under Navnet «*Garra-Hjortha*», d. e. Haarde-Hjorth. Medens denne Haarde-Hjorth var Præst i Koutokæino (1774-1780) skal der have gaaet en religiøs Vækkelse gjennem Befolkningen. Denne var dog af en fredeligere Karakter og heller ikke af den Udstrækning, som den, der fandt Sted i 1852, og som endte med Mord. Meget gamle Folk, som vare med i Vækkelsen i 1852, kunde erindre eller havde af sine Forældre hørt fortælle om hine tidligere Vakte. Ogsaa dengang havde de Vakte det med konvulsiviske Bevægelser af Legemet, med at komme i Extase og at tale i Vildelse efter Opvaagnen af en Slags Besvimelse. Man kaldte disse Folk dengang «*Tshjuorvok*», d. e. Raabere, fordi de drog omkring og raabte eller høilydt opfordrede Folk til Bod og Bedring. Forøvrigt skulle de have levet et stille og ulasteligt Liv, saa der vistnok har været nogen Sandhed i Bevægelsen.

Naar disse «Raabere» vaagnede op af en Daanelse, skal de i Vildelse undertiden have udtalt Spaadomme om Verdens Undergang, hvilken de, i Lighed med hvad andre Anfægtede have gjort, ansaa for nær forestaaende. Men førend denne indtraf skulde da ogsaa ^[105]visse Tegn komme, som naturligvis vare afpassede efter finske Forhold: «Svanen skulde blive sort som Kul og Raven hvid som Sne. Rensdyrene skulde faa nye Horn midtvinters og blive saa vilde, at Folk ikke kunde passe dem, og saa frygtløse, at de ei brød sig det mindste om Hundene, men løb lige forbi baade dem og Folk. Saa skulde der ogsaa komme Dyrtdid, Pest, Hunger og Krig, og Krigen skulde saaledes medtage alt Mandkjøn, at Kvinderne skulde slaaes om de faa, som vare tilbage, ja til Slutning skulde det være saa sjeldent at man saa en Mand, at Kvinderne skulde kysse Fodtrinnene efter en saadan og fælde Taarer over dem.» Haarde-Hjorth skal have været slem mod disse «Raabere». Hvor han traf dem, slog han dem og jog dem ud af Kirke eller Hus, ja han drog endog omkring i Renbyerne og Husene, søgte dem op og bankede dem, saalænge han orkede, saa de maatte rømme og skjule sig for ham. Engang havde en saadan «Raaber» paa en for Folket uforklarlig og følgelig efter deres Mening overnaturlig Maade klatret op paa Kirketaarnet, og idet Præsten gik ud af Kirken efter Gudstjenesten, raabte han ligesom med en Røst fra Himmelen: «Se, se, der gaar Præsten, og to Djævla sidde paa hans Skuldre i Skikkelse af to Ravne!»

Bevægelsen kom ikke udenfor Koutokæino, og døde hen uden at videre Udskeielser bleve begaaede.

Hos denne Haarde-Hjorth var det, at Mellet og Lajla skulde gaa paa Skole. De medbragte som ^[106]Skjænk fra Laagje hver sin Rensteg og bleve venligt modtagne og indbudne i Præstegaarden til Konen og Børnene. Da de gik igjen, tog Præsten dem i Haanden og formanede dem til at opføre sig pent og være flittige til at læse og lære af de nye norske Bøger, som de nu skulde faa.

Saa begyndte Skolelæreren med at lære de mest uvidende at kjende Bogstaverne og de viderekomne at læse og lære udenad af den norske Katekismus. Det gik naturligvis tungvint og var et trættende Arbeide at faa ind i Børnenes Hukommelse mere eller mindre af de 5 Parter paa dette Sprog, som de fleste neppe forstod et eneste Ord af. Men de skulde lære Norsk og maatte lære Norsk. Skolelæreren læste op Ord for Ord og oversatte paa Finsk, og Børnene læste efter den norske Tekst.

Kun for Lajla gik det usædvanligt let baade med Hensyn til Udtalen og til at lære udenad. Hun kunde allerede læse nogenlunde, da hun kom, og hun blev snart saa flink, at hun ikke alene lærte mere end de andre Finnepigter, men hun var næsten ligesaa flink som Præstens egen Datter, der var omtrent af samme Alder og deltog i Undervisningen.

Med Mellet gik det derimod daarligt. Han var en af de flinkeste til i Fritimerne at staa paa Ski og at age i Renslæde, som bruges istedetfor Kjælke, nedover de bratte Præstegaardsbakker, men paa Skolegulvet var han en Sinke. Udtalen af mange Ord var ham aldeles umulig. Naar han i Fadervor skulde ^[107]sige «Fristelse», blev det enten «Ristelse» eller «Pristelse», «Klæder» blev til «Glæder», men «Draaber» blev igjen til «Tropper» o. s. v. Han var en rig Mands Søn, men det hjalp ikke. Skolelæreren skjendte paa ham og formanede ham til at bede Vorherre i Himmelen om Hjælp til at lære. «Ja», tænkte Mellet, «dersom han kunde komme op til ham, saa skulde han nok bede ham, men det var høit op til Himmels. Men kanske det kunde hjælpe noget, om han gik op paa et af de høieste Fjelde og bad der?» Nu var Præstegaardshuset det høieste der paa Stedet, og op til Taget stod en Stige. «Kanske det kunde hjælpe at gaa op der, kanske Vorherre derfra hører mig bedre,» tænkte Mellet. En Morgen tidlig, medens endnu alle andre laa og sov, stod Mellet i Stilhed op og klavrede op paa Præstegaardstaget og faldt paa Knæ og foldede sine Hænder og bad: «Kjære Fader i Himmelen, hjælp mig, at jeg kan blive flink til at læse!»

Præsten kom i det samme ud, og da han fik se en Finnegut oppe paa Taget, spurgte han vredt, hvad det var for Skjelmstykker, han der havde fore? Men da Gutten kom ned og aflagde sin barnlige Troesbekjendelse eller tilstod, hvorfor han havde gaaet derop, blev det strenge Ansigt saa mildt som en Solstraale, og han klappede det lille Hoved og roste ham og sagde, at han var en snil Gut, og at Vorherre nok vilde høre ham, hvor han bad, og hjælpe ham.

Hverken Mellet eller Lajla havde nogensinde før ^[108]i sit Liv seet en Præst, og de havde derfor ikke blot lidt Rædsel for ham, men ogsaa Tanker om ham som et Individ, der i alle Henseender stod over alle andre Mennesker. Da derfor Skolelæreren en Dag holdt paa at katekisere Børnene og spurgte, om alle Mennesker vare Syndere, svarede Mellet meget frimodigt «Nei». «Hvem er det da, som er fri for Synd?» spurgte Skolelæreren. «Præsten», svarede Mellet uden Betænkning. Til sin store Forundring fik han nu høre af Skolelæreren, at heller ikke Præsten var fri for Synd, men at ogsaa han «var en Synder». «Hvilke Synder gjør han da?» spurgte Mellet. «Han gjør ingen aabenbar Synd,» forklarede Skolelæreren, «men ogsaa han er en Synder for Vorherre.» Fra Barnsben af advares Finnebørn stadigt og strengt mod at stjæle, lyve, bande og være utugtige, som de fæleste Synder, og det kunde naturligvis ikke falde Gutten ind, at Præsten skulde kunne gjøre sig skyldig i nogen af disse.

Nogle Dage før Skolen sluttede, kom Laagje til Koutokæino for at hente Børnene og høre, hvorledes de havde opført sig og hvad Fremgang de havde gjort. Han gik først ind i Skolestuen, satte sig paa Huk ved Døren og hørte paa Børnene læse og tog op af sin Barm sin egen gamle finsk-norske Katekismus for at følge med under Læsningen. Det var ikke saa mange Aar siden han havde hørt paa, at Børnene bleve underviste paa Finsk, og han mindedes godt, hvor smukt det forekom ham, naar de læste ^[109]godt, men dette, som de nu læste, og han med dem, var «som Sand i hans Mund, han kunde ikke føle nogen Sødme deraf.»

Uvillig forlod han Skolestuen og gik hen for at faa tale med Haarde-Hjorth.

Laagje hilste, da han kom ind, og ønskede:

«Guds Fred i Huset!»

«Du har en flink og vakker Datter,» sagde Præsten, «hun er den flinkeste af alle Finnepigerne til at læse og lære.»

«Ja, jeg har været i Skolen,» sagde Laagje, «og hørt paa Børnene. Det har nok

ingen Nød med Lajla, men hvordan er det med Mellet?»

«Din Søn er ikke saa flink.»

«Han er ikke min Søn, han er min Søstersøn.»

«Jasaa, er han din Søstersøn. Ja, flink er han ikke, men han er en snil Gut, og dersom din Datter kunde hjælpe ham hjemme, saa lærer han nok til næste Aar saa meget, at han godt slipper frem.»

«Hør, kjære Præst,» sagde Laagje, «har du ingen flere finske Bøger at lade os faa, saadanne som denne her,» og han tog Bogen frem af Barmen, hvor han havde den gjemt i en Skindpose.

«Lad mig se den,» sagde Præsten, og da Laagje rakte ham Bogen, tog han og lagde den hen paa Bordet.

«Nei, jeg har ingen flere saadanne Bøger,» sagde han.

«Kommer der ingen flere heller?»

[110] «Nei, der kommer ingen flere. Herefter skulle I og eders Børn lære Norsk.»

«Hvorfor skulle vi lære Norsk? Vi ere fornøiede med det Sprog, vi have.»

«Fordi Norsk er et bedre og rigere og nyttigere Sprog.»

«Norsk er ikke bedre for os og vort Levevis,» sagde Laagje. «Dit Sprog er et daarligt Sprog, naar vi skulle tale om Ren, om Fjelde og Dale, om Dagens Lys og Nattens Mørke og om Alt, som hører til vort daglige Livs Behov. Du har ikke et mod ti af vore Ord om Ren og meget andet. Er saa dit Sprog rigere? Nei, dit Sprog er et fattigt Sprog for os.»

«Men det er ikke nok med det daglige Livs Behov, med Ren og at tale om Ren,» sagde Præsten. «Du maa ikke glemme, at du først og fremst skal tænke paa din udødelige Sjæls Behov.»

«Ja, du siger Sandhed,» sagde Laagje ydmygt, «vi skulle først og fremst tænke paa vor udødelige Sjæl.»

«Da er det bedre du lærer Norsk og læser Norsk.»

«Forstaar ikke Gud alle Sprog?»

«Jo, men du lærer ham bedre at kjende og kan bedre henvende dig til ham gjennem det norske Sprog.»

«Er Finsk da et saa usselt Sprog, at Vorherre [111] ikke vil høre det?» spurgte Laagje, som erindrede, hvad Biskop Bang havde sagt.

«Nei, men du kan faa mange Bøger paa Norsk, som ikke findes paa Finsk. Du kan faa 100 istedetfor denne ene, I have havt.»

«Hvorfor give I os ikke flere?»

«Fordi I skulle lære Norsk, saa kunne I faa saa mange, I ville have.»

«Vi have ikke Brug for mange Bøger. Eller er Gud en Mand, som vil have mange Ord og høre lange Bønner? Har du ikke selv sagt, at Gud endogsaa hører uudtalelige Sukke?»

«Jo, men Kundskab i Guds Ord er god, og større Kundskab i Guds Ord kan du kun faa paa Norsk. I burde være taknemmelige for, at vi give eder norske Bøger.»

«Kjøre vi dem ikke?»

«Jo, men I betale lidet eller intet for dem. Vi give eder dem næsten som Skjænk og Gave for at I skulle lære vort Sprog; thi derved er Døren aabnet ogsaa for eder til Kundskabens store Sale, og I kunne gaa derind saamange, som ville.»

«Ja, I ere rige,» udbrød Laagje bittert. «I bo i oplyste Sale, I kunne fraadse i Bøger og Kundskab, I kunne læse og lære, hvad I ville, men derfor vide I heller ikke, hvad det er at hungrer og tørste, I vide ikke, hvad en enkelt Bog eller endog Blade af en Bog kan være for os, der sidde i Mørke og længes ^[112] efter Lys, der vandre i Ørkenen og smægte efter en Kilde.»

«Derfor skulle I lære Norsk, saa der bliver et Sprog og et Folk i det hele Land.»

«Ja, ja, vi skulle lære Norsk, vi skulle prøve paa at lære Norsk, saa meget det er os muligt, men giv os først en lille Draabe af Guds saliggjørende Ord paa vort eget Hjertes Sprog! Giv os blot denne ene lille Bog, som vi have faaet kjær, saaledes at vi i vort Hjem tidligt kunne udsaa Guds Ords gode Sæd i vore Børns ufordærvede Hjerter, førend Djævelen og Verden kommer og saar Ukrud deri. Nu forstaa de intet af, hvad de læse, og Ordet bærer ingen Frugt.»

«Skolelæreren tolker for dem.»

«Ja, han tolker for dem, og jeg har hørt paa ham, men hvorfor kan de ikke først faa læse Guds Ord paa Finsk, og Skolelæreren derpaa tolke for dem paa Norsk? Hvorfor nægte og forholde dem de evige Sandheder for derved at faa dem til at lære dit Folks Sprog? Hvorfor skal der bruges Tvang? Eller er Saligheden

alene gjemt i Darosproget? Er ikke du Guds Ords Tjener og ingen andens?»

«Jo, i Skrøbelighed.»

«Hvorfor giver du da ikke Børnene Guds Ord ligetil? Hvorfor giver du dem Stene, naar de bede om Brød? Hvorfor gaar du en lang og besværlig Sti, naar du har en kort og aaben Vei?»

«Hverken du eller I andre forstaa nu, at dette ^[113]er til eders eget Bedste i Fremtiden. Men saa er det, og det er mig desuden befalet, og det skal saa være. I faa ingen flere finske Bøger, og I skulle lære Norsk.»

«Og dø som Hedninger!»

«Da er det eders egen Skyld.»

«Dit Navn er Haarde-Hjorth, og haard og stræng er du. «Raaberne» slaar og forfølger du og os andre forholder du Guds Ord.»

«Du tager Feil Laagje. Jeg forholder ingen noget. Jeg uddeler Guds Ord rigeligt i Kirke og Skole, men jeg vil ingen Gjøglerere have i min Menighed, som disse «Raabere», og jeg ser længer frem end I. Jeg vil eders Vel og handler efter Overbevisning, naar jeg fratager eder de finske Bøger og gjør mig Flid for at lære eders Børn det norske Sprog. I blive aldrig til noget, faa aldrig nogen større Oplysning, undtagen I opgive eders eget Sprog eller ialfald ogsaa lære at læse norske Bøger og forstaa norsk Tale. Da kunne I blive Nordmændene lige i Alt og allesteds.»

«Gid du aldrig maa komme til at angre det! Gid du i din sidste Stund ikke maa komme til at græde blodige Taarer over, at du her hos os som Præst anvendte din Tid og Møie ilde! I en Time kunde du have udrettet mere for Guds Rige, end i mange Dage, og paa en Dag mere, end i mange Aar.»

«Jeg faar svare derfor.»

^[114]«Farvel da,» sagde Laagje, «og lad mig faa min Bog.»

«Der har du en anden, større og bedre Bog paa Norsk,» sagde Præsten og rakte ham en saadan.

«Nei, jeg vil have min egen Bog.»

«Tag denne, jeg beholder din.»

«Nei, siger jeg, nei, giv mig Bogen!»

«Du faar den ikke!»

«Faar jeg den ikke! Præst, du forsynder dig! Vil du tage fra mig min Eiendom? Vil du berøve mig den eneste Skat, jeg har, det Dyreste i mit Eie, som jeg bærer paa min Barm, hvor jeg færdes, som er mig mere værd, end en hel Hjord; thi du skal vide, at den Smule Lys og den Smule Vederkvægelse og Trøst, som er strømmet ind i vort mørke og fattige Liv, den er kommen fra Bladene i hin Bog! Tager du den fra mig, da sønderbryder du det knækkede Rør og udslukker den rygende Tande, istedetfor at gyde Olje dertil, som du kunde. Jeg forlader ikke dit Hus uden Bogen.»

«I Guds Navn saa tag den da og gaa!» sagde Præsten.

«Ja, jeg gaar,» sagde Laagje, «men med sorgfuldt Sind gaar jeg idag bort fra Præstens Hus.»

Da Laagje var kommen hjem, og han og hans Tyende om Aftenen havde spist, sagde han til Lajla:

«Barn, tag Bogen og læs for os!»

Lajla tog Bogen og satte sig hen til Arnestedet midt i Teltet, hvorom de andre leirede sig med blottede ^[115]Hoveder. Hendes smukke, fine Barneansigt og det rige, deilige Haar, som faldt ned over hendes Skuldre, belystes skarpt og halvt rødligt af den flammende Ild. Med sin rene og klare Barnestemme læste dette Laagjes Barn, som dog ikke var hans Barn, op af den gamle Luthers Katekismus de 5 Parter, Syndsbekjendelsen og en Aftenbøn.

«Tak, kjære Barn, for Guds Ord!» sagde Laagje, da hun var færdig. Og saaledes læste hun mangan Gang senere ogsaa for Folk, som kom langveis fra for at høre Ordet paa sit eget Sprog.

Man fortalte, at Haarde-Hjorth, sidste Gang han holdt Gudstjeneste i Koutokæino Kirke, prædikede paa Finsk, og at den Opmærksomhed, hvormed man hørte paa ham, den Glæde, man ytrede, den Tak efter Tak, han herfor fik af alle og enhver, gjorde, at der sneg sig en nagende Tvivl ind i hans stille Sind. Maaske havde Finnen for en Del havt Ret? Maaske havde hans Arbeide i kristelig Forstand været forfængeligt og forgjæves? Maaske havde han tænkt og stridt altfor udelukkende for det folkelige Maal, istedetfor som Præst først og fremst at arbeide for det, som hører Guds Rige til, og saa overlade det folkelige eller sproglige til, om muligt, at følge efter, men uden Tvang eller voldsomme Forholdsregler, der kun havde avlet Misnøje og Uvidenhed?

IX. Marked i Karasjok

^[116]I gamle Dage blev der hvert Aar om Vinteren holdt Thing og stort Marked i Karasjok. Fogden fra Alten kom did for at indkræve Skatterne, og Præsten fra Koutokæino kom did for at døbe Børn, meddele Sakramentet og brudevie Folk, som kan hænde ikke mere end en Gang om Aaret havde Anledning til at søge Kirke eller træffe Præst. Ogsaa flere Handelsmænd, eller, som de dengang kaldtes, «Borgere», kom did, dels fra Finmarkskysten, dels fra Finland, dels fra Sverige, især fra Torneå. En Mængde Fjeldfinner af begge Kjøn rundtomkring fra samlede sig da ogsaa der for at købe og sælge, for at træffe Slægt og Venner, for at fri og blive friet til, for at forlove sig og blive ægteviede. Det var en meget travl Tid for alle disse 14 Dage, da Markedet stod paa.

Allerede før Øvrigheden kom, havde flere Finner indfundet sig, saa der var ganske livligt paa Stedet, men dersom man første Markedsdag kunde have staaet paa et høit Punkt og seet ud over Landet, vilde man ^[117]have opdaget, at der rundt omkring fra alle Kanter bugtede sig lange, mørke Striber henover de uhyre Sneørkener, og at alle disse stevnede henimod samme Punkt. Det var altsammen større eller mindre Raider eller Rækker af Ren paa 10-20-30 Stykker, bundne efter hinanden med hver sin Slæde, som skulde til Karasjok, og ud paa Dagen kjørte den ene Raide efter den anden ind paa Markedspladsen.

Anden Markedsdag kom ogsaa Laagje, hans Kone, Jaampa, Mellet og Lajla med en stolt Raide paa 30 Dyr kjørende ind paa Pladsen. En hel Del Finner vidste, at Laagje var den rigeste Mand der i Trakterne, og hans Ankomst vakte derfor ogsaa mer end almindelig Opmærksomhed. De 5 Ren, som han og hans Følge kjørte med, vare udvalgte Dyr med prægtige Horn og smukt Sæletøi. Især var den, som Lajla kjørte med, et usædvanligt stort, smukt og slankbygget Dyr, men, som det syntes, temmelig vildt og ubændigt. Finnerne flokkedes om denne Ren, og der blev en ivrig Snakken og Prat om den.

«Se hvilke slanke, fine Ben, den har!» udbrød en.

«Se Hornene, hvor høie de ere!» udbrød en anden.

«Se paa Øinene, de ere sorte som Kul!» udbrød en tredje.

«Pas dig!» sagde Jaampa, «den er sint.»

«Hvor i al Verden har du faaet fat i den, Jaampa?» spurgte en med polidsk plirende Øine.

«Jeg har ikke stjaalet den!» sagde Jaampa.

[118] «Hvis Mærke er det den har?»

«Det er Laagjes Datters Mærke.»

«Er den fra Finland eller Sverig?»

«Den er hverken fra Finland eller Sverig, men du kan vel sagtens se, at der er Vildrenblod i dens Aarer. Den er Afkom af en Enarevildren og en af vore Simler.»

Et saadant Dyr har eget Navn eller kaldes «*Bævrek*» og udmærker sig ved en Hurtighed og Udholdenhed i Sprang, som intet Afkom af Tamren opnaar. Derimod er den ikke synderlig udholdende til at trække tunge Læs. Denne Bævrek, som Jaampa havde givet Tilnavnet «Stormvind», havde ofte faaet Sveden ud paa ham, førend han fik den saavidt indkjørt, at han kunde overlade Lajla at bruge den, men ved at give den Salt og være venlig mod den, var det efterhaanden blevet hende muligt at kjøre bedre med den, end nogen anden.

Laagje og Jaampa havde Skind af 100 Rensdyr og Kjød af omtrent 20 at sælge paa Markedet. Næsten Halvparten heraf tilhørte Jaampa. Desuden agtede de ogsaa at sælge en Del af de levende Dyr, som de havde med sig, da det, de skulde kjøbe og kjøre tilbage igjen, med Lethed vilde kunne trækkes af 3-4 Dyr. Jaampa var bleven rig. Fra den Dag af, da han fik Livet af Storulven, havde han havt Held med sig, saa han nu eiede en Hjord paa flere hundrede Dyr, og han stod derfor mere i Kompaniforhold end Tjenerforhold til Laagje. Havde han [119] været simpel Tjener, vilde han rimeligvis ikke have faaet Tilladelse til at følge med til Markedet; thi Jaampa var desværre heller ikke i den senere Tid bleven nogen Maadeholdsmand. Han hyldede fremdeles Sætningen: «juvat interdum insanire», og paa Markedet var der Brændevin i Overflod. Lajla havde vistnok før Ankomsten bedet ham om at være skikkelig og lade være at drikke saa forfærdeligt, som hun enkelte Gange havde seet ham gjøre. Han havde ogsaa givet sin Yndling høitideligt Løfte om at passe sig. Men at love er et, at holde et andet, og vi faar nu se, hvordan det gaar.

Det vigtigste, som Laagje og hans Kone havde at kjøbe, var Vadmel til et nyt Vintertelt for Mellet og Lajla, som næste Aar skulde have Bryllup.¹⁴ For lang Tid

siden var nemlig den Ting op- og afgjort, at disse to skulde gifte sig sammen, og efter Forældrenes Bestemmelse gaar det saa godt som altid. Mellet havde aldrig egentlig friet til Lajla, men det var bleven sagt saa ofte og forudsattes at være en saa afgjort Sag, at han og Lajla engang skulde blive Mand og Kone, at noget Frieri fra hans Side og Ja fra hendes Side heller ikke behøvedes.

Dernæst skulde der kjøbes fineste Sort Klæde til Bryllupsdragt for det unge Par, blaat Klæde til Lajla og rødt til Mellet. Saa skulde Mellet selv købe en eller anden smuk Ting til Lajla, et Bælte, en Sølje, en Ring eller et Silketørklæde, og byde hende dette som Friergave. Dette er nemlig den almindelige ^[120]Maade at fri paa. Modtager Pigen en saadan Gave, siger hun ikke Nei, men noget bestemt, endeligt op- og afgjort Ja er det heller ikke. Hun har Lov til at modtage Friergaver af saa mange Beilere, hun vil, uden derfor at ansees for nogen Kokette men hun maa, naar det endelig kommer saa langt, at de skulle gaa til Præsten, levere disse i uskadt Stand tilbage igjen. Frierne selv indfinde sig paa Kirkestedet eller have en Fuldmægtig der, som uden videre kræver tilbage igjen de modtagne Gaver, og Bruden beholder kun de Foræringer, som hun har faaet af den, som hun gaar med for Alteret.

I ældre Tider var det i Almindelighed Tilfældet, at enhver Kjøbmand eller Borger havde sine egne visse Kunder, og for at de ikke skulde handle med andre end ham, sørgede han, om muligt, altid for at beholde dem i sin Gjæld. At komme ind i en Finnekjøbmands Bog, var derfor en meget let Sag, men at komme ud af den igjen var næsten et Mirakel, og til at kontrollere, hvad der stod i Bogen, havde Finnen næsten aldrig Kundskab nok.

Naar nu en Fin kom til sin Borger, ¹⁵ skulde han til en Begyndelse altid trakteres med en Velkomstdram, og dersom Finnen syntes, at det varede noget længe, inden denne kom, undsaa han sig ikke i mindste Maade for at forlange den. Derefter skulde han, som Skik og Brug havde været fra gammel Tid, ^[121] ogsaa forlods faa i Foræring nogle «Smaagaver», f. Ex. en Syring, en Saks, Synaale eller andet deslige. Saa var det igjen Finnens Tur til Vederlag herfor at lægge op paa Disken «*Vuosshjam-bierggo*», d. e. Kogekjød eller en Rensteg som Gave til Borgeren. Derpaa var det igjen dennes Tur at skjænke i en Dram og det en rigtig Kardinaldram, som ikke blot Sælgeren kunde nippe til, men ogsaa hans Selskab, Frænder og Venner, som fulgte med ind i Kramboden, kunde smage

paa. Imidlertid forstod Borgeren altid at afpasse Trakteringen efter Kjødets Mængde og Beskaffenhed. Her brugtes ingen falsk Undseelse, her paanødedes intet, her anvendtes ikke Talemaader, som: «Maa jeg ikke byde» eller «Vær saa snil» eller «Tag tiltakke», og som Svar: «Jeg siger tusen Tak», «De er altfor god» etc., men ganske ligefremme, ukunstlede Udtryksmaader, som: «Giv mig en Dram, Borger, jeg har jo givet dig Rensteg!»

«Aa ja, den Stegen har du allerede faaet Brændevin nok for. Den var baade liden og mager.»

«Ja, ja,» kunde Finnen svare igjen, «du være smaalig med dine «Smaagaver» du, saa jeg være smaalig med Kjød.»

Naar det saa endelig kom til Handel, saa tog Finnen sig vel ivare for at sælge Borgeren alle sine Skind paa en Gang. Ingenlunde. Han solgte næsten altid kun et ad Gangen af den gode Grund, at han for hver opgjort Handel skulde have en «*Gavpesærke*». d. e. en Dram paa Kjøbet. Saa ofte han ^[122]derfor syntes, at han trængte til en saadan, gik han hen i sin Bod og tog et Skind og gik med det til Borgeren. Enhver velstaaende Fjeldfin havde i Regelen paa en saadan Kirke- eller Markedsplads en liden Bod staaende, hvori han opbevarede sine Varer.

En og anden Gang kunde han komme med flere Skind paa en Gang eller med en «*Rittabæl*», d. e. en halv Ren og afhænde til Borgeren. Men da pleiede han at betinge sig at faa en Del af Betalingen i Brændevin og trak da frem af Barmen en Tinflaske, der kunde rumme en Pot eller mere. Denne fik han da fyldt og begav sig derpaa hen i en Bod, en Gamme eller Telt og samlede om sig Venner og Kjendinger. Skortede det paa Husrum for Selskabet, saa leirede man sig ogsaa ofte ude og fandt snart et blødt Sæde i en eller anden Snedrive. Saa slog Værten Brændevin i en «*Gukse*», et Slags gammeldags Sølvtumling eller aflangt Støb med Haandtag i begge Ender og besat med skramlende Løvværk rundt omkring Kanterne. To eller tre tømte en saadan Tumling. Den fyldtes atter og atter og gik rundt iblandt Gjæsterne. Medens Selskabet sidder saaledes og vederkvæger sig, gaar Samtalen livligt, og alt eftersom Livets Nektar begynder at virke paa Sind og Hjerte, bliver Passiaren livligere, muntre og kjærligere. Prosaen strækker ikke længer til, man maa udtale sine Følelser i Sangens Toner, i disse vistnok yderst simple, men eiendommelige, dels vemodige, dels glade eller stolte Melodier, som kaldes ^[123]«*Vuölle*», og hvorefter Finnen let forstaar at improvisere om

hvadsomhelst. Snart hører man «*Joiging*» eller Sang fra alle Gammer, Boder, Telt og Snefaner. Der ser man to holde hinanden om Halsen. Maaske det er to Brødre eller Barndoms-Venner, som paa lang Tid ikke have seet hinanden og nu træffes her. De tale og svare hinanden i Sang. De tale om Fortids Minder, Nutids Glæder og Sorger. De røres til Taarer af Sorg eller Glæde eller begge Dele tilsammen. De lægge intet Skjul eller Tvang paa sine Følelser, fordi de ikke skamme sig ved dem. Menneskenaturen kommer frem aldeles usminket og utilhyllet.

Men hvor er det blevet af vor Ven Jaampa i denne glade Tummel?

Jo, der henne sidder han midt oppe i en Snefane, omringet af en hel Del Gjæster, som han har trakteret. Han sidder midt i Klyngen, med Hænderne i Siden, stolt syngende om sin «skjulte Hjord», d. e. sine gjemte Sølvdalere, om sit «grenede Horn», d. e. sin talrige Hjord med Horn som en Skov, om sin «Stormvind», d. e. sin raske Kjøreren, om den «Langhalede», d. e. Ulven, som han slog, om «Bedstefar i Bakken», d. e. Bjørnen, som han fældte, altsammen poetiske Talemaader.

Dog ikke altid og allesteds gaar det saa fredeligt til. Kan hænde, at Jaampa en Stund bagefter er oppe i et muntert Slagsmaal. Her møde mange hinanden. Man træffer paa en, som man har mistænkt ^[124]for at have stjaalet Ren eller af hvem man selv er bleven beskyldt for Tyveri, eller som man ligger i Krangel med om Renbete, eller som er bleven foretrukken i Frieri, en, som man med andre Ord er Uven med. I saa Tilfælde lægger heller ingen Forstillelse Baand paa Tungen. Bitre og forsmædelige Ord flyve fra den ene til den anden. Fra Ord skrides til Handling. Man slaaes og tumler sig rundt i Snefanen, smidigt som Katte, indtil Kampen ender med en blodig Næse eller et blaat Øie og afrevne Haartotter; thi det lange Haar giver fortrinlig Anledning til dygtig Lugging. Kniven, som begge bære i Beltet, benyttes aldrig. Dertil er Finnen af Naturen for godmodig.

Der gaar en Flok unge Piger og Gutter, og blandt dem Lajla og Mellet. Lajla er lidt høiere, slankere og smækrere om Livet end de andre Finnepiger. Hun har ogsaa et langt smukkere Sølvbælte end nogen af disse. Der spases, spøges, kurtiseres og fries. Lajla ser af og til ned paa en Sølvring med forgyldt Løvværk, som hun netop har faaet af Mellet og sat paa sin Haand. Det er første Gang, nogen har skjænket hende en Friergave og dermed ogsaa tilbudt hende Haand og

Hjerte. Hendes Veninder og Kjendinger rose Ringen og Giveren og prise hende lykkelig som den rigeste Pige, hvem alle unge Mænd gjerne ville beile til.

Saa kommer der springende en ung, rask Fin fra Utsjok, en prægtig Karl med et aabent, smilende ^[125]Ansigt, viftende med et broget Tørklæde. Han har anvendt alle sine Penge paa Tørklæder til at fri med, og et saadant er det, han kommer hen til Lajla med. Han skubber Mellet tilside og tager uden videre Lajla om Halsen og spørger hende, om hun vil være Kjæresten hans og tage imod Tørklædet.

«Kjæresten din!» siger Lajla og frigjør sig for hans Omfavnelse, «jeg har jo aldrig seet dig før», og de andre Piger le ad ham, fordi en fattig Stymper som han vover at fri til Lajla. Men han lader sig slet ikke forknytte.

«Se paa mig nu da!» siger han, «og hør paa mig, du Fjeldets smukkeste Blomst! Du finder ikke raskere Gut i Utsjok og Tanen, og ikke trofastere Ven i Liv og Død end mig! Kom og reis med mig! Aldrig saa jeg en Pige som du; vakker er du som en solbelyst Midtsommernat! Jublende som Sommerens Sangfugle skal vi to alene vandre omkring paa Fjeldene og opslaa vort Telt, hvor vi ville, ved Bredden af de yndigste Indsøer i Utsjoks og Enares Skove! Og vi skal være glade og more os og lege og synge og elske hinanden trofast alle vore Dage! Aldrig skal du høre et ondt Ord af min Mund, jeg skal bære dig paa mine Hænder og aldrig kalde dig med andet, end de smukkeste Navne: min Sommerfugl, min lille Sol, min Sjæl, min lille Ledsager, min Hjertens Ven! Kom, saa gaa vi til Præsten med det samme, og vi blive viede, og jeg tager dig i Fanget i min Slæde, og vi fare afsted med «Stormvind» ^[126]langt, langt bort herfra, hvor ingen kan høre eller se os!»

Der lyste en saa straalende Beundring og Trofasthed ud af Frierens Øine, at Lajla ikke kunde blive vred paa ham heller. Hun tog imod Tørklædet og svarede forresten, som det sig hør og bør, at han maatte henvende sig til hendes Forældre.

Saa kommer der en høi, svær, sortklædt og rødskjægget Kvæn med en skinnende forgyldt Sølvske, som han tilbyder Lajla. I sit brede, fuldtonende Kvænemaal kalder han hende «*Tyttö kulta*», kjære Pige, «*Kulta nupuseni*», søte Vene, «*minä rakastaan sinua kuolakseni!*» jeg elsker dig til Døden! «Kom og reis med mig,» siger han, «til Finland, til Søernes smukke Land!»

Men Lajla vil ikke reise til Finland og slet ikke modtage Skeen og heller ikke høre paa ham eller henvise ham til sine Forældre. Hun vedbliver derimod muntert at passiare med Mellet og Utsjokfinnen.

Inde i en af Udsalgsboderne stod der en ung Mand i fuld Finnedragt med Pæsk, Komager og Hue. Det var en temmelig høi, bredskuldret og vakker Mand med sort Mundskjæg. Han var kommen op til Markedet med en stor Raide af Varer fra Alten, hvor hans Fader for nogle Aar siden havde nedsat sig. Familien hed Lind og var oprindelig kommen fra Bergen. Den unge Mands Fader var en Halvbroder af den Handelsmand Lind, som for omtrent 19 Aar siden var kommen til Karasjok, men som ^[127]omkom der med Kone, og efter hvad Folk troede, ogsaa med Barn i den Pest, som dengang rasede. Denne unge Mand, som hed Anders Lind, var saaledes Lajlas Halvsøskendebarn. Hans Søster, en ung Pige paa 19 Aar, var ogsaa fulgt med ham for at se Fjeldfinnelivet. Hun var altsaa Lajlas Kusine og netop af samme Alder, som denne.

Laagje fik naturligvis snart høre, at en af «Borgerne» hed Lind. Det vak lidt i ham, da han nu efter mange Aars Forløb atter hørte dette Navn nævne. Gamle Erindringer om Barnet dukkede op. «Maaske var denne Mand af Lajlas Slægt,» tænkte han; «thi hendes Fader hed jo ogsaa Lind. Men det har ingen Nød,» tænkte han igjen. «Ingen her ved det mindste om, hvad der skede for 19 Aar siden, undtagen min Kone og Jaampa, og Jaampa røber intet. Han erindrer desuden vist ikke, at Lajlas Slægtsnavn er Lind. Jeg kan derfor trygt tale med Manden.» Laagje talte herom med sin Kone, og begge gik de hen i Linds Krambod og saa paa hans Varer.

«Er dit Navn Lind?» spurgte Laagje.

«Ja, jeg hedder Lind, Anders Lind,» svarede denne.

«Har du stor Slægt?» spurgte Laagje igjen.

«Nei, jeg har kun min gamle Fader, som bor i Alten, og min Søster, som er med mig her.»

«Havde din Fader stor Slægt, mange Brødre?»

^[128] «Nei, han havde blot en Broder, eller rettere Halvbroder, som er død for mange Aar siden.»

«Hvor døde han?»

«Jo, det kan jeg gjerne fortælle dig. Han døde netop her i Karasjok i en Pest, som rasede for omtrent 19 Aar siden.»

«Var han gift og havde Barn?»

«Ja, han var gift og havde Barn, og baade hans Kone og Barnet omkom, men hvad kan det interessere dig? Saa du ham eller var du her, dengang Pesten rasede?»

«Nei,» sagde Laagje og holdt op med sine Spørgsmaal. Han havde faaet nok at vide. Det var Lajlas Blod og Lajlas Slægt, som her stod for ham.

I det samme kom Lajla med straalende Ansigt og belæstet med Friergaver ogsaa ind i Kramboden.

Baade Lind og hans Søster bleve overraskede ved Synet af Lajlas smukke Ansigt, og de to unge Piger havde ikke vekslet mange Ord, førend de gjensidigt følte sig tiltrukne af hinanden.

Lajla kunde saavidt Norsk, at det var muligt for hende at passiare med Borgerens Søster, og denne indbød hende derfor til at komme ind til sig i sit eget lille Kammer.

«Var det din Datter, den vakre Finnepike, som gik ind med min Søster?» spurgte Handelsmanden.

«Ja, det er min Datter Lajla, og det er til hende, vi skulle kjøbe Dug til et nyt Telt.»

«Saa hun skal gifte sig?»

[129] «Ja, hun skal gifte sig med min Søstersøn Mellet.»

«Nu i Vinter, nu straks?»

«Nei, næste Vinter.»

«Hun har vel mange Friere, saa vakker Pige, som hun er og rig?»

«Ja, det har hun vist, men det bliver nu ingen anden end Mellet. Det er Forældrene, ser du, mellem os, som afgjør den Ting.»

«Men dersom hun synes bedre om en anden?»

«Nei, hun synes ikke om nogen anden end den, jeg bestemmer.»

Inde i Kammeret fortsattes Passiaren mellem de to unge Piger.

«Sig mig, hvad hedder du?» spurgte Linds Søster.

«Lajla».

«Lajla, siger du, det var et underligt Navn. Vi bruge aldrig det Navn, men det er et ganske vakkert Navn.»

«Ja, og naar nogen holder af mig og vil være venlig mod mig, saa sig de «Lajlashjam», kjære Lajla. Men du, hvad hedder du?»

«Jeg hedder Inger.»

«Ah, Inga, vi sig Inga, ikke Inger, og jeg sig Ingashjam til dig, dersom du sig Lajlashjam til mig.»

«Saa vakker Pæsk du har,» siger Inger, «den er saa fin og blød som Fløiel, og Sølvbælte og Hue. Men Huen er saa besynderlig. Den er jo næsten som en Hjelm. Jeg synes ikke den er pen. Tag den af dig, saa jeg faar se, om du har vakkert Haar.»

^[130]Da Lajla tog sin Finnehue af, rullede der en Mængde lyst Haar nedover hendes Skuldre.

«Du har jo deiligt rigt Haar,» siger Inger, «men du passer det ikke. Du er langt penere uden Hue. Nu skal du se, jeg skal sætte dit Haar op som mit. Se nu skal du se. Se dig nu i Speilet; nu ligne vi hinanden aldeles, men dine Finneklæder er langt finere end mine.»

«Ja, ser du,» sagde Lajla, «du ikke forstaa saa godt som jeg at vælge unge, smukke Skind.»

«Nei, vi har ingen Renhjord at vælge af, saaledes som du har.»

«Vil du have en Pæsk af mig? Vi ere lige store, akkurat. Jeg skal sy dig en, saa smuk, saa smuk.»

«Jeg kan købe en af dig.»

«Købe af mig! Nei, jeg give dig Pæsk, du give mig Tørklæde.»

«Er det Friergaver alle de Tørklæder, du der har?» spørger Inger.

«Ja, det er Friergaver. Men se paa denne Ringen her. Den har jeg faaet af Mellet. Er ikke den smuk?»

«Er Mellet din Kjæreste?»

«Ja, Mellet og jeg skulle gifte os.»

«Holder du meget af ham?»

«Ja, Mellet og jeg kjende hinanden fra ganske smaa.»

«End du,» siger Lajla, «har du faaet mange Friergaver?»

^[131] «Nei», siger Inger og ler, «jeg har ingen Frier endnu. Det er ikke saa Skik og Brug med Friergaver hos os, som hos eder. Desuden er jeg endnu ikke mere end 19 Aar.»

«Da vi lige gamle. Jeg ogsaa 19. Er han din Broder, han den høie Mand ude i Boden?»

«Ja, det er min Broder.»

«Hvad hedder han?»

«Andreas Lind.»

«Ja saa, Anda, vi sige Anda.»

«Saa siger du vel ogsaa Andashjam, naar du er blid og venligt stemt?»

«Ja, hans Kjæreste sige Andashjam. Har han Kjæreste?»

«Nei, ikke det jeg ved. Det skulde da være, om han friede til nogen her.»

«Nei, ingen «Daro» (Nordmand) fri til Finnepige, og ingen Finnepige gifte sig med Daro. Vi hade Daroerne. De tage alt Landet fra os og forfølge os og jage os fra Fjeld til Fjeld, og de skyde vore store Ren, og deres Hunde jage og dræbe vore smaa Ren, og de gjøre os meget Ondt og meget Uret.»

«Nu bliver du ond, Lajla, fy, saa ung og smuk, og saa hadefuld.»

«*Ingashjam, Ingashjam, adde andagassi!* Kjære, kjære Inger, tilgiv mig!»
udbrød hun paa sit eget bløde Sprog. «Jeg høre saa ofte Jaampa sige saa, men jeg ikke hade nogen.»

«Hvem er Jaampa?»

^[132] «Jaampa er Faders Gut. Jaampa er en Ulv. Jaampa er snil mod mig og gjør alt, jeg beder ham. Jaampa gjerne krybe en Mil paa alle fire for mig, om jeg beder ham, men han hader Daroerne.»

«Vær nu snil Pige, skal jeg vise dig noget vakkert,» siger Inger, og tog ned fra en Hylde en Billedbibel.

Lajlas Øine straaledede beundrende, og hendes Hjerte slog heftigt, da hun saa Billederne. Der var Abraham, Isak, Jacob, Esau og andre, som hun havde læst om i sin lille Bibelhistorie.

«Maa jeg prøve, om jeg kan læse?» spurgte hun, og hun læste op om Esau og Jacob: «Og Esau løb mod ham og faldt om hans Hals og kyste ham.»

«Ja,» udbrød hun, «jeg holde meget mer af Esau end af Jacob!»

«Det skal du ikke gjøre, Lajla, erindrer du ikke, at Esau solgte sin Førstefødselsret for et Maaltid Mad,» indvendte Inger.

«Han var sulten, ser du,» sagde Lajla, «som Jaampa, naar han jaget Ulven, gruelig sulten, ser du; du aldrig sulten, vi ofte. Jaampa havde kanske gjort det samme, men Esau tilgav sin Broder, han var kjærlig, oprigtig og snil som en «Same» (Fin), men Jacob var listig og klog som en Daro.»

«Du tager Fejl, Lajla, Esau lod haant om Guds Forjættelse, at han skulde blive Stamfader for en stor Slægt. Esau var en Slave af sine dyriske Tilbøieligheder og solgte sin Hæder og Ære blot for at ^[133]faa spise sig mæt, da han saa Mad for sig. Vilde du sælge din Hæder og Ære, om du var sulten og der blev tilbudt dig et lækkert Maaltid?»

«Nei, nei, jeg vilde før sulte ihjel, og jeg vil ikke mere holde af Esau. Men jeg kan vel holde lidt af Jaampa, fordi om han er lig Esau?»

«Saa meget du vil.»

«Er der mange saadanne Bøger i Verden, som denne Bibel?» spurgte hun derpaa.

«Ja, der er vist mange, men ikke her i Finmarken.»

«Er det din Bog?»

«Nei, den tilhører min Broder.»

«Din Broders Bog? Ah, kanske han sælge den, han Kjøbmand, jeg købe den.»

«Nei, han sælger den vist ikke.»

«Jeg give ham Ren for den. Jeg give ham 2, 3, 4 Ren for Bogen.»

«Du kan jo spørge ham.»

I det samme kom Lind ind, og da han saa de to Piger sidde fortroligt sammen over Bogen, slog det ham, at de aabenbart lignende hinanden, nu da Finnehuen var borte, kun var Lajla unægtelig vakrere end Søsteren.

«Forstaar du *Samegiel*?» spurgte Lajla ham.

«Ja, jeg taler Finsk.»

«Forstaar din Søster Finsk?»

«Nei, ikke et Ord.»

^[134] «Vil du sælge mig denne Bog?» spurgte hun ham paa sit eget Sprog.

«Nei, den sælger jeg ikke.»

«Hvorfor ikke? du sælger jo alt andet, du har, hvorfor kan du saa ikke sælge en Bog?»

«Nei, Bibelen sælger jeg dog ikke. Jeg har faaet den og der staar mit Navn i den.»

«Du kan jo købe dig en ny igjen og skrive dit Navn i den.»

«Der findes ingen at faa her i Finmarken. Har du ingen Bøger?» spurgte Lind.

«Jeg har blot en Katekismus og en Bibelhistorie. Jeg vilde blive saa glad, saa glad, dersom jeg eiede en Bog som denne. Jaampa skulde gjøre et Skrin til den, og jeg skulde læse i den for Fader og Moder om Vinteraftenerne ved Ilden fra Arnen, og i de lyse Sommernætter, naar det er saa tyst og saa stille paa Land og Vand, og naar Midnatssolen med sit rødlige Skin forgyldte Bogens Blade, da skulde jeg læse for mange Finner, som kom til os. Men Jaampa skulde ikke faa Lov til at være med. Jaampa skulde sidde langt borte paa Marken og heller ikke faa se Billederne, førend han holdt op med at drikke sig drukken. Vil du have 4 store, smukke Ren for Bogen? Jeg vil spørge Fader, om jeg maa give 4 Ren for den.»

«Det faar du vist ikke Lov til.»

«Det er af mine egne Ren, jeg vil give dig. ^[135] Kan Fader ogsaa faa Lov til at se i Bogen, saa faar jeg Lov at give 4 Ren for den?»

«Ja, men selv om du gav mig 10 Ren for den, saa vilde jeg alligevel ikke sælge dig den.»

Lajlas Øine lynede; det var tydeligt nok, at der baade var Fyr og Flamme i dette halvilde Pigebarns Barm, og at hun heller ikke var vant til, at man nægtede hende noget rimeligt Ønske. Hendes Blik havde før dvælet med Velvillie paa denne Fremmede, men nu drog hun et kort Suk og saa ned igjen i Bogen og sagde sagte paa Norsk til Inger:

«Din Broder er som Haarde-Hjorth, din Broder har et haardt Daro-Hjerte,

han og alle Daroer!»

«Kommer du nu med «Daro» igjen, saa faar du ikke se mere,» sagde Inger og vilde lukke Bogen.

«*Ale sutta, Inga oabbashjam*, vær ikke vred, tilgiv mig, kjære, lille Søster Inger, og lad mig faa se mere,» bad hun ydmygt.

«Hvad er det, du har sagt til Lajla?» spørger Inger sin Broder, «nu begynder hun at blive vred igjen og tale om Daroerne.»

«Jeg har blot sagt, at jeg ikke vil sælge hende Bibelen.»

«Vær nu ikke vred længer,» siger Inger, «men sig Andashjam til ham, saa skal jeg vise dig flere Billeder.»

«Nei, jeg gjør ikke,» sagde Lajla, og tilføiede derpaa med et Suk, «og jeg vil heller ikke se mere i hans Bog!»

^[136] «Men kanske han alligevel sælger den, dersom du siger rigtigt smukt Andashjam til ham.

«Nei, jeg gjør ikke!»

Der blev raabt paa Lind ude fra Kramboden i det samme, og han maatte gaa, men idet han gik, hviskede han noget til sin Søster.

«Ond Broder, du har,» sagde Lajla paa Norsk til Inger, da han var gaaet.

«Nei, det er en snil Broder jeg har.»

«Ja, mod dig kanske.»

«Mod dig ogsaa.»

«Nei, hvorfor ikke sælge Bogen?»

«Fordi han vilde give mig den.»

«Gav han dig den! Vil du sælge den?»

«Nei, Lajla, jeg vil ikke sælge dig den, jeg vil give dig den.»

«Vil du give mig den! Skal jeg faa den? Skal det være min Bog? Ingashjam, Ingashjam, Tak, Tak!» udbrød hun med Taarer i Øinene.

«Er det nu en ond Broder, jeg har?»

«Nei».

«Vil du nu sige Andashjam til ham?»

«Ja, dersom han vil. Kan jeg tage Bogen og gaa?»

«Ja, tag den kuns med dig, nu er det din!»

«Naa Lajla,» siger Lind, idet hun kom ud i Kramboden, «gaar du med Bibelen?»

«Ja,» siger hun med et straalende Blik fra sine store, smukke Øine, «jeg har faaet den af Inga. Tak, Tak, du er ikke ond!»

^[137]Lajla løb afsted med Bibelen til Boden og traf sine Forældre der.

«Se her,» udbød hun, «jeg har faaet en stor Bog, en Bibel med mange Billeder i!»

«Barn,» sagde Laagje, hvem har du faaet den af?»

«Inga, Kjøbmandens Søster, har givet mig den.»

«For ingen Ting?»

«Ja, for ingen Ting.»

«Du skal give hende den tilbage igjen.»

«Kjære Fader, lad mig faa beholde den! Jeg skal læse i den for dig og Moder og os alle, og jeg skal vise dig alle Billederne. Se her, her er Abraham, Isak og Jacob og mange, mange flere.»

«Laagjes Datter tager ikke imod saa kostbar Gave, uden at give Vederlag derfor.»

«Nei, jeg kan give dem en Foræring igjen.»

«Ja, du ved, at «Gave fordrer Gave og godt Ord fordrer Svar». Min Datter skal ikke blive en Daro noget skyldig. Du skal give dem to voksne Ren for Bogen, saa tænker jeg, at den er godt betalt.»

«Ja, Jeg vil give dem to. Jeg ved, hvilke jeg vil give dem. Naar vi reiser, skal jeg sende Jaampa hen til dem med to Ren, og Inga skal have min nye Pæsk.»

I det samme kom Jaampa og var tilfældigvis ganske ædru.

«Jaampa, se her hvilken stor Bog, jeg har faaet!» udbryder Lajla. «Sig mig, hvor har du gjemt mit lille Skrin?»

«Jeg kan ikke erindre det!»

^[138]«Kan du ikke erindre det, du er jo ganske ædru?»

«Netop derfor kan jeg ikke erindre det. Jeg var lidt drukken, ser du, da jeg gjemte det, men jeg skal drikke mig lidt drukken igjen, saa kommer jeg ihu, hvor

det er.»

«Snak, Jaampa, du faar aldeles ikke Lov at drikke mere!»

«Ja, ja, saa kan jeg heller ikke komme ihu, hvor Skrinet er. Naar jeg er drukken og gjør noget, ser du, saa kan jeg ikke erindre det, naar jeg er ædru, og naar jeg er ædru og gjør noget, saa kan jeg ikke erindre det, naar jeg er drukken. Men vent bare en liden Stund, saa skal jeg gaa til Kjøbmanden og komme igjen, og saa skal jeg nok sige dig, hvor jeg har gjemt dit Skrin.»

Jaampa førte saaledes en Slags dobbelt Tilværelse, en drukken og en ædru, og jeg frygter for, at han i Markedet glædede sig oftere ved at være i den drukne, end i den ædrue.

Næste Dag morede Finnerne sig med at kjøre omkap nede paa Isen paa Karasjokelven. En hel Flok, 10-12 Ren, kjørte afsted paa engang nedover den brede Elv. Det saa smukt ud, da de raske Dyr med Hornene bagover Ryggen i vild Fart satte afsted henover Isen, saa Sneen stod som en Sky over de Kjørende. Oppe paa en Bakke stod Fogden, Præsten, Lensmanden, Borgerne, en hel Del Finner, Laagje og Kone, Lajla og Inger og saa paa. Jaampa og Mellet var blandt de Kjørende. Jaampa kjørte Lajlas ^[139]halvblods Vildren, og Mellet kjørte en kridhvid Ren, som ogsaa tilhørte Lajla. Banen var 1/2 Mil lang i det Hele, men midtveis eller 1/4 Mil nede paa Isen var opreist to Stænger, og paa hver af disse hang et smukt Tørklæde. De første, som naaede frem, tog disse og kjørte tilbage igjen alt hvad Tøiet kunde holde; thi blev de indhentede paa Tilbageveien og forbikjorte, mistede de Præmien. De Kjørende forsvandt for en Stund bag en Krumning af Elven. Nogle Minutter senere kom der en Ren tilsyne igjen, saa en til, saa to, saa tre og saa de øvrige, men i Spidsen løb Lajlas halvblods Vildren med et Tørklæde som en Vimpel flagrende fra en Horntinde, og Jaampa staaende i Slæden, hujende og skrigende som en fuldstændig Vild. Saa kom en Enare-Ren med den lystige Ungersvend, Lajlas muntre Frier med det andet Tørklæde, saa Mellet med den kridhvide Ren og saa videre fort. Lajlas Ren havde seiret og stod pustende med Tungen ud af Halsen som Hunden, omringet af beundrende Tilskuere. Jaampa leverede Tørklædet til Lajla.

«Nei,» siger Lajla, «du skal have det selv, du kan jo bruge det til Friergave. Du kjørte udmærket, Jaampa.»

«Ingen Sag med den Ren,» mente Jaampa, «der findes ingen, som indhenter

den. Jeg skal godt kjøre 12 Mil med den paa en Dag.»

Ogsaa Lind saa paa Renen og beundrede den og sagde til Lajla, at «Stormvind» kun havde en Feil, men en meget slem Feil.

^[140] «Hvilken Feil?» spurgte Lajla forundret.

«Jo den, at den ikke er min. Vil du sælge mig den?»

«Nei», sagde Lajla og lo, «hvorledes kan du tro, at jeg skulde ville sælge min egen smukke «Stormvind» til dig?»

«Jeg byder dig 10 Spd. for den.»

«Nei, ikke for 20 Spd. og ikke til noget Menneske sælger jeg den!» End du, Inga, hvilken Ren synes du bedst om?» spurgte hun denne.

«Jeg synes bedst om den hvide, den, som du kalder «Jivja», den ser saa from ud, den kanske jeg kunde kjøre med.»

«Vil du prøve en Tur?»

«Ja, men du skal kjøre med.»ⁿ⁶

«Jeg tager «Stormvind» og du tager Jivja.»

Begge de unge Piger kjørte afsted, Lajla foran og Inger efter, sommetider ved Siden af hinanden, saaledes at det saa ud som om der var 2 Ren for en Slæde. Saa lod Lajla sin flyve afsted et kort Stykke og kom tilbage igjen, stod paa det ene Knæ i Slæden og viste sig at være næsten ligesaa flink til at haandtere en Ren som Jaampa selv.

Om Aftenen i deiligt Nordlys morede Ungdommen sig med at age Kjelkebakke nedover den bratte Li paa den anden Side Elven, ligeover for Bypladsen.

Se, der kommer et nygift Par nedover. Den unge Kone klynger sig med et svagt Skrig ængstelig til sin Mand, idet Slæden gjør et Hop. Det synes ^[141] næsten, som om hun ikke længer er saa freidig, som hun før har været.

Der kommer en Slæde proppet fuld af Smaagutter og Smaapiger. De raabe og skringe og juble, idet de fare nedover. Men pludselig gjør Slæden et Hop, og hele Flokken tumler ud som Fugleunger af en Rede og boltre sig i Sneen, medens den tomme Slæde farer langt udover Isen.

Der kommer den muntre Utsjokfin med sin Kjæreste. Han har været ude paa Frieri igjen, og en liden, væver, rundkindet og sortøiet Finnepige sidder i hans

Fang og bærer et broget Tørklæde om Halsen, som han har skjænket hende.

Der kommer Mellet, som styrer Inger, og Lind, som styrer Lajla. De klare Hoppene og Svingene, og seile langt ud over Isen. Muntert passiarende gaa de opover igjen. Mellem Mellet og Inger bestaar dog Passiaren mest i Enstavelserord, da den ene ikke kan Finsk, og den anden meget lidet Norsk.

Men hvad kan det være, som har malet disse yndige, røde Roser paa unge Lajlas fine Kind? Har denne høie, vakre Fremmede, denne «onde Daro» tilladt sig at hviske noget, som for første Gang bringer hendes Hjerter til at banke? Det er ikke sandsynligt. Vi vil antage, at det er den friske Kulde og den raske Fart, som har malet Roserne; thi det er mindst 20° R., og da kan nok selv den blegeste Kind faa frisk Farve.

Saa var det forbi med Markedet, med Kjøb og ^[142]Salg, med Handel og Vandel, og med Jaampas dobbelte Tilværelse. Enhver skulde drage hjem igjen til sit. Men det er sandt. Vi har jo aldeles glemmt at se indom hos Præsten. Han har sandelig havt det ligesaa travelt, som nogen anden paa Markedet, med at lyse til Ægteskab, døbe og brudevie. Netop nu kommer der ind et Par Brudefolk for at forlange Lysning hos ham. Præsten sidder ved et Bord med en Bog foran sig. Se vi nøiere til, saa finde vi, at det er vor Bekjendt Utsjokfinnen og den Sortøiede. Stuen fyldes, og Trængselen bliver saa stor, at nogle klyve op paa Bænkene langs Væggene for at kunne se bedre.ⁿ⁷ Det er sandsynligt, at Bruden har havt flere Friere og at disse nu ville indfinde sig for at forlange sine forgjæves anvendte Friergaver tilbage igjen; og saaledes forholder det sig ogsaa. Idet Præsten tager Pennen for at indskrive Parrets Navne i Bogen, trænger en ung Fin sig frem lige til Bordet. Uden atⁿ⁸ lade ham komme til orde, tager Bruden frem et Tørklæde og overrækker ham det. Taus modtager han det og undersøger det, og taus trækker han sig tilbage. Heller ikke Forsamlingen siger noget. Straks efter arbejder en anden sig frem igjennem Mængden og forlanger at faa sin Friergave tilbage. Taus som første Gang overrækker Bruden ham et Tørklæde. Han snur og vender det, undersøger det nøie og siger saa: «Det er ikke mit!» og leverer det tilbage. Brudgommen ^[143]leverer Bruden et andet Tørklæde, som hun igjen overrækker sin forhenværende Elsker, der nu, uden at sige noget, trækker sig tilbage. Atter tager Præsten Pennen, da en Stemme henne fra Døren raaber: «Vær saa god at vente lidt, kjære Præst!» Dette er en tredie Beiler, som melder sig og som har givet

flere Gaver. Men Bruden har dem i Beredskab og leverer dem tilbage. Dog dermed er denne tredje Beiler ikke ganske tilfreds. Han paaberaaber sig et bestemt Løfte, noget, som de to foregaaende Friere ikke kunde rose sig af, og som en Tilstaaelse af, at han ikke farer med Usandhed, forlanger han, at Bruden skal give ham en Speciedaler. Brudgommen finder, at der kan være noget, som taler for, at Bruden ikke lader ham gaa som den, der har faret med Usandhed; thi «hvad som er sandt, er sandt,» siger han, men da det nu ikke gjælder en Godtgjørelse for Tabet af Bruden, thi da maatte der blive Tale om en ganske anden Sum, men blot om en Tilstaaelse af, at hun virkelig har givet den anden – dog ikke noget bestemt Løfte; thi hun har blot sagt «maaske», – saa synes han, at en halv Specie maatte gjøre akkurat det samme, som en hel Specie. Han tager derfor ogsaa frem en halv Specie og overleverer den til Præsten med Anmodning om, at denne vil levere den til Vedkommende. Dette sker, og dermed er Sagen klaret, og nu er der intet mere i Veien for, at Tillysning kan finde Sted for den fjerde og sidste Beiler.

Istedetfor at gaa hen og drukne sin Sorg i Karasjokelvens ^[144]iskolde Vande, tage de forsmaaede Friere med de gjenerhvervede Friergaver atter modigt fat og se sig om efter nye Kjærester; thi Tiden er knap. Her gaar det ikke an at tilbringe den ene vaagne Nat efter den anden i ubeslutsom Vaklen og Tvivl, om man skal eller ikke skal. Her maa handles paa Stedet. Man maa fri, forlove sig, faa Lysning og blive viede inden Præsten reiser, ellers bliver der intet af førend næste Aar.

Det kan derfor hænde den sidste Dag, efterat Præsten allerede er kommen i Slæden og skal kjøre afsted, at der kommer to Haand i Haand løbende efter ham. De ere i allersidste Øieblik blevne enige og for gode Ord og extra Betaling faa de Præsten til endnu engang at gaa til Kirken og vie dem.

Sidste Aften var Laagje og de fleste andre Finner kjørte afsted, hver til sin Kant. Lind og hans Søster sad alene igjen og talte sammen.

«Gav Lajla dig nogen Foræring igjen for Billedbibelen, som hun fik?» spurgte Lind sin Søster.

«Nei, men hun sagde, at hun vilde give mig en smuk Pæsk, som hun selv vilde sy til mig.»

«Jasaa, ja kanske hun har bedre Hukommelse end andre Finner. Jeg har ellers gjort den Erfaring, at Finnen ikke er taknemmelig. Han er som et Barn i

mange Henseender, let bevægelig, let paavirkelig, men det er en mørk Plet i hans Karakter, at han har saa kort Hukommelse for beviste Velgjerninger.»

«Men Lajla var ikke som andre. Hun var jo ^[145] usædvanlig vakker og stod i det Hele ligesom langt over de andre Finnepiger, jeg saa her.»

«Ja, vakker var hun, men vi faar nu se, om hun gjør en Undtagelse i andre Henseender.»

«Jeg syntes saa godt om Lajla, og jeg har inviteret hende til at besøge os til Sommeren, naar Laagje kommer til Kysten. Og saa har vi aftalt, at jeg igjen skal gjøre en Tur op i Fjeldet til hende, og da skal hun have faaet istand et lidet Telt, hvori vi to alene skulle bo, og jeg skal gaa i Finneklæder, og hun skal gaa med mig og vise mig alle Rensdyrene, og Jaampa skal drive dem sammen, og vi skal malke dem, og Mellet skal skaffe os Fisk, og vi skal koge i vort eget Telt, og du skal ogsaa faa Lov til at komme op og besøge os.»

«Se, se, det var jo herlige Planer!»

«Ja, det skal virkelig blive morsomt, og du faar se til at gjøre dig tilvens med denne Original Jaampa og være med ham paa Fiske i Ravdosjøen.»

«Der skal være vakkert deroppe, og jeg har aldrig været der, saa det kanske kunde være noksaa morsomt at gjøre en Tur derop.»

Næste Morgen tidligt, da Lind kom ud, saa han til sin Forundring Jaampa sidde paa Trappen udenfor Døren, mumlende paa noget tørret Renkjød, som han skar op med sin Kniv. Længer henne paa TUNET stod 3 Ren spændte for hver sin Slæde.

«God Morgen, Jaampa,» sagde Lind, «er du her endnu?»

^[146] «Reist og kommet tilbage igjen!» sagde Jaampa og vedblev at tygge.

«Er der noget, du har glemt eller mistet? Du sidder jo der saa sur som en Rotte paa en muggen Ost?»

«Nei, jeg har intet glemt, og jeg er her heller ikke med min gode Villie. Jeg er sendt hid igjen af Lajla, hun er bleven forrykt.»

«Hvad er det, du siger, Menneske, er Lajla bleven forrykt.»

«Ja, jeg synes ialfald, at hun er forrykt. Hun har sendt mig hid igjen med de to Rensdyr, som staa der. Kanske du har seet dem før?»

«Det er jo «Stormvind» og «Jivja.»»¹⁹

«Ja, det er saa!»

«Nu, hvad er det saa, som er i Veien?»

«Jo, det er det, som er i Veien, at hun har sendt mig hid og befalet mig at sige, at «Stormvind» skal du have.»

Det var ligesom Ordene sad fast i Jaampas Hals, og han tilføiede derfor ogsaa sagte for sig selv:

«Gid du maa brække Nakken, naar du kjører med den.»

«Og «Jivja» skal din Søster have med Slæde og Sæle og Bælte og Bjælder og Alting! Er hun ikke forrykt? Og en ny Pæsk ligger der i Slæden til din Søster. Den skal hun tage paa sig, sagde Lajla, naar hun reiser hjem igjen, for at hun ikke skal fryse paa Veien.»

^[147] «Inger!» raabte Lind ind i Stuen, «kom ud her!»

Søsteren kom ud og blev ikke lidet overrasket ved at høre om den rige Gave, som Finnepigen havde sendt dem.

«Der kan du se,» sagde hun til sin Broder, «hvor Feil du tog. Er nu ikke en Fin taknemmelig?»

«Jo, Lajla er en Undtagelse, det tilstaar jeg, en ganske mærkelig Undtagelse. Du maa komme ind Jaampa og faa dig en Dram,» sagde han til denne.

«Nei,» sagde Jaampa, «ingen Dram idag, jeg reiser straks med det samme.»

«Naada, du pleier da ikke at vrage den Vare.»

«Aa nei, jeg drikker nok somme Tider en liden Dram for at friske paa min Hukommelse, men jeg maatte love Lajla, at jeg ikke skulde smage Brændevin idag, jeg maatte lægge Haanden paa den store Bog og sværge en dyr Forbandelses Ed paa, at der idag ikke skulde komme Brændevin paa min Tunge, men at jeg straks skulde reise igjen. Nu har jeg udrettet mit Ærinde. Derfor siger jeg Farvel og reiser,» og han tog Renen og satte sig i Slæden.

«Saa maa du hilse Lajla og Laagje fra os da og sige Tak for Gaven og minde Lajla om, at det første hun gjør til Sommeren er, at hun kommer og besøger os.»

X. Om Sommeren

[148] Handelsmand Lind boede paa Gaarden Garnæs, der ligger ved en Bugt af Altenfjorden. Lige ved Gaarden falder en temmelig stor Elv ud i Fjorden. Denne har paa sin Vei ned igjennem Dalen dannet 3 tydelige Terasser. Paa den midterste og største af disse ligger Gaardens Huse, saaledes at man fra disse har smuk Udsigt baade ud over Fjorden og opover Dalen, hvorigjennem Elven slynger sig.

Langs Elvens Bredder vokser der ganske vakker Birkeskov, der hist og her er indsprængt med Vidjekrat. Alt eftersom man kommer opover Dalen, bliver Elven stridere. En halv Mils Vei oppe ser man den første Fos, og siden opover i Fjeldet styrter Elven sig Fos i Fos nedover. Jo længer man kommer opover, des vildere bliver Landskabet, og oppe paa de sidste Høider, som kunne sees fra Gaarden, findes ikke en eneste Busk.

Elven har sit Udløb fra en Indsø, som hedder Ravdosjøen og ligger inde paa Fjeldvidden. Næsten [149] lige ud fra Indsøen styrter Elven sig med engang i en rivende, hvidtskummende Strøm ned i en mørk, trang Slugt mellem to sorte og bratte Fjeldvægge. Et Sted er der i den ene Fjeldvæg en Indhulning eller rund Fordybning, som Elven i Aarenes Løb rimeligvis har dannet. Her løber Vandet ustandseligt rundt i Ring, og hvad der kommer ind i denne Hvirvel, kan blive der i lange Tider, uden at komme ud igjen, idelig snurret rundt paa de hvirvlende Bølger, i Selskab med store Skumdote, der ogsaa seile omkring i den samme ustandselige Runddans. Pludselig kan det hænde, at det, som flyder paa Vandet, bliver suget ned i en Ie eller en af disse besynderlige, traktformige Svælg, som Vandet paa slige Steder danner. Gjenstanden forsvinder i nogle Sekunder, men kommer atter op igjen et andet Sted for paanyt at begynde sin evindelige Ringdans.

Det besynderligste ved Stedet er dog maaske, at et Birketræ har faaet Fæste i en Revne over denne Malstrøm og har vokset bent ud over Hvirvelen, saaledes at dets Grene tildels ligger nede i Vandet. Oppe fra Fjeldet paa samme Side kan man kun se lidt af Birkens Top, men fra modsatte Side kan man se den tydeligt. Alle, som gaa der forbi, standse uvilkaarligt en Stund og forundre sig over, hvorledes Birken har kunnet vokse der. Ingen Menneskehaand har nogensinde berørt den eller plukket et Blad af dens Grene. Heller ikke faar den Besøg af Skovens Sangfugle, og dog er den ikke ganske forladt. Fossekallen [150] ynder Stedet fremfor

alle andre Steder langs hele Elven. Den har sin Plads paa Birkens Stamme, som ligger udover Hvirvelen, og synger der sin kvidrende Sang til Fossens Dur, tryk og sikker for alle Fiender. Ingen kan komme op eller ned i Baad paa Elven, og ingen kan komme ned ovenfra; thi Fjeldvæggene paa begge Sider ere lodrette og mindst 100 Fod høie. Birken er vist over 100 Aar gammel; thi de ældste Folk paa Garnæs kunne erindre at have seet den der i sin Barndom.

Straks man er kommen ovenfor Svælget, ser man indover en Del af Ravdosjøen, der er omtrent 1 Mil lang og omgives af Aase, Rygge og Houge. Disse ere bedækkede med gulagtig Renmose og forkrøblet Birkekrat. I Indsøen findes en Mængde større og mindre Øer, og paa disse staar Birkekrattet frodigere og højere end paa Fastlandet. Seet fra en Høide er Indsøen med sine Holmer, Sund og Næs, sin Vrimmel af Fugle, sin Fiskerigdom, sine Multemyre og Betesmarker langs Strænderne som en Edens Have i en Fjeldfins Øine. Her er ogsaa et yndet Tilholdsted for flere Fjeldfinnefamilier om Sommeren. De opslaa sine Telte rundt omkring Indsøen, have Baade i Vandet, og hist og her ser man ringformige Gjerder eller indhegnede Pladse, hvor de samle sine Ren, naar de skulle malkes. Disse saakaldte «Renhaver» flyttes Aar for Aar, og paa denne Maade ryddes og dyrkes Marken saaledes, at der paa slige gamle Renhavepladse tidligere end andre Steder spirer frem Græs ^[151] om Vaaren, hvorfor ogsaa Renen allerførst iler hen til saadanne Steder. Men saa kommer en vakker Dag en sortklædt Bumand op til Finnerne. Synet af ham vækker ingen glade Følelser hos dem. De vente sig intet godt af ham. Bumanden trækker frem et Papir, som han viser til en af Finnerne og fortæller dem, at han af Fogden har faaet udvist denne eller hin Renhave til Udslaatmark, og at den fra nu af er hans Eiendom, saaledes at Finnen og hans Ren ikke maa sætte sin Fod paa den, ellers vil han blive mulkeret.

«Jeg bryder mig ikke om din usle Papirlap,» siger Finnen, «mine Forfædre have i mere end tusen Aar vanket her og ryddet Marken her og beitet her uden noget Papir.»

«Det er netop Sagen,» siger Bumanden med et Grin, «mit Papir er bedre end alle dine lurvede Forfædre, og dersom du herefter understaar dig at beite paa min Slaattemark eller ødelægge den, saa skal du komme til at betale Skaden enten med Penge eller Ren, det kan du forlade dig paa.»

Med indædt Harmen maa Nomaden finde sig heri uden nogen Godtgjørelse, og her, som andre Steder, vige unda videre og videre for den tiltagende Civilisation. Nu for Tiden ere Forholdene med Hensyn til saadan Udvisning vistnok bedre ordnede.

Ogsaa Laagje havde sin Sommerplads ved Ravdosjøen og sin Hjord gaaende rundt omkring paa Fjeldene.

^[152]Vaaren efter Markedet i Karasjok kom sent, og Sommeren lod længe vente paa sig. Endnu i Begyndelsen af Juni laa Sneen lige ned til Strandbredden, og Isen fast paa alle Indsøer. Mange Trækfugle vare allerede komne, men de kunde ingen bar Plet finde undtagen langs Havstranden, hvor Høivandet tog Sneen bort. De førte derfor en kummerlig Tilværelse og længtes vist endnu mere end Folk og Fæ efter Vaar og Sommer.

Endelig kom der en Dag nogle varme Pust søndenfra. Veiret havde slaaet om. Søndenvinden kom, og med den Vaar og Varme. Sneen smeltede og forsvandt vidunderlig hurtigt. Større og mindre snefrie Pletter kom frem paa de bedste Jorder, og Snepper i hundredevis, Brushaner, Heiloer, Boltider og fl. samlede sig der i store Flokke og holdt Leg og Lystighed og Kamp om Hustruer for Sommeren. Især maatte man lægge Mærke til Brushanerne, der udmærkede sig ved sine hvide, brune, grønne eller flerfarvede Fjærkraver om Halsen, som de struttede med under Kampen. Finnerne have forskjellige Navne paa disse. Den med hvid Krave kalde de Præsten, en anden Fogden, Dommeren, Klokkeren o. s. v. Fuglene havde uhyre travelt med sit Frieri. Det gjaldt for dem, som for Finnerne paa Markedet i Karasjok, at vinde en Mage snarest muligt. Enhver Beiler priste sit Sted inde i Fjeldene. «Kom med mig,» siger en, «jeg kjender et yndigt Sted ved Ivalos Bredder!» «Ak, du ved ikke, hvor vakkert der er paa Gaggagaisas ^[153]Høisletter,» siger en anden. «Der kan vi bygge og bo i Fred. Kom, kom, Sommeren er saa kort, og vi have saa meget at gjøre, vi skal bygge Rede, lægge Æg, ruge og føde op vore Smaa, saa de kunne blive flyvedygtige, førend Høsten kommer med Snestorme og jager os alle sydover igjen. Gud hjælpe de Stakler, som da ikke kunne følge med.»

Nogle Dage senere ere alle Trækfuglene forsvundne, hver med sin Mage, og 8 Dage efter at der laa Sne paa alle Marker, kan der staa frodigt Græs og Blomster. Saa vidunderligt hurtigt kan Forandringen foregaa fra Vinter til Sommer i hine

nordlige Trakter; thi Solen er oppe hele Natten, og under dette Midnatslys falder der ingen Hvile eller Søvn over Vegetationen. Derfor er 8 Dage deroppe ligesaameget som 14 Dage eller 3 Uger her sydpaa, ja Kornet kan være gult og modent 6 Uger efterat det er saaet!

Saa saa det en Dag ud, som om de nøgne Aaser imod Nord pludselig vare blevne skovklædte; thi hundreder af Grene ragede i Veiret og kunde sees imod Himmelen. «No kjem Fjeldfinnan,» sagde Gaardsgutten paa Garnæs. Det var en Skov af Rensdyrhorn, som man saa i Horizonten.

En Time senere stod Lajla ude paa Gaardspladsen med en lang Vandringsstav i Haanden, iført en blaa Kufte, med et bredt, broderet Bælte om Livet, broget Tørklæde om Halsen, en liden spids, rød Hue paa Hovedet, Haaret i to lange Fletter, frisk, freidig ^[154] og vakker som en af de første Vaarblomster. Hun fik for det første en mindre venlig Modtagelse, idet Gaardshunden kom styrtende og overfaldt hendes lille sorte Finnehund, saa den maatte søge Beskyttelse hos sin Herskerinde, men snart fik Anders Lind og Inger ogsaa Øie paa hende og kom begge springende ud.

«Velkommen, velkommen, Lajla!» udbrød Inger.

«God Dag, Ingashjam, Tak for sidst!» sagde Lajla.

«Ja, det er sandt, vi skulle jo sige Lajlashjam og Ingashjam til hinanden,» sagde Inger. «Tak skal du selv have for sidst og for Rensdyrene og den smukke Pæsk, som du sendte mig. Men vil du ikke hilse paa min Broder. Kjender du ikke igjen ham, den «onde Daroen»?

Lajla rakte ham Haanden med et Smil, hvori der slet ikke laa noget Had, men heller Glæde over Gjensynet. Hun havde ofte tænkt paa ham, naar hun læste i Bibelen, og hun havde endogsaa drømt, at hun atter agede Kjelkebakke og spadserede med ham. Haand i Haand gik Inger og Lajla ind, hvor den gamle Lind, deres Fader, sad i en Lænestol.

«God Dag, mit Barn,» sagde den gamle, «er du Laagjes Datter?»

«Ja, jeg er Aslak Laagjes Datter.»

«Du ser ikke ud som en Finnepige. Du er jo ligesaa høi, som min Datter og har et fint Ansigt, lyst Haar og store, smukke Øine. Hvor underligt, ^[155] naar jeg ser paa dig, saa kommer jeg til at tænke paa min Broders Kone, som døde for mange Aar siden i Karasjok. Saa du hende?»

«Nei, jeg har aldrig hørt om hende.»

«Aa nei, du er jo for ung, det er mange Aar siden hun døde. Har du læst flittigt i Bibelen, som du fik?»

«Ja, jeg har læst i den hver Dag for mig selv og for andre.»

Der var naturligvis mangt og meget paa Gaarden og i det store Hus, som Inger kunde vise Lajla, og som var nyt for denne. Hun havde ikke ofte før været under Tag. Men da Inger til Slutning aabnede et gammelt Klaver og begyndte at spille, blev Naturbarnet forbauset i allerhøieste Grad. Hun blev staaende som fortryllet med foldede Hænder, foroverbøiet lyttende til Musikens Toner. Til Slutning løb Inger frem og tilbage over Tangenterne igjennem alle Instrumentets Toner, standsede pludseligt og spurgte:

«Hvad synes du om dette, Lajla, er det vakkert?»

«Ja,» udbrød denne, som aldrig før havde hørt Toner af noget Instrument, «det er vakkert, det er saa vakkert som Nordlyset, naar det om Vinternatten i spidse Tunger løber frem og tilbage, dansende hen over Himmels Hvælvning! Tror du, at Finnerne i Himmerig skulle komme til at lære at spille Musik?»

«Ja,» sagde Inger og lo, «dersom man spiller paa Klaver i Himmelen.»

«Le ikke af Barnet,» sagde den Gamle, «hendes ^[156]Lignelse om Tonerne og Nordlyset er smuk, og hun har ganske vist musikalsk Sands.»

«Dersom du ofte vil komme og besøge mig,» sagde Inger til Lajla, «saa skal jeg lære dig at spille lidt og at synge nogle Sange. Kan du synge?»

«Nei, jeg kan ingenting, forstaar ingenting, ved ingenting, jeg er bare uvidende Finnepige fra Fjeldet.»

«Men der er du flink, og der vilde jeg vise mig umulig og uduelig i alle Ting.»

«Hvordan lever Jaampa?» spurgte Lind.

«Jo, Jaampa lever vel og Fader og Moder og Mellet ogsaa. Men hvor er «Stormvind» og «Jivja»? spurgte Lajla, hun kom pludselig ihu sine gamle Venner.

«De staa bundne ude ved Laden.»

«Bundne? Staa de bundne? Da vil jeg gaa ud til dem. Kanske de kjende mig igjen. Kanske de se med store, glade Øine paa Finnepige og paa Muste, min Hund. Nu maa du slippe dem, saa skal Muste og jeg tage dem med os og springe

omkap opover tilfjelds, hvor de ville finde gamle Venner.»

Lajla gik hjem igjen ud paa Dagen, men kom senere ofte ned paa Besøg hos sin Veninde. Hun lærte at skrive, og da hun havde faaet lidt Veiledning i Sang, viste det sig, at hun havde smuk Stemme, saa hun snart lærte flere af de Sange, som Inger kunde.

Undertiden fulgte Jaampa med hende ned til Garnæs for at bære op igjen forskjellige Ting, som hun skulde købe.

^[157]Af Lind fik Jaampa i Foræring nogle Fiskekroge, som vandt hans ubetingede Bifald, og da han dertil ogsaa fik et langt, fint Snøre, bedaarede dette ham saaledes, at han var enig med Lajla i at invitere Inger og Anders op tilfjelds igjen til en Fisketur i Ravdosjøen.

«Men du skal komme først, Ingashjam,» sagde Lajla. «Jaampa og jeg skal komme og hente dig, og du og jeg skal bo sammen i mit nye Telt.»

I Begyndelsen af August blev Fjeldturen foretaget. En Morgen tidlig, da det var rigtigt smukt Veir, kom Jaampa og Lajla og hentede Inger. Lind skulde komme efter næste Dag.

Da de havde naaet Høiderne og kunde se indover Fjeldvidderne samt for sidste Gang kaste et Blik nedover mod Garnæs, standsede Lajla.

«Se, nu er du kommen tilfjelds, Ingashjam, her er mit Hjem, her er jeg saa kjendt over alt, som du nede paa din Gaard. Se, hvor lidet dit Hus nu er! Det er ikke større end et lidet Muldhvarpeskud, og hvor liden Plads du har dernede. Men se her indover Fjeldene! Her er stort og aabent og frit. Synes du ikke?»

«Jo, det er herligt at komme op tilfjelds.»

Ved Teltene traf de Laagje og Mellet, og Lajla førte nu Inger hen i sit eget Telt, hvor alt var nyt, rent og pent. Paa Gulvet eller Jorden i Teltet var lagt et tykt Lag Birkekviste og ovenpaa disse fine Renskind, saa bløde at sidde og ligge paa, som nogen ^[158]Divan. Ildstedet midt i Teltet havde Jaampa lavet af hvide Kvartsstene fra Elven, og en Gryde med Tilbehør hang der ogsaa. Inger morede sig ved alt det fremmede og nye, hun saa her, men da saa Lajla tog frem en Finnekufte, Bukser, Sko, Hue, Bælte med Kniv, Saks og Sysager eller alt, som hører til en Kvindedragt, og sagde til hende, at hun skulde klæde sig om, blev der en Spøg og Latter inde i deres Telt, saa man kunde høre dem langt borte.

«Bare ikke nogen kommer og ser os!» siger Inger.

«Nei, ingen kan komme ind uden jeg vil,» forsikrede Lajla, «og Muste, min lille Hund, passer godt paa, kan du tro!»

En Times Tid senere kom de ud begge to, klædte fra Top til Taa som Finnepiger. Selv en lang Vandringsstav havde Lajla forsynet Inger med.

Jaampa gren over hele Ansigtet, da han saa dem.

«Du ogsaa pen Finnepige,» sagde han til Inger paa Norsk. «Du faa mange Friere. Alle Finnegutter se dig, fri til dig og give dig smukke Tørklæde.»

«Ja, nu er du Inga Finnepige,» sagde Lajla, «nu kan du gaa med mig omkring i Fjeldet for at se paa Renen eller efter Multer eller paa Fiske.»

Inger kunde heller ikke andet end indrømme, at Dragten var bekvem og ganske anderledes skikket til Fjeldvandring end hendes egen.

Dagen efter kom Lind op, og sammen med Jaampa og Mellet gjorde de flere Ture paa Søen rundt omkring ^[159]til de forskjellige Øer, hvor der vrimlede af Fugl, som klækkede her i Fred for Ræven og andre af deres værste Fiender, og hvor der i Begyndelsen af August allerede fandtes deilige Multer. Et Par Rensdyr stod paa en af Øerne, men satte tilsvøms over til Fastlandet, da de nærmede sig med Baaden. Jaampa roede raskt efter dem og kom dem ganske nær. «Det er mine Ren!» udbrød Lajla.

«Hvorledes kan du se det?» spurgte Inger.

«Jeg ser det paa Ørene, de have mit Mærke, ser du.»

En Dag tog de Garn, Gryde og forskjellige andre Sager med sig og gjorde efter Jaampas Forslag en Fisketur til Elven, som løber ned i Ravdosjøen. Den er ikke større og heller ikke stridere, end at man kan vade over den og stænge den med Garn, og naar man spænder et saadant over den nedre Ende af en Høl og jager ovenfra, er man sikker paa at faa Fisk. Jaampa satte ud Garnet, og derpaa gik de andre opover et Stykke og begyndte at jage nedover, Lind og Lajla paa den ene Side, og Mellet og Inger paa den anden. Det morede de unge Piger. De vare begge ivrige med sine lange Stave at slaa og pladske i Vandet, støde ind under Torvebredderne for at jage Fisken, der for hid og did, nedover mod Garnet, hvor den løb sig fast og blev grebet af Jaampa, som stod midt i Elven. Snart havde de fanget saa mange smukke Ørreter, at de havde mere end nok, ^[160]og medens nu

Mellet og Jaampa satte op Telt, gjorde op Ild og satte Gryden paa, var Lajla og Inger ude med Baaden paa en af Øerne og plukkede et Spand Multer. Saa blev der kogt og stegt Fisk og stegt Rentunge, og alle sad de fornøiede og glade om Ildstedet ude i det Fri; thi Veiret var smukt og Solen endnu oppe næsten hele Natten. Man havde Tiden for sig eller rettere sagt, Begrebet Tid fandtes ikke; thi Natten var som Dagen. Jaampa vægrede sig ikke for at modtage et Par Dramme til Maden og kom derved i saadant Perlehumør, at han paa Tilbageveien joigede en improviseret Sang om Turen.

Næste Dag blev Jaampa og Mellet sendte afsted for at drive Renhjorden hjem til Malking ud paa Aftenen, da det er lidt svalere, saa Myggen ikke plager dem for slemt. Efter nogle Timers Forløb hørte man i det Fjerne Hundeglam og Raab af Folk, og snart viste der sig Liv og Rørelse og Vrimmel af Dyr paa alle Høider og Aaser imod Nord. Jagede af Hundene styrtede Dyrene sig udover og nedover Fjeldenes Sider i let og flyvende Galop. Intet standser eller opholder dem. De fare afsted igjennem Krat og Skov, over Myr, Elv og Ur med svævende, lette Trin. Ingen Trampen høres paa Marken som af Heste eller andet Kvæg. Kun den besynderlige Lyd i Bagbenets Sener, der ligner Knitren af elektriske Gnister, høres tydeligt. Der var henved 1000 Dyr, som bleve drevne sammen og leirede sig rundt omkring Teltene. Nogle laa, nogle stod, nogle ^[161]sprang legende omkring, andre prøvede i al Venskabelighed sine Horn mod hinanden.

Saa kommer Mor Laagje og Pigerne med sine Trækoppe for at malke de Simler, som Mændene fange med Lasso og trække hen til dem. Adstadigt og roligt slynger Fader Laagje sin Lasso og trækker en Ren hen til sin Kone. Ligesaa gjør Jaampa for en af Pigerne. Men Ungdommen, Lajla, Inger, Mellet og Lind gaa ikke fuldt saa adstadigt tilværks. Det ser ud til at det bliver mere med Spas og Leg mellem dem.

«Fang en Ren til mig, Mellet,» siger Inger, «jeg vil ogsaa forsøge at malke.»

Melletⁿ¹⁰ fanger en og trækker den hen til hende, men Inger, som ikke forstaar Tingen rigtigt, faar kun nogle Draaber Mælk af den og mister Koppen paa Marken, da Renen bliver urolig og begynder at spænde.

«Kan du fange en til mig?» siger Lajla til Lind.

«Kan du bruge Lasso?»

«Jeg kan prøve,» siger han, men han gjør forgjæves flere Forsøg. Lajla ler af

ham og de andre Piger ligesaa.

«Nei, du kan ikke,» siger Lajla, «lad mig faa Lassoen, saa skal du faa se en Finnepige kaste.»

Behændigt ringer hun op Lassoen i sin høire Haand, springer ind imellem Dyrene, snor sig mellem dem med utrolig Smidighed, gratiøs, smilende, selv utæmmet, sky, men vidunderlig smuk og indtagende. Snart har hun fanget en Ren og søger at holde den ^[162]fast, men den stritter imod og vil rive hende med sig. Hendes store graa Øine lue af Kampens Ild og synes næsten sorte.

«Hjælp mig!» raaber hun til Lind, som springer til og tager Lassoen i sin Haand. «Hold den nu fast, medens jeg malter,» siger hun, «du er jo saa stærk, siger du.»

«Ja, jeg skal nok holde den!»

Men Lajla har ikke malket mange Draaber, førend Renen sprætter saa vildt i Veiret, at den slaar Mælkekoppen ud af hendes Haand og river Lind overende saa han tumler om paa Marken til stor Fornøielse for Pigerne.

«Du var jo saa stærk, sagde du,» siger Lajla og ler ogsaa af ham.

«Lajla, Lajla,» raaber Mor Laagje bebreidende, «hvorledes kan du bære dig saaledes ad?»

«Det var ikke min Skyld, det var ham, som ikke kunde holde en liden Ren for mig.»

«Holde den! Nei, han havde nok ondt for at holde den, naar du stak den. Jeg saa godt, hvad du gjorde, din Skjelm, men Ungdom er Ungdom. Se nu har vi malket flere Koppe, og hvad har du i din?»

«Ja Mor, nu skal jeg være alvorlig. Kom du gamle Jaampa og tag en af mine egne Ren, saa skal jeg malke den og fylde en Kop til Søster Inga.»

Førend Hjorden blev sluppen tilfjelds igjen skulde der udtages et Dyr til Slagt. Mellet og Jaampa gik omkring og saa sig ud et saadant, men idet Mellet ^[163]kaster, og Lassoen hviner igjennem Luften, sprætter der uventet et andet Dyr, en 3 Aars utæmmet Buk, pludselig op og faar Lassoen om Hornene, og nu blev der en vild Dans! Men Mellet ved, hvad han i et saadant Tilfælde har at gjøre. Idet Dyret sprætter til, holder han igjen af al Magt. Uventet og voldsomt rykket i Hornene tumler Renen overende. Det voldsomme Ryk kaster ogsaa Mellet

omkuld, men han slipper ikke Lassoen.ⁿ¹¹ Hurtig som Lynet er Renen igjen paa Benene, steiler høit i Veiret og farer i vildt Raseri frem og tilbage. Lassoen kommer derved snart om Forbenene, snart om Bagbenene, og Dyret gjør de morsomste Kaprioler og Luftspring for at faa Benene fri. Øiet kan neppe følge Hurtigheden af dets Bevægelser. Ligesaa gjerne som Dyret vil løs, ligesaa gjerne vil Mellet blive det kvit, naar han blot kunde faa Lassoen løs, som det mere og mere indvikler sig i. Under Kampen er alt sprunget forskrækket tilside. Ved at vikle Lassoen mere og mere om Armen kommer Mellet stedse Dyret nærmere og nærmere ind paa Livet. Opbragt herover steiler det og søger med Forbenene, der gaa som Trommestikker, at slaa ham til Marken. Stille og lydløst har imidlertid Jaampa søgt at nærme sig Dyret bagfra. Men nu bliver det ogsaa ham var og fordobler sin Heftighed. Omsider lykkes det dog Jaampa at komme ind paa Renen, og raskt og behændigt ^[164]favner han den om Livet. Med Bagbenene søger Renen at sparke begge sine Fiender fra sig, men forgjæves. Pludselig bliver Dyret ganske stille og staar med ludet Hoved, medens Øinene lure og løbe om til alle Sider. Paa engang hæver det igjen Hovedet, steiler og slaar med Forbenene, styrter overende og tager begge med sig i Faldet, saa de ligge der alle tre kjæmpende og sprellende. Endelig har Jaampa faaet Lassoen løs. Alle tre springe op igjen, og i vild Galop farer Renen afsted henover Marken, standser et Stykke borte, ser sig om, pruster, men styrter saa atter afsted i endnu vildere Fart og standser ikke, førend den har gjemt sig inde i en tæt Flok af andre Dyr.

Den Ren, som skulde slagtes, var et tæmmet Dyr, og den lod sig med Lethed fange. Jaampa trak den ind til sig og tog Tag i dens venstre Horn med begge Hænder, den høire Haand øverst oppe og den venstre nederst. Med en pludselig og voldsom Vridning til Siden slog han den paa Ryggen, greb sin Kniv og stødte denne lige til Skaftet ind i Dyrets Side, saaledes at den gjennemborede Hjertet. I det samme slipper han Renen, som med Kniven i Hjertet springer vildt op, men efter et Øiebliks Forløb føler den Virkningen af det dødelige Saar. Den begynder at skjælve, den vil staa, men Benene vil ikke bære den, den vakler og falder afmægtig til Jorden. Først naar Dyret har opgivet Aanden, drager han Kniven ud af Saaret, gennem hvilket knapt en Draabe Blod ^[165]pibler frem. Alt samler sig i Brystets Hulhed. Inger holdt Hænderne for Øinene og vendte sig bort. Hun taalte ikke at se paa det døende Dyr.

Da Lind og hans Søster vare reiste, og Laagje og hans Kone om Aftenen sad alene i deres Telt og samtalede, yttrede Konen:

«Har du seet, at han, den høie Daro, Kjøbmandens Søn, hænger efter Lajla?»

«Nei, det har jeg ikke seet, men Lajla er saa vakker Pige, at enhver maa synes om hende.»

«Men har du seet, at han holder af hende, at han har hende saa kjær, at han vilde fri til hende, dersom hun var en Nordmandspige?»

«Han kan holde af hende saa meget han vil for mig. Lajla er ikke den Pige, at hun skulde lade sig forlokke til noget.»

«Nei, jeg tror han holder mere af hende end som saa, og vil du følge mit Raad, saa gjør Lajla ikke flere Besøg paa Garnæs.»

«Det har ingen Fare med Lajla.»

«Men har du seet, at Lajla ogsaa synes godt om ham og holder af ham?»

«Du bare indbilder dig noget, Kone.»

«Nei, jeg indbilder mig ingen Ting. Vi Kvinder se meget bedre i slige Sager end Mænd. Du har været blind, naar du ikke har seet noget.»

«Hvad har du da seet?»

«Hvad jeg har seet! Jeg har seet Lajlas store Øine fra hun var ganske liden. Jeg har seet dem i ^[166]Sorg og Glæde og Vrede, men aldrig har jeg før seet det Udtryk, som der nu undertiden er i disse Øine, aldrig har de før været saa dybe og mørke og drømmende som nu.»

«Hun er ældre nu, ser du, hun er en voksen Pige, det kommer af Alderen.»

«Ja, og deraf, at hun for første Gang i sit Liv begynder at føle Kjærlighed til en Mand.»

«Holder hun da ikke af Mellet?»

«Ikke paa den Maade, og ikke som før. Har du ikke seet, at hun ofte sidder ganske stille og drømmer, at hun tænker paa andet end Mellet og Rensdyr og Jaampa og os, at hun undertiden trækker et dybt Suk, at hendes Kinder faa en friskere Farve, og at der kommer en egen Glands i hendes Øine og Smil paa hendes Læber, naar denne høie Daro nærmer sig hende og taler til hende?»

«Har Jaampa og Mellet sagt noget?»

«Jaampa skjønner intet, men Mellet synes ikke om hendes Ture til Garnæs.

Han hader Daroen ligesaa vist, som han holder af Lajla.»

«Ja, ja, lad saa være, men vi skal jo snart flytte ind i Fjeldene igjen, og saa er det forbi med hendes Besøg paa Garnæs. Hun faar ialfald gaa ned og sige Farvel. De har været snil mod hende og lært hende meget, som hun kan have Glæde og Nytte af.»

«Saa følg selv med! Jeg forsikrer dig, at disse to holde mere af hinanden, end de selv vide, men der skal kun en liden Tilfældighed, et lidet Ord, en ^[167]liden Gnist til, for at deres Kjærlighed skal blusse op i fuld Flamme. Har du glemt, at der flyder Daroblod i Lajlas Aarer, har du glemt, at hun er hans Kusine?»

«Nei, jeg har intet glemt, og jeg er bleven mindet ofte nok derom i Sommer.»

«Tag dig derfor i Agt, og lad hende ikke mere gaa til Garnæs. Kommer det til Forklaring mellem disse to, saa slukker du ikke mere Ilden og saa gifter hun sig ikke med Mellet.»

«Tror du, at en vild Fjeldblomst kan plantes om nede i den trange Dal? Tror du, at hun nu kunde trives som Bumandskone? Det tror jeg ikke, dertil holder hun formeget af vort Liv i den fri Natur, og hun har altid syntes godt om Mellet.»

«Ja, hun har altid syntes godt om Mellet, men klæd Daroen i Finneklæder, gjør ham til Fjeldfin og stil ham ved Siden af Mellet og bed hende vælge, saa faar du se.»

«Hun bærer dog Mellets Ring og ved, at hun skal gifte sig med ham.»

«Men hendes Hjerter er hos Daroen, og Lajla har stærke Følelser og en bestemt Villie, som aldrig har været kuet. Hun gjør som hun vil og har villet og gjort fra hun var liden.»

«Ja, i alt undtagen i Giftermaalssager. Men hun ved ogsaa meget godt, at Børnene i saadanne Sager altid rette sig efter Forældrenes Valg, og at Valget er gjort for længe siden.»

^[168]Efter denne Samtale gik der flere Dage hen uden at Lajla gjorde sin Veninde paa Garnæs noget Besøg. Men en Dag, da Lind var paa Fiske langt oppe ved Elven, hørte han, at nogen langt borte i Lien paa den anden Side Elven sang nogle Strofer af en Vexelsang, som bruges mellem Gjetergutter og Piger, naar de gaa paa hver sin Side af et Dalføre. Den er ganske enkel og kan varieres i det mangfoldige, alt efter Vedkommendes Smag og Behag. Lind begyndte derfor paa

en saadan Strofe:

Eliaalei!
Over Dal og Hei
Hører du mei,
Ja eller Nei?

Efterat Ekkoet havde tystnet, og en liden Stund var gaaet, hørtes en klar, smuk Stemme at komme som en Solstraale igjennem den rene Luft langt borte fra Lien:

Paa lange Lei
Svarer jeg dei
Ja eller Nei.
Eliaalei!

Lind kunde skjønne, at det ingen anden var end Lajla, og stemte atter i:

Paa lange Lei
Beder jeg dei
Kom hid til mei!
Ja eller Nei?

Straks svaredes igjen fra den anden Side:

^[169]Paa lange Lei
Svarer jeg dei
Det kan jeg ei!
Eliaalei, Eliaalei, E-li-aa-lei!

hørtes fjernere og fjernere, idet den Syngende gik længer og længer bortover.

«Jeg kan hilse dig fra Lajla,» sagde Lind til sin Søster, da han kom ned paa Gaarden, «jeg hørte hende synge Gjetersangen langt henne i Brattelien paa den anden Side Elven.»

Det led ud imod Midten af August, og den Tid nærmede sig, da Finnerne skulde forlade sine Sommertrakter og igjen drage ind i Fjeldene. Lajla havde paa lang Tid ikke været paa Garnæs, men Inger ventede dog sikkert, at hun vilde komme og sige Farvel før hun reiste.

En Morgen tidlig kommer Tjenestegutten paa Garnæs, som havde været langt oppe ved Elven for at se til et Laksestængel, springende ned til Gaarden igjen og fortæller, at han havde seet et Menneske sidde og holde sig fast i Birken, som hang udover den bekjendte Strømhvirvel i Elven. Det maatte være nogen, som var forulykket i Elven, og det saa ud til at være en Finnepige, sagde han. Han

havde været paa den modsatte Side, men Fossen havde duret saa, at det ikke kunde nytte at raabe. Han havde derfor blot vinket med Haanden for at vise, at den, som sad der, var bleven seet og kunde fatte Haab om at blive reddet, og saa havde han taget Spranget hjemover.

^[17]I Hast blev der samlet alle de stærkeste Toug, som fandtes paa Gaarden og ombord paa en Nordlandsjagt, som laa paa Havnen. Heldigvis var der flere Finner og en Del andre Folk tilstede paa Garnæs, og med disse drog Lind afsted. Paa Veien mødte de Mellet, og han sluttede sig da ogsaa til dem. En Mand blev sendt opover paa den modsatte Side for at vise sig der som Tegn paa, at Folk kom tilhjælp. To Touge bleve bundne sammen og en Løkke knyttet i Enden af begge, saaledes at to kunde sidde i disse og holde sig fast.

«Hvem vil lade sig fire ned?» spørger Lind, da alt var færdigt.

Ingen svarede. Det gjaldt Livet.

«Vel, saa gaar jeg. Kom med Touget!»

Langsomt lod han sig fire ned, til han naaede de yderste Grene af Birken. Disse tog han Tag i og trak sig ind under den overhængende Fjeldvæg, saa han forsvandt for dem, der stode oppe paa Høiden.

Paa Foden af Birken, lænet til den kolde Fjeldvæg, sad Lajla, bleg og skjælvende af Kulde. Huen havde hun mistet, Haaret hang løst nedover hendes Skuldre, og hun saa i sin blaa Kufte og med sit udslagne Haar mere ud som en Havfrue, end som et Menneske. Hun havde om Aftenen villet gaa ned til Garnæs for at sige Farvel og skulde ro over Elveosen, men den ene Aare havde knækket, og hun havde faret ned igjennem Svælget. Baaden var gaaet under, og hun vidste ikke mere af sig selv, førend hun stødte ^[171]imod Grenene af Birken. Saa havde hun grebet fast i disse og trukket sig indover, til hun kunde sidde paa Stammen. Reddet var hun for Øieblikket, men en forfærdelig Nat havde hun tilbragt. Vaad var hun og koldt var det lige over Fossen, men hun var heldigvis vant baade til Væde og Kulde, og hun holdt ud og bandt sig selv fast for ikke i et Afmagts Øieblik at falde ned i Fossen. Hun vidste, at hun snart maatte blive savnet eller haabede ogsaa, at Nogen tilfældigvis kunde komme og faa hende at se. Kunde hun have sendt Bud med Fossekallen, vilde man for længe siden vidst Besked paa Garnæs. Den kom nemlig flere Gange flyvende og skulde sætte sig paa sin vante Plads paa Stammen, men den fløi forskrækket nedover igjen ved at se et

Menneske sidde der.

Lind, som ingen Anelse havde om, hvem det kunde være, som var forulykket, blev ikke lidet overrasket ved at se Lajla sidde der. Mindst af alt havde han tænkt sig, at det skulde være hende.

«I Guds Navn, er det dig, Lajla, som sidder her?» udbrød han.

«Ja, det er mig, og det er dig, som har vovet dig her ned til mig?»

«Jeg vidste ikke, at det var dig, det anede mig slet ikke.»

«Da var du kanske ikke kommet?»

«Jo, Lajla, jeg var kommet. Jeg havde ladet mig fire ned i den forfærdeligste Afgrund i Verden, naar jeg troede, at jeg kunde redde dig. Hvor det ^[172]maa have været forfærdeligt for dig at sidde her hele Natten, og hvor angst du maa have været.»

«Jeg bad til Gud og min Frelser, og nu har han hørt min Bøn.»

«Ja, jeg haaber, vi komme vel op igjen begge to. Touget er stærkt, saa du behøver ikke at være bange.»

«Jeg er ikke mere bange nu.»

«Sæt dig nu her i Løkken af Touget, saa binder jeg os begge fast. Frelses vi, saa frelses vi begge, dø vi, saa dø vi sammen.»

«Da er jeg ikke bange Døden.»

«Hold dig nu fast ind til mig,» sagde Lind, da han gav Tegn til at heise, og Touget svaiede udover, saa de begge hang svævende over den hvirvlende Fos mellem Himmel og Jord.

«Lajla,» hviskede Lind, da hendes Hoved hvilede paa hans Skulder, «bliver du vred paa mig, naar jeg fortæller dig, at jeg holder meget af dig, at du er mig kjærere end nogen Nordmandspige, ja end alt andet i den hele Verden? Kan du ogsaa holde lidt af mig?»

«Ja, i al Evighed, om du vil, men jeg er blot en stakkels Finnepige!»

«Lajla, du er alt for mig og du skal være min –

«Pas paa, Touget gnaver!» blev skreget ovenfra.

Lind stemmede Foden imod Fjeldvæggen, saa Touget gik frit, og snart vare de saa langt oppe, at ^[173]man fik Tag i dem med Hænderne og kunde løfte dem ind over Afgrunden.

«Lajla,» udbrød Finnerne, «det er Lajla, som har siddet i Fossen!»

«Kjære Lajla,» udbrød Mellet, «Gud være lovet, at du er reddet!»

«Er du her ogsaa, Mellet,» sagde Lajla svagt, «og du kom ikke ned til mig!»

«Jeg vidste ikke, at det var dig, havde jeg vidst, at det var dig, saa var jeg nok kommet.»

«Han vidste det heller ikke,» tænkte hun.

Lajla var saa forkommen og svag, at hun maatte bringes ned til Garnæs og blev bragt tilsengs paa Ingers Værelse. Men næste Dag var hun lige rask igjen. Hendes kraftige Natur havde ingen Skade taget, medens rimeligvis enhver anden Pige vilde være bleven dødssyg.

Ogsaa Birketræet var kommet til Garnæs. Rimeligvis havde Vægten af de to, som havde siddet paa det, forrykket eller knækket noget i dets Rod. Elven havde faaet mere Tag i det, revet det løst og ført det nedover, saa det om Morgen laa ved Stranden lige nedenfor Gaarden. Lind lod det drage paa Land. Kanske man kunde forarbejde en eller anden Ting deraf til Minde om Begivenheden, tænkte han. Ud paa Formiddagen kom Lajla ned i Dagligstuen, klædt i alle Dele som Nordmandspige.

Da Lind kom ind, studsede han ved at se hende i norsk Dragt, men der var en Varme i hans Blik, ^[174] som sagde hende, at han fandt hende indtagende, og at han ikke havde angret eller glemt, hvad han havde tilstaaet, da de begge svævede mellem Himmel og Jord.

Mellet kom ogsaa ind og saa Lajla forvandlet til Nordmandspige, men han blev aldeles ikke tiltalt af denne Forvandling. Det var ligesom om hun var kommen langt bort fra ham, saa han slet ikke kunde nærme sig hende. Han bad hende derfor om, at hun vilde tage sin egen Dragt paa sig igjen, som nu var tørret, og gaa med tilfjelds, da hendes Forældre maatte være ængstelige over, at hun blev saa længe borte.

Lind vilde gjerne have talt med Lajla alene, men der var ingen Anledning dertil. Kun fik han, idet hun gik, hviske til hende:

«Jeg skal være ved Varden paa Gaisafjeldet imorgen Nat Kl. 12, naar Solen staar lavest i Nord. Kjære Lajla, kom did, jeg har saameget at tale med dig om. Du maa komme, vi maa tale sammen, og jeg maa sige dig Farvel før du

reiser.»^[112]

Lajla svarede blot med et lille Nik, og hun og Mellet vandrede opover tilfjelds igjen.

Næste Dag skulde Jaampa og Mellet gaa afsted for at drive Hjorden ind til Teltene, for at man kunde have den samlet der, naar man Dagen efter skulde bryde op fra Ravdosjøen. Lajla sagde, at hun ogsaa vilde være med, og hun og en af Pigerne tog en Baad og roede op til Enden af Indsøen for siden at gaa tilbage paa hver sin Side af samme. Lajla fik derved Anledning til at gaa om den af Lind betegnede ^[175]Varde, der var bygget paa Toppen af en Fjeldhøide, hvorfra man kunde se nedover mod Garnæs.

Kl. 11 var Lajla ved Varden. Hun vilde være der, før han kom. Hun vilde se ham komme. Hun vidste ikke, hvad han vilde sige. Det stod kun dunkelt for hende. Men hun vilde sidde der sammen med ham ganske alene i Midnatssolens Lys, høre hans Stemme og lytte til hans Forsikring om, at han elskede hende, hende alene og ingen anden end hende. Hun vilde gjerne have pyntet sig lidt før hun gik, men det vilde have vakt Opmærksomhed og Mistanke. Hun maatte gaa i sin almindelige hvide Vadmelskufte og lille røde Hue. Hun vidste ikke, at hun netop i denne Dragt tog sig bedst ud i den store, stærke Daros Øine.

Kl. blev 11 1/2. Solen sank ned imod to spidse Fjeldpigge, som stak op lige i Nord. Naar dens store, røde Skive kom saa lavt, at den berørte den høieste af disse Toppe, da var det netop Midnat. Lajla sad lænet til Varden med Haand under Kind. Denne Kind havde hidtil havt lidt forhøiet Farve i Forventning om hans Komme, men Solen sank lavere og lavere, og den fine Kind blev blegere og blegere. Da man kunde se lidt af den sorte Fjeldtinde oppe i Solens røde Skive, og Kl. saaledes var 12, fløi der et Pust af Tvivl igjennem Lajlas Sind. Kommer han ikke? Alt i Naturen var nu slumrende, tyst og stille. Intet Blad bevægede sig, ikke det svageste Vindpust rørte ved Ravdosjøens sorte Vandflade. Alle Fugle ^[176]vare gaaede til Hvile og sov en kort Blund i den dybeste Nat. Lajla kunde se langt ned over mod Garnæs over de nøgne Skraaninger, og hun vilde paa lang Afstand kunne opdage, om nogen kom gaaende. Hun stirrede og stirrede. Tvivlen begyndte at komme stærkere og førte Angest med sig, der pressede Taarer frem i hendes Øine, saa hun næsten intet kunde se. Pludselig sprang hun op, og der fløi et Glimt af et Smil over hendes Ansigt. «Kanske han kommer fra en anden Kant

og vil overraske mig?» tænkte hun, og hun skyggede med Haanden for Solen og saa sig om indover Fjeldene imod Nord. Men intet Levende var nogetsteds at opdage. «Han kommer ikke!» sukkede hun. Solen begyndte igjen at stige og faa mere Glands, som en udgaaende Lampe, hvortil der gydes mere Olje. Klokken var over 12, et friskere Lys straaledede ud over Fjeld og Mark, et Lys saa vidunderlig smukt, at man kunde tænke sig, at det maatte være et Gjenskin fra Lyset i det evige Livs Boliger. En enkelt Fugl begyndte at kvindre henne i Krattet, saa flere og flere, og rundt omkring var der atter paa den nye Dags aarle Morgen travl Virksomhed, Liv og Munterhed blandt Himmelens Fugle og Markens vilde Dyr. Kun Lajla sad der ganske alene med Taarer paa sin blege Kind. En Stensmet kom hen og satte sig paa Varden lige ved hende. Den havde en Mark i Munden, som den skulde bringe sine Smaa, men den blev forundret siddende, duppede med Hovedet og vippede med Halen og saa paa denne Fremmede, ^[177] som sad der. Ogsaa en Røskat kom frem i Uren, satte sig paa Bagbenene og saa paa hende. Den strøg sig med Forlabben over Øinene for ligesom at kunne se bedre. Den kunde ikke begribe, hvad dette Fremmede var, som sad der saa taus og stille. Muste, hendes lille tro Ledsager, laa ogsaa og stirrede paa hende. Den peb sagte. Den saa ganske vist Sorg i hendes Ansigt, og der kan neppe være nogen Tvivl om, at Dyrene, især Hunden, kunne deltage med i den menneskelige Sorg.

«Han kommer ikke, han kommer ikke!» sukkede hun atter.

En angstfuld Fornemmelse sank som en tung Sten ned over hendes Hjerter, og et Suk steg igjen op fra dets dybeste Bund. Klokken var 1. Det var afgjort, han kom ikke!

Hun reiste sig op, aftørrede sine Taarer, strøg sit Haar tilbage fra Ansigtet, og hendes store, sorgfulde Øine kastede det sidste Blik nedover mod Garnæs. Naturbarnets stolte, modige, friske Hjerter blussede op i Harme over denne troløse Fremmede.

«Du kom ikke!» udbrød hun. «Usle Daro, du har sveget mig! Hvorfor frelste du mig, naar du bagefter vilde svige mig? Falske Daro! Saa bliv da, hvor du er, dernede i dit usle Hus! Jeg kunde have elsket dig, trofastere, inderligere og mere opofrende end nogen af dine svage, blege Kvinder med deres syge Hjerter og stakaandede Bryst. Jeg kunde for din Skyld have levet i dit Hus som den vilde Sangfugl ^[178] i Bur hele mit Liv igjennem. Jeg skulde have lært, hvad du havde

villet lære mig, blevet, hvad du havde villet jeg skulde blive, jeg skulde ikke have gjort dig tilskamme, men overgaaet hvilkensomhelst af dine blege Kvinder. I Glæde og Sorg, i Godt og Ondt havde jeg været dig tro, saa tro som det reneste Guld; thi jeg elskede dig fra første Dag, jeg saa dig, med hele mit stakkels Hjerter, dig alene af hele dit Folk, og Dag fra Dag mere og mere, stærkere og stærkere. Falske Daro, onde, hyklerske Daro, hvorfor sveg du mig, hvorfor kom du ikke?»

Hun vendte sig bort fra den Kant, hvor hun kunde se ned mod Garnæs, og saa indover Fjeldene, hvor Teltene stode. Pludselig vendte hun sig igjen om. Vreden var borte, Stoltheden knækket, Modet svigtede og Fortvivlelsen kom. Hun kastede sig med Hænderne for Ansigtet ned i Lyngen, hulkede og græd, saart og bittert. Hun vidste ikke, hvor meget Haab hun i Grunden havde næret, førend nu, da den sidste Gnist sluknede, hun vidste ikke, hvor stærkt det Baand var, som havde knyttet hende til ham, førend det nu pludselig blev sønderslidt, saa hendes inderste Hjerter blødte. Halvt bedøvet og badet i Taarer laa hun der, til hendes lille Ledsager atter kom hen og slikkede hende paa Kinden for ligesom at minde hende om, at det var paa Tide at gaa hjem. Hun tog den i sine Arme og kyssede den. «Ak Muste, Muste, han har bedraget mig! Nu maa vi gaa,» og hun tog nogle Skridt, men vendte atter ^[179]om, tog en spids Sten og skrev paa en flad Skiferhelle, som stod opreist paa Toppen af Varden.ⁿ¹³

Jeg var her, du kom ikke, Farvel!

Nogle Dage senere var Lind oppe i Fjeldet, men Finnerne, deres Telte og Rensdyr vare forsvundne, og der var øde og tomt ved Ravdosjøens Bredder. Han gik hen til Varden og fik se, at der med en svag Kvindehaand stod skrevet noget paa Stenen. Han læste dette, og Alt stod klart for ham. Alt laa i disse faa Ord. En hel Roman. Svulmende Forhaabninger, deilige Drømme, skuffede Forventninger, svegne Løfter, og et knust Hjertes Afskedssuk!

Linds gamle Fader var bleven dødssyg om Eftermiddagen, og da Sønnen alligevel vilde gaa sin Vei, saa hans Søster forfærdet paa ham og udbrød:

«Du vil da vel ikke gaa fra din Fader i hans Dødsstund?»

«Nei, jeg bliver her,» sagde Broderen.

Da Midnatstimen kom, vidste han, at Lajla sad oppe ved Varden og ventede.

«Inger, Søster,» sagde han, «nu bliver jeg dømt af den Pige, jeg elsker, nu bliver din Broder anset for at være en Usling, en Mand fuld af Svig og

Falskhed.»

«Skulde du have truffet Lajla?»

«Ja, og jeg kommer ikke!»

«Kjære Broder, det gjør mig ondt. Der er intet ^[180]saa saart i denne Verden som at vide, at man bliver miskjendt af den, man elsker. Men kanske Fader er bedre imorgen.»

«Da er hun reist.»

«Men du træffer hende i Karasjok i Markedet og kan da fortælle hende Grunden.»

«Det er længe til den Tid. Kanske hun da er gift.»

«Saa du virkelig vilde have giftet dig med Finnepigen Lajla?»

«Havde jeg truffet hende, vilde jeg have overtalt hende til at komme til os og været her i Vinter og –

XI. Bryllup

^[181]En Maaned senere sad Laagje i god Behold paa Avjofjeldet, 6 Mil fra Koutokæino, med sin Hjord og sit Hushold, men der var kommen en Misstemning ind i Familien. Ingen var ganske som før. Enhver gik og bar paa Tanker for sig selv. Lajlas Munterhed var borte. Laagje og hans Kone saa det godt og havde en Mistanke om Grunden. Mellet og Lajla omgikkes heller ikke hinanden med den samme Fortrolighed som tidligere. Jaampas Ansigt var mørkt. Hans Yndling, denne unge Pige, som han saa op til som det skønneste, ædleste, reneste og helligste paa Guds Jord, bar paa en Sorg, og han sørgede med som Hunden, der ser sin Herres Sorg, men intet formaar at sige eller gjøre.

«Lajla,» sagde Laagje en Dag, «vi se godt alle, at du er bedrøvet, vil du sige mig, din Fader, hvad Grunden er?»

«Det er ingen Ting.»

^[182]«Jo, Barn, der er noget i Veien. Du er ikke som før.»

«Jeg er syg.»

«Ja, du er syg, syg paa Sjæl og Hjerte, derfor er din Kind bleg og dine Øine saa mørke og tungsindige. Er ikke Mellet og Jaampa og din Moder venlige mod dig?»

«Jo, mere end jeg fortjener.»

«Vi vil saa nødig se dig bedrøvet. Du maa se til at blive glad igjen. Du skal snart være Brud. Straks efter Jul skal du og Mellet gifte eder.»

«Jeg vil ikke gifte mig.»

«Vil du ikke gifte dig? Du har jo altid holdt af Mellet, og det nye Telt, som I skulle bo i, er færdigt, og du og han har tilsammen en smuk Hjord, som I kunne leve af og flytte med hvorhen I ville.»

«Vi kan vente.»

«Saa har du ikke sagt før. Men i Sommer er du bleven forvandlet. Gid du aldrig havde sat din Fod paa Garnæs iblandt Daroslægten!»

«Ja, gid jeg ikke havde!»

«Har han forsøgt at forlokke dig?»

«Nei.»

«Har han stjaalet dit Hjerte med smigrende Ord og falske Løfter?»

«Nei.»

«Og dog holder du kanske af ham, og dit Hjerte hænger ved ham?»

«Jeg ved ikke.»

^[183] «Glem ham ganske! Riv hans Billede ud af Sind og Tanke! Han lokker dig blot hen til Afgrunden og sviger dig.»

«Ja.»

«Lajla, hør paa din Faders Ord. Du ved, at jeg altid har holdt meget af dig fra du var ganske liden.»

«Ja, kjære Fader,» sagde Lajla og lagde sit Hoved i hans Skjød.

«Men du ved ikke, at jeg har fæstet et stort Haab til dig og din kommende Slægt for mig selv og for alle Finner. Du ved ikke, hvilke skjønne Drømme jeg har drømt om dig og din Fremtid. Jeg er rig, Lajla. Han den store, hovmodige Daro er en fattig Stympet imod mig. Jeg kan købe hans Gaard, om jeg vil, eller en meget større Gaard, om jeg har Lyst dertil. Og jeg har tænkt mig, at naar du

gifter dig med Mellet, saa skal jeg kjøbe eder en stor Gaard ved Kysten blandt Daroerne. Du skal faa Gaard og Hus, og Kjør og Faar, saamange du vil have, og du skal kunne leve som Daroerne leve, om du vil, og klæde dig som dem, om du vil, og dine Børn skal du opdrage som Nordmandsbørn, og de skulle faa Undervisning og Kundskaber som Landets bedste Børn, og de skulle blive mægtige og formaaende Slægt efter Slægt. Men deres Slægtnavn skal være Laagje, og naar de blive Præster og Dommere her iblandt os, skulle de dog altid mindes, at de stamme fra Finner. Se, dette har jeg tænkt skulde ske, dette ^[184] har været mit Livs Maal, og det er endnu mit Alderdoms Haab. Og din Moder og jeg og Jaampa skulle komme og besøge dig i din store Gaard og sidde som fattige Finner ved Døren og se med Glæde paa dig og dine Børn.»

Lajla græd, men svarede intet. Hun havde ogsaa havt en Drøm. Den var ikke ulig hendes Faders, og han havde kanske lyttet til hendes Drøm og føiet sig efter hendes Ønske, taget Daroen til Svigersøn og ofte med Glæde kommet og besøgt hende. Men han kom ikke, ak han kom ikke! Han sveg hende! Den oprindelige Bestemmelse var, at Mellets og Lajlas Bryllup skulde staa i Karasjok ved Markedstid efter Jul, da Folk i Mængde kom did. Det skulde være et prægtigt Bryllup. Slægtninge fjærnt og nær skulde inviteres og trakteres, og Jaampa vilde formodentlig selv af Lajla faa Lov til at tage sig en Taar over Tørsten i den Anledning.

Men det blev ikke bedre med Lajlas Humør. Laagje og hans Kone samtalede herom, og Konen raadede til at reise til Koutokæino og holde Bryllup der Søndag før Jul. Hun havde en Anelse om, at Daroen til Markedet vilde komme til Karasjok og maaske forstyrre Lajlas Hoved værre end før.

Mellet underrettede Lajla om denne Plan og forsøgte at opmuntre hende.

«Hvorfor er du ikke som før, Lajlashjam,» sagde han, «har jeg gjort dig noget imod, er du vred paa mig?»

^[185] «Nei, Mellet, jeg er ikke vred paa dig.»

«Men du er ikke som før mod din gamle Barndomsven og Legebroder. Holder du ikke mere af mig?»

«Jo, Mellet.»

«Hvad er det da, som du er saa bedrøvet over? Nu skal vi snart have Bryllup. Om 8 Dage skal vi jo gifte os.»

«Hør, kjære Mellet, lad os blive enige om at vente en Stund, lad os vente til jeg bliver frisk og glad og munter igjen.»

«Dit Hjerte er bleven saa koldt mod mig i den senere Tid, Lajla. Det var ikke saa før, men jo koldere du bliver, des større bliver min Kjærlighed til dig.»

«Der er mange vakrere Piger end jeg, der er Jakos Inga og Unnas Magga og Aslaks Kate og mange flere.»

«Men ingen som dig, Lajla.»

«Alle disse ere bedre end jeg. Synes du ikke om Jakos Inga?»

«Nei, kun om dig og om ingen anden, og kun med dig vil jeg gifte mig.»

«Men jeg ønsker ikke at gifte mig endnu.»

«Du har lovet det. Du bærer min Ring.»

«Du kan faa den tilbage og give den til en anden Pige.»

«Vil du gaa fra dit Ord? Vil du svige mig, Lajla, ligesom Daroen sveg dig?»

«Hvad ved du derom? Har du luret?»

^[186] «Jeg saa dig ved Varden. Jeg var der. Du anede det ikke. Din Hund mærkede mig og var henne hos mig, men du forstod den ikke. Det var godt, at Daroen ikke kom. Var han kommet og havde villet røre ved dig, saa havde jeg min Lasso færdig, og han var ikke kommet levende derfra.»

«Han reddede mit Liv.»

«Det kunde jeg ogsaa have gjort.»

«Men du kom ikke. Ak, Mellet, hvorfor kom du ikke dengang! Alt havde da kanske været anderledes. Men dengang var det han, som kom!»

«Netop derfor hader jeg ham.»

«Nu er du ond, Mellet.»

«Kald det, hvad du vil, Had til ham eller Kjærlighed til dig. Jeg hader Daroerne, jeg tilstaar det og jeg gjør det med Rette, men du, Laagjes Datter, du er vanartet fra dine Fædre og fra din Slægt. Og dog skal du være min Hustru, og han skal aldrig se dig mere!»

Det led ind paa Jul, og Laagje lavede sig til at bryde op fra Avjofjeldet og reise til Koutokæino.

Dagen før Afreisen passede Lajla det saa, at hun fik tale alene med sin gamle

Ven Jaampa.

«Jaampa, sæt dig her hos mig,» sagde hun.

«Nu, hvad vil du?»

«Har du nogensinde holdt af mig?»

«Ganske lidt.»

«Jeg er saa elendig og bedrøvet.»

«Jeg har seet det.»

[187] «Vil du gjøre mig en Tjeneste?»

«Saa mange du vil!»

«Jaampa, du har altid gjort, hvad jeg har bedet dig om. Vil du gjøre mig en sidste Tjeneste?»

«Ja, ja, sig mig hvad det er.»

«Imorgen reise vi til Koutokæino.»

«Og da skal du staa Brud, og vi skal drikke Bryllup og være lystige. Men kanske du vil, at jeg ikke skal drikke paa din Bryllupsdag? Nei, det maa du ikke forlange af mig, lille Lajla. Forlang alt muligt, men ikke det. Den Dag vil jeg drikke og være glad.»

«Naar jeg er saa bedrøvet!»

«Hvorfor skulde du være bedrøvet?»

«Jeg vil ikke gifte mig med Mellet.»

«Vil du ikke gifte dig med Mellet! Med hvem vil du da gifte dig? Kanske du heller vil gifte dig med mig?»

«Heller med dig end med Mellet!»

«Gud forlade dig, Barn, du maa ikke tale saa stygt og sige, at du heller vil gifte dig med mig. Da maa du sandelig være mere fortvivlet end jeg har tænkt.»

«Kjære, gamle Jaampa, vil du gjøre som jeg siger?»

«Alt, hvad du vil!»

«Vil du reise til Garnæs?»

«Til Garnæs! Skal jeg reise til Garnæs, til Daroen!» udbrød Jaampa, og hans Ansigt blev skummelt.

[188] «Ja, du skal reise til Garnæs.»

«Skal jeg tage hans Liv? Skal jeg liste mig ind paa ham, slynge Lassoen om hans Hals, trække ham hen til Fossen og kaste ham i Elven, saa han hænger og dingler i min Lasso, som en Medemark i en Fisketøm, indtil han er druknet?»

«Nei, nei.»

«Skal jeg binde ham, lægge ham i en Slæde, kjøre ham hid, kaste ham ned for dig, saa du kan sætte din Fod paa ham og spytte ham i hans troløse Øine, naar du gaar til Kirken som Brud?»

«Nei.»

«Hvad vil du da, hvad forlanger du?»

«Du skal lade ham se dig.»

«Se mig! Jo, det vil blive et vakkert Syn! og hvad saa?»

«Naar han ser dig, vil han spørge dig, og du vil da kunne se og forstaa, hvad han tænker.»

«Om hvem, om hvad?»

«Om os alle. Og saa kan du fortælle ham, at Søndag før Jul skal jeg have Bryllup, saa faar du se, om han har glemt mig.»

«Javist har han glemt dig. Han narrede dig. Mellet har fortalt mig det. Han tænker ikke mere paa dig. Han tænker blot paa sine Daropiger. Hvorfor vil du saa bryde dig om ham?»

«Vil du gjøre som jeg siger?» sagde Lajla med Taarer i Øinene og saa bønligt paa sin gamle Ven.

«Græd ikke, græd ikke, Barn, jeg skal gaa, jeg ^[189]skal gaa til Verdens Ende, til Himmerig eller Helvede eller lige ned til hin forbandede Daro, naar du endelig saa vil.»

Næste Dag pakkedes Telt og Husgeraad i Slæderne, og Laagje, hans Kone, Mellet og Lajla kjørte til Koutokæino, men Jaampa blev tilbage med Tjenerne for at passe paa Hjorden. Han var nuturligvis inviteret med, men han kunde komme senere, sagde han, eller han kunde ogsaa gjerne vente til de kom tilbage fra Kirken og holdt Bryllup hjemme.

Ikke saa snart vare de kjørte afsted, før Jaampa tog sine Ski og en Rentømme og gik ud til Renhjorden. Her valgte han sig ud en Ren, som Finnerne kalde «*Njirro*». Det er et Dyr, som har den Egenskab, at det nødigt vil holde sig blandt

Hjorden, men helst sætte ud i Marken og gaa alene. Den er vildere end andre Dyr, men ogsaa raskere i Sprang end almindelige Kjørerer. Jaampa lagde Grime og Tømme paa den, og saa lod han det gaa afsted ned imod Alten, idet han selv stod paa sine Ski bag efter Renen og holdt sig i Kjøretømmen. Man kan vide, at det paa denne Maade kan gaa lynende hurtigt eller langt hurtigere, end om man sidder i en Slæde. Op ad Bakke gaar det lettere for Renen, og ned ad Bakke løber man omkap med den. Men det er faa Finner, som forstaa at kjøre paa denne Maade, og man maa ikke blive skjælven i Knæerne efter nogle Miles Fart.

Kl. 12 om Natten til Lørdag var Jaampa paa ^[190]Høiderne ved Ravdosjøen ovenfor Garnæs, men her styrtede Renen. Dog nu havde han Lien for sig og lod det staa til nedover. Det var Maaneskin, og han var desuden godt kjendt.

Da han nærmede sig Gaarden, gik han lydløst. Han vilde ikke blive bemærket af nogen. Men Gaardshunden kom styrtende ud og angreb ham. Med et lynsnart og velrettet Slag af sin Knortekjep knuste Jaampa dens Skalle, saa den laa død paa Pletten.

«Der har du Betaling, fordi du skambed Lajlas lille Hund!» sagde han. Jaampa var ikke blid i Hu, og han vilde ingen Støi have. Alt laa i dyb Søvn. Han gik hen til en Sidebygning, hvor han vidste, at Anders Lind laa, og aabnede sagte Døren. Man brugte ikke at laase Dørene indenfra dengang. Lydløst gik han hen over Gulvet og stod foran Sengen. Maanen kastede sine Straaler ind og belyste svagt baade ham og Lind, som laa og sov.

«Daro,» sagde Jaampa, «vaagn op!»

Forfærdet og halv sandsesløs stirrede Lind nogle Øieblik paa Jaampa, førend han kom til sig selv og kjendte ham.

«Jaampa,» udbrød han og reiste sig op i Sengen, «hvad vil du her, vil du myrde mig?»

«Nei, hverken dig eller nogen af dine. Jeg har dræbt nok idag.»

«Hvad er paa Færde, hvorfor kommer du her midt om Natten?»

«Jeg bringer dig en Hilsen.»

^[191]«Fra hvem?»

«Fra Lajla.»

«Fra Lajla!» udbrød Lind, «er der noget galt paa Færde? Hvorledes lever

hun?»

«Slet.»

«Er hun syg?»

«Hun er bedrøvet.»

«Fordi jeg ikke kom?»

«Det ved jeg ikke, men hun har bedet mig om, at jeg skulde reise hid og fortælle dig, at imorgen, Søndag, Kl. 12 staar hun Brud i Koutokæino Kirke.»

«Det er ikke sandt, du lyver, det er umuligt! Hun skulde jo først gifte sig i Karasjok ved Markedstid efter Jul.»

«Hun bliver viet til Mellet imorgen Kl. 12 i Koutokæino Kirke.»

«Ulykkelige!» udbrød Lind og kastede sig ned paa Sengen, men for op igjen bleg som Døden: «Det maa ikke ske, det kan ikke ske, det er ikke sandt!» skreg han.

«Jo, du sveg hende!»

«Nei, og hundrede Gange nei, jeg sveg hende ikke. Min Fader blev dødssyg og jeg maatte lukke hans Øine. Kunde jeg i den Stund gaa fra ham?»

«Taler du Sandhed? Var det derfor du ikke kom?»

«Ja, intet i Verden skulde ellers have hindret mig?»

^[192] «Vilde du da have giftet dig med Finnepigen Lajla?»

«Ja, hun skulde have været min Hustru, hædret og æret som ingen anden.»

«Har du dine Ren, «Stormvind» og «Jivja», hjemme?»

«Ja, de ere her begge to.»

«Saa tag dine Reiseklæder paa, stille, i al Hast, og du skal faa en Kjøretur over Fjeldene, som du aldrig har havt før i dit Liv. Jeg gaar og spænder for.»

«Kan vi naa frem til imorgen?»

«Klæd dig paa, siger jeg, og væk intet Menneske.»

«Tror du vi kan naa frem?» siger Lind, da Jaampa kom med de to Ren.

«Jeg ved ikke. Vi kan prøve. Vi komme ialfald ikke forsent til at drikke med i Bryllupet.»

Rensdyrene sprat til Siden, da de kom forbi Hunden.

«Der ligger Karo, Karo er dræbt!» sagde Lind.

«Ja, jeg slog den, den angreb mig.»

Da de naaede Høiden, opdagede han Renen, som laa der død, og pegte paa den.

«Jeg sprængte den,» sagde Jaampa, «jeg har kjørt 10 Mil med den i 12 Timer.»

Siden blev der ikke vekslet mange Ord imellem dem. Jaampa kjørte foran med «Stormvind» og lod den springe alt, hvad den kunde taale. Men de havde ^[193]16 Mil til Koutokæino. Dog, Renen syntes ogsaa at hige efter at komme frem. Den kjendte Fjeldene, Søerne og Veiene ligesaagodt som Jaampa, og den ilede frivilligt afsted for at gjenfinde gamle Kammerater. Efter 5-6 Mils Fart maatte de hvile et Par Timer. Rensdyrene gave sig straks til at kradse op Sneen og spise Mose. Jaampa gjorde op Ild og stegte et Par Rentunger.

«Sig mig Sandheden, Daro, og lyv ikke,» sagde Jaampa, han havde reist sig og stod og støttede sig til sin Stav og saa paa Lind, som laa paa Sneen ved Siden af Ilden, «du vilde have giftet dig med Finnepigen, Laagjes Datter? Er det sandt? Sværg din dyreste Ed!»

«Saa sandt hjælpe mig Gud!»

«Du vil ikke bedrage hende?»

«Gjør jeg det, saa maa du hænge mig i din Lasso!»

«Jeg bryder mig ikke det mindste om dig. Jeg slog dig gjerne ihjel, som jeg slog din Hund, og lod dig ligge her som et Aadsel, dersom det kunde glæde eller gavne Lajla. Hun har været min gode Engel fra hun første Gang sad paa mit Fang. Hun har frelst min Sjæl fra Satan og alle hans Engle af Sten og Træ, som jeg tilbad. Derfor gjør jeg, hvad hun siger og hvad hun vil, enten det bliver til Velsignelse eller Forbandelse, og om jeg saa skal svige baade Laagje, hans Slægt og mit Folk.»

«Jeg har ogsaa vovet mit Liv for hende.»

^[194] «Aa ja, det var ikke saa ilde gjort. Du vidste ikke dengang, hvem hun var, og ved heller ikke nu, hvem hun er.»

«Hvem hun er? Hun er den smukkeste Pige, jeg ⁿ¹⁴ nogensinde har seet.»

«Snak og Sludder!» sagde Jaampa, han blev næsten vred over dette Udbrud af Forelskelse. «Men hvis Datter er hun? Ved du det?»

«Aslak Laagjes, naturligvis!»

«Løgn! Det er ikke sandt. Hun er ikke mere hans Datter, end du er hans Søn!»

«Hvad siger du, er du gal, Mand?»

«Nei, men jeg tror, at du har sagt Sandhed, naar du forsikrer, at du vil gifte dig med hende, og derfor skal jeg nu fortælle dig Ting, som vil faa alt dit Daroblod til at strømme til dit Hjerte som en Fos, som vil gjøre dig saa angst, at du farer afsted som den ulykkelige Forsinkede, der ser Himmeriges Dør nærvæd at lukkes for aldrig mere at aabnes.»

«Hvad mener du,» sagde Lind og reiste sig op, «er Lajla ikke Laagjes Datter?»

«Nei, siger jeg, nei, hun er ikke hans Datter, hun er en Slægting af dig, hun er din Kusine, hun er en Datter af din Faders Broder, han, som døde i Karasjok for 20 Aar siden. Barnet reddede vi og tog det til os.»

«Gud i Himmelen, at jeg ikke har vidst det før!»

«Du kan takke til, at du ved det nu!»

«Ja Jaampa, jeg skal takke dig hele mit Liv, ^[195]men for Guds Skyld vi maa afsted, straks, intet Minut at tabe. Jeg maa naa frem før de blive viede. Jaampa, skaf mig frem, jeg skjænker dig alt, hvad du vil have af hele min Eiendom, dersom du skaffer mig frem, før det er forsent!»

«Jeg gjør intet for din Skyld, hovmodige Daro, jeg skylder dig intet, og jeg bryder mig ikke om din Tak og endnu mindre om dit usle Gods. Jeg lod dig gjerne ligge igjen her og kjørte til Koutokæino med «Stormvind» og drak mig fuld i Lajlas Bryllup. Men hun vilde kanske dø, naar hun saa mig komme alene, eller hun vilde altid komme til at se paa mig med bebreidende og tungsindige Øine; thi hun elsker ikke Mellet, men dig og ingen anden. Derfor kan jeg ikke gjøre hende imod, derfor vil jeg atter gjøre hende glad, jeg vil se Glædens Taarer i hendes Øine, som jeg engang saa dem i hendes Moders, naar du kommer, og hun i sin Angst og Nød endelig hører din Stemme og ser dig og kaster sig til dit Bryst, og saa kanske hun ogsaa rækker mig Haanden og siger: «Tak, gamle, stygge Jaampa!»

«Kl. er 12,» sagde Lind og saa paa sit Uhr, «det er Søndag, vi maa skynde os, vi maa afsted igjen; jeg bliver vanvittig, dersom vi ikke naa frem i Tide!»

«Jeg ved godt, hvad Tid det er paa Døgnet, du behøver ikke at fortælle mig det af din usle Klokke. Ser du ikke Karlsvognen der og Nordstjernen? Men styrter en Ren, saa kommer kun en af os frem, og styrter begge, saa kommer ingen af os til Bryllups.»

^[196] Atter gik det afsted henover de snedækte, ødslige Høifjeldsvidder.

Imidlertid holdt man i en Stue i Koutokæino paa at klæde Lajla i sin Brudedragt. Hun gjorde Modstand. Hun vilde aldeles ikke tage Brudeklæderne paa sig. Det hører saa til. Finnebruden skal gjøre Modstand under Paaklædningen, hun skal græde, klage og jamre sig og sige, at hun ikke vil være Brud, og hun skal til Slutning endog lade sig slæbe frem til Alteret. Altsammen til Tegn paa, at hun er en uskyldig og blufærdig Pige. Det hændte endog engang, at en Brud for Alteret paa Præstens Spørgsmaal, om hun vilde tage N. N. til ægte, ligetil svarede «Nei».

«Ja, saa kan jeg ikke vie eder,» sagde Præsten.

«Jo, jo,» sagde Bruden, «jeg tænkte, at du vilde spørge mig en Gang til.»

Men hos Lajla var det ikke falsk Blufærdighed. Det var fuldt Alvor, det var af ren Fortvivlelse, at hun gjorde Modstand, græd og bad for sig, at man ikke maatte tvinge hende. Brudepigerne, som skulde klæde hende paa, fandt til Slutning, at hendes Modstand næsten var upassende, at der dog kunde være Maade med at vise sig blufærdig, og at det dog engang maatte tage en Ende.

Omsider blev hun da paaklædt med Sølvbælte, Sølvkrave og al anden Stads, som hører til. Derpaa blev hun ledet hen i Kirken og bragt tilsæde ved Siden af Mellet, som var klædt i rød Klædeskuft. Bleg og forgrædt sad Bruden der med nedslagne Øine.

^[197] «Hvor er Jaampa?» spurgte hun en Gang og saa sig ængstelig om. Ingen vidste hvor Jaampa var.

«Han kommer ikke! Det er forbi!» sukkede hun og lod sig slæbe frem til Alteret, til Forundring for Haarde-Hjorth, som endnu var Præst i Koutokæino, da det her fortalte tildrog sig, og som godt gjenkjendte hende fra den Tid, da hun gik til Konfirmation. Han havde vistnok ofte seet noget lignende før, men aldrig saadan Graad og en saa aabenbar Fortvivlelse, som her syntes at staa afpræget i Brudens Ansigt.

Saa kom to Piger og to Gutter og holdt et stort Tørklæde som en Tronhimmel over Brudeparret. Dette Tørklæde kaldes «Pellet»ⁿ¹⁵ og tilhører Kirken. For Brugen af samme betales nogle Skilling til Kirkens Kasse. Skikken er særegen for Koutokæino eller bruges ialfald ikke andetsteds i Finmarken. Den er rimeligvis kommen fra Sverig og har vedligeholdt sig i Koutokæino fra den Tid, da dette var et svensk Sogn.

Kirken var aldeles fuld af Finner, klædte i sine Vinterdragter. Præsten tog Alterbogen, vendte sig mod Brudeparret og begyndte at tale til dem, men han fik kun sagt nogle faa Ord, da der nede ved Kirkedøren pludselig blev en forferdelig Støi. Døren blev voldsomt revet op, og ind styrtede en høi Mand, klædt i Finnedragt. Han stødte alle voldsomt tilside, ^[198]saa de tumlede baade hid og did, og trængte sig op imod Alteret, idet han skreg som en Afsindig:

«Stands Præst, hold inde Præst, for Guds Skyld stands!»

«Hvem vover at komme her og forstyrre Kirkens Fred? Hvem er du?» raabte Hjorth.

«Jeg er Anders Lind,» siger denne, idet han trænger sig frem lige til Alteret, puffer Mellet tilside og tager Lajla, som er nær ved at segne om, op i sine stærke Arme. Hun har hørt, seet og kjendt ham.

«Du er ikke gift, Lajla,» siger Lind, «du er ikke hans Hustru?»

«Nei.»

«Gud være lovet!» udbryder han og trykker første Gang et Kys paa hendes blege Læber.

Mellet vil rive Bruden til sig, men med sin venstre Arm holder Lind hende omfavnet og med sin høire Haand griber han Finnen i Struben og holder ham borte fra sig.

Præsten og Menigheden se forbauset paa dette Optrin og kunne intet begribe, men Laagje og hans Kone forstaa det hele, da de ogsaa se Jaampa der.

«Usling, Forræder,» skreg Laagje, «du har sveget os!»

«Ja, jeg har aabenbaret Sandheden,» siger Jaampa, «tilgiv mig Laagje, Broder, jeg kunde ikke andet!»

«Hvad er det I raabe og skringe for?» udbryder Præsten. «Stille her i Guds Hus! Er det en gal Mand, som kommer her og forstyrrer en hellig Handling?»

[199] «Nei, Præst, jeg er ikke gal, jeg har Ret til at være her,» siger Lind, «og til at holde denne Pige i mine Arme.»

Lajla forstod kun en Ting, at hun var reddet, at hun ikke var bleven viet til Mellet, og at den store, stærke Daro holdt hende fast ind til sig og vilde forsvare hende.

«Vid, Præst,» siger Lind, «at denne Pige ikke er Laagjes Datter og heller ikke skal vies til nogen Fin, men at hun er en Nordmandspige, min Farbroders Datter, og at hun skal være min Hustru for Gud og Mennesker.»ⁿ¹⁶

«Er det sandt hvad her fortælles,» siger Præsten til Laagje, «er Lajla ikke din Datter?»

«Nei, Guds Villie ske!» siger Laagje, og fortalte derpaa for den forbausede Menighed Historien om den tomme Vugge. «Og nu,» sagde han til Slutning, «er jeg atter barnløs og fattig som Job.»

«Andasjam», siger Lajla til Lind og bruger første Gang dette Udtryk for Kjærlighed, «er det virkelig sandt, at jeg er din Kusine og Ingas Kusine og din Farbroders Datter?»

«Ja Lajlashjam, det er saa sandt, som at jeg staar her, og at jeg ved det og er her, derfor kan du takke «Stormvind» og ham den Gamle, som staar der.»

«Tak gamle Jaampa, stygge Jaampa, fæle Jaampa!» sagde Lajla, idet hun tog ham om Halsen og kyste det gamle, furede Ansigt. Derpaa gik hun hen til [200]Laagje, som havde sat sig paa Kirkegulvet, og knælede ned til ham.

«Tilgiv mig Fader Laagje,» sagde hun, «uden dig havde jeg ikke levet, og du har altid været en god Fader mod mig.»

«Jeg har intet at tilgive dig, Barn,» sagde Laagje, «du har intet ondt gjort, men med mit Haab i denne Verden er det forbi, og vi Finner komme aldrig op af vor Usseldom.»

Derpaa gik Haarde-Hjorth op paa Prækestolen, og istedetfor at holde en Brudetale holdt han en Prædiken over Rom. II, 33: «Hvor urandsagelige ere hans Domme og hans Veie usporlige!»

Efter Gudstjenesten gik Lajla og Lind hen til Præstegaarden.

Næste Dag vare alle Finner forsvundne, og to Dage senere stod det unge Par paa Garnæs, hvor Inger modtog dem med aabne Arme.

Et Aar senere stod der Bryllup paa Garnæs. Kirken i Alten, hvor Lajla stod Brud, var overfyldt af Finner, Kvæner og Nordmænd. Fortællingen om den gjenfundne norske Pige havde spredt sig rundt omkring i Præstegjældet, og alle vilde se hende staa Brud, klædt i sin smukkeste Finnedragt; thi kun paa denne Betingelse havde Laagje lovet at komme og være med i Bryllupet. Mor Laagje og Mellet kom ikke. Jaampa derimod kom. Lajla havde sagt ham, at han skulde komme, at han maatte komme, at han skulde se hende som Brud, selv om det var i norske ^[201] Klæder, og være glad den Dag, ellers kunde hun selv ikke rigtig glæde sig. Laagje og gamle Jaampa indtog Hæderspladsene ved Bordet, og Jaampa drak som en Helt og joigede om Aftenen finske Sange, som ingen af Gjæsterne forstode et Ord af.

Om Bryllupet forresten er lidet at fortælle. Kun kan det berettes, at da Bruden, ledsaget af Inger, om Morgenen næste Dag skulde gaa omkring og traktere Gjæsterne med Kaffe og Dram paa Sengen, som Skik og Brug er i et rigtigt Finnebryllup, var Jaampa ikke at finde inde i Hus. Han havde ganske vist faaet anvist et Værelse, hvor han sammen med Laagje skulde ligge, men det havde ikke varet længe, før han havde fundet det for kvalmt inden lukkede Døre. Saa havde han listet sig stille ud og lagt sig ude paa Marken i sin tykke Rempels, som han trak sig ind i, som en Snegl i sin Skal. Men om Natten kom stærkt Snefald, saaledes at der om Morgenen laa mindst en Alen Sne over alle Marker og over Jaampa ligesaa. Dog dette vækkede ikke ham. Han sov sødelig under dette snehvide Tæppe, som Vorherre bredte over ham, lige til om Morgenen, da Bruden for at finde ham maatte tage Ski paa Benene og gaa omkring og stikke med Skistaven i Sneen, indtil hun etsteds traf paa noget blødt, og op af Sneen reiste sig Jaampa. Saaledes fik ogsaa han Kaffe og Dram paa Sengen.

XII. Jaampas sidste Reise

^[202]I det egentlige Finmarken synes Nordmændene ikke at have nedsat sig, ialfald ikke i nogen Mængde, førend i det fjortende Aarhundrede. Tidligere har, som finske Sagn antyde, kun en og anden fredløs Rømningsmand nedsat sig hist og her langs de øde Kyster og fristet Livet dels ved Fiskeri, dels ved Røveri fra

Finnerne. Fra Sammenstød med slige Røvere stamme formodentlig Finnernes talrige Sagn om et Uhyre, som de kalde «*Stallo*» ɔ: Staalmanden eller den med Pantser og Ildvaaben bevæbnede.

Efterhaanden blev man dog opmærksom paa, at den usle Skat, som man kunde inddrive af den oprindelige Befolkning af Nomader, for intet var at regne mod de Rigdomme, som kunde udvindes af Landets Overflod paa fiskerige Kyster og Fjorde. Følgen heraf var, at Finmarkens øde Strænder efterhaanden bleve befolkede af driftige Fiskere fra Nordland. Denne Bebyggelse og Benyttelse af Finmarkens Fiskerier vakte snart Bergensernes Opmærksomhed. De indsaa, ^[203] at de med større Fordel kunde drive Handel med Udlandet direkte fra Finmarken end fra Bergen, hvorhen Landets Produkter i Begyndelsen førtes, og hvorfra de udskibedes til Udlandet eller hentedes af Udlændinge.

En Del «Borgere» flyttede derfor op til Finmarken med Familie og nedsatte sig ved Fiskerleierne. Dette Eksempel efterfulgtes snart af flere. Da Fiskerierne stadigt sloge rigeligt til, og det saaledes laa i de opflyttende Borgeres Interesse at faa op til Finmarken flere og flere, dels Tjenere, dels «Udredningsmænd og Udrorsmænd», saa forskreve de ikke blot fra Bergen, men ogsaa fra andre Stæder i Norge, især fra Trondhjem, flere og flere Folk. Følgen af denne Tilstrømning var, at «Finmarkens Søstrande og Øer snart vrimlede af Folk.»ⁿ¹⁷

Flere af de Fiskevær, hvor Borgerne nedsatte sig, og Folk strømmede til, fik efterhaanden «Anseelse af smaa Byer, og Borgerne dreve deres Negotia dels ved egne, dels ved fragtede Skibe baade paa Bergen, Trondhjem, Danmark og Holland saavel som nogle andre udenrigske Stæder,» medens paa den anden Side igjen «baade engelske, hollandske, franske og danske Skibe seilede paa Finmarken og tilførte Indbyggerne Korn m. m. billigere end fra Bergen.» Ved denne direkte Handel med Udlandet synes Befolkningen i Finmarken for et Par Aarhundreder siden ^[204] at have naaet op til en ikke ringe Grad af Velstand, der ikke blot fandtes hos Borgerne eller de egentlige Handelsmænd, men ogsaa hos Almuen i Almindelighed; thi det fortælles udtrykkeligt, at Bønderne flere Steder eiede sine egne Jagter. Det mest talende Bevis paa Befolkningens Velstand i hine Tider er dog maaske den Kjendsgjerning, at Finmarkens Almue havde opbygget 24 Kirker og «udstyret flere af disse med Pragt» samt «at de selv lønnede et Antal af mindst 12 Præster.»

Men denne blomstrende Udvikling fik en brat Ende, ikke fordi Fiskerierne sloge Feil, men ene og alene paa Grund af Privilegier, som Bergens Kjøbmænd fik sig tilstaaede af den danske Regjering.

Den Velstand, hvortil de Kjøbmænd, der havde forladt Bergen og nedsat sig i Finmarken, efterhaanden naaede ved direkte Handel med Udlandet, vakte nemlig ikke blot Bergensernes Opmærksomhed, men ogsaa i høi Grad deres Misundelse, og det lykkedes dem ved Hjælp af den danske Regjering's Blindhed snart at ruinere deres Konkurrenter i Finmarken ved at faa udvirket de uhensigtsmæssigste og urimeligste Forordninger, som vel nogen Regjering nogensinde har udstedt.

For saaledes igjen at blive Herrer over den Handel med Udlandet, som de til Finmarken opflyttede ligesom havde taget med sig, fik Kjøbmændene i Bergen udvirket et Privilegium, ifølge hvilket «herefter ingen udenlandske Skibe maa seile norden om ^[205] Bergen, ikke heller nogle Skibe seile af Nordland og Finmarken til Holland eller andetsteds, førend de have været i Bergen med samme nordlandske Vare.»

Dette Privilegium lamslog med en Gang ikke blot Borgerne i Finmarken men ogsaa hele Befolkningen i dens Fiskebedrift og Vindskibelighed. Prisen paa alle udførte Varer faldt eller beroede paa Bergensernes Godtykke, medens igjen Prisen paa alle indførte Varer steg uhyre, begge Dele til stor Skade for den fiskende Befolkning. Dernæst var den Opfordring for Handelsmænd til at nedsætte sig og bo i Finmarken midt iblandt den fiskende Almue, som Frihandelen paa Udlandet medførte, nu ikke længer tilstede. Følgen heraf var da ogsaa meget snart den, at de «vederheftigste Borgere» flyttede tilbage til Bergen for igjen at faa Borgerret eller Tilladelse til direkte Handel med Udlandet.

Man skulde tro, at Bergenserne nu havde opnaaet alt, hvad de kunde ønske, nemlig Tilførsel af al Finmarkens Fiskeudbytte, og at de dermed maatte være tilfredse, men det var dog langt fra ikke Tilfældet. Ti Aar senere udkom der nemlig nok en Forordning, som bød, at «ingen Borger, Nordfar eller Finmarksfar skal handle med en andens Skyldner.» Nu var det en let Sag for de Kjøbsvende, som Borgerne, da de flyttede tilbage til Bergen, efterlode til Bestyrelse af Handelen, at passe det saaledes, at Almuesbefolkningen stedse blev deres Skyldnere. «De fleste hverken ^[206] vidste eller fik at vide, hvad de enten

havde leveret eller bekommet.»

I Frihandelens Tid havde ikke blot Borgerne, men ogsaa flere af de mest velstaaende Bønder tillagt sig Jagter, hvormed de seilede til Bergen, men da de bleve indskrænkede til at udføre fra Finmarken «alene deres egen Avl» eller hvad de selv og Tjenere kunde fiske, uden at kunne købe noget af andre til Komplettering af Ladningen, eftersom Almuen forresten blev holdt i Gjæld af Kjøbsvendene, saa var Følgen den, «at de maatte lade deres Jagter staa paa Land og raadne.»

Klager fra Almuen gennem Finmarkens Embedsmænd indløb efterhaanden i mængdevis til den danske Regjering, men Bergenserne forstode at kaste denne Blaar i Øinene, og ligesom til Belønning for deres Fremfærd fik de et nyt Privilegium, hvorefter det ganske Land overdroges Bergenserne til Forpagtning paa 6 Aar med Frihed til selv at «beskikke Fogder og andre Betjente», og i 5 Aar var Finmarken nu uden nogen Amtmand, for hvem den ulykkelige Almue kunde klage sin Nød. Familierne bleve aldeles som Livegne solgte fra Kjøbsvend til Kjøbsvend og flyttede fra Fiskevær til Fiskevær.

Tilstanden var nu bleven saa uudholdelig, «at Indbyggerne resolverede at flygte fra Finmarken, og skede denne Flugt i saadan Mængde, at Landet udentvivl var bleven ganske øde,» dersom der ikke igjen var bleven ansat en Amtmand, som i Forening med ^[207]Amtmanden i Bergen fik Ordre til at reise til Finmarken «for at bringe de forfaldne og konfuse Sager i Orden.»

Men det vilde alligevel ikke gaa raskt fremad med ny Tilstrømning af Folk. For at hjælpe herpaa blev Finmarken nu, efter i næsten 200 Aar at have sukket under Monopoltyranni, behandlet som Forbryderkoloni, hvorhen (efter Reskript af 1751 og 1760) «Delinkventer af begge Kjøen, som ere eller vorde dømte til evigt Fængsel, skulle forsendes til Hjælp at peuplere Landet.» Ligesaa befaledes, at «et Par af de Kvinder, som hensad paa Manufakturhusene i Bergen og Trondhjem, skulde aarlig forsendes til Finmarken, hvor de af Amtmanden der i Landet skulde blive modtagne og med Husbønder forseede(!).»

Tilstanden blev dog ikke hermed bedre. Endelig indsaa man da, «at den paa Finmarken octroyerede Handel ikke havde medført den tilsigtede Nytte, men havde tvertimod, foruden at medføre betydeligt Tab for Handelen selv, især været til Skade for Indbyggerne,» og omsider blev fra 1789 Handelen paa

Finmarken igjen aldeles frigiven og tre nye Kjøbstæder oprettede.

En af de Borgere, som under disse sørgelige Forhold holdt længst ud i Finmarken, var Anders Lind. Men uagtet al hans Stræbsomhed sank han dog Aar for Aar dybere og dybere i Gjæld til Kjøbmændene i Bergen, og et Par Aar før Handelsfriheden indtraadte, maatte ogsaa han give tabt og blev nødt til at [208] sælge baade Garnæs og de to Jagter, han eiede. Han beholdt kun saa meget tilbage, at han med Kone og Barn kunde slippe til Bergen paa en af sine Jagter.

I 1790 gjenfinde vi Lajla i Bergen i et tarveligt Værelse, hvis eneste Vindu vender ud til Strandgaden. Hendes Mand er fraværende paa Kontoret hos sin Kreditor, hvor han har faaet en tarvelig Ansættelse. Den første Stevne er kommen og man ser ofte paa Gaderne Nordlændinge og Finmarkinger, kan hænde ogsaa en Fin. Lajla selv sidder alene hjemme i en Lænestol, arbeidet af Birken fra Garnæselve, den eneste Erindring fra Gaarden, med et sovende Barn paa Skjødet. Hun har lænet sig tilbage paa Rygstødet af Stolen, lukket Øinene og ser bleg og sygelig ud. Den friske Kulør fra Fjeldet er forsvunden. I en halvt slumrende Tilstand drømmer hun om sit tidligere Liv som Fjeldfinpige. Hun ser Fjeldene, Rensdyrene, Teltene, Laagje, Jaampa og Mellet. Hun jager afsted med «Stormvind» hen over Høifjeldssletterne og kjender intet til, hvad Sorg og Bekymring er for det daglige Brød. Dog har hun aldrig noget Øieblik angret, at hun giftede [209] sig med Lind. Hun vilde i al sin Fattigdom dog ikke bytte med nogen Kvinde i Verden, men hun kan alligevel ikke undgaa, at Tankerne undertiden forvilde sig og flygte tilbage igjen til gamle Trakter, gamle Omgivelser og Beskjæftigelser. Det er flere Aar siden hun har hørt noget til sine gamle Venner. Laagje kom ikke mere til Ravdosjøen, efter at hun havde giftet sig med Lind. Heller ikke havde Jaampa besøgt hende siden Bryllupet. Hun ved ikke, om de leve eller ere døde.

Pludselig vaagner hun derved, at hendes lille Finnehund, som hun havde taget med sig, styrter gjøende ud igjennem Døren. Hun gaar med Barnet i Armene hen til Vinduet og ser, at der er en Folkestimmel paa Gaden eller en stor Flok Gadegutter, der som en Myggesværme have stimlet sammen om et lurvet Individ af et Menneske i en graa Kuffe med en Skindsæk paa Ryggen. Gutterne nappe i ham og kaste Skarn paa ham, og Hundene gjø ad ham. Lajla aabner Vinduet, og da han kommer nærmere, farer ogsaa Muste ind paa ham, men

istedetfor at bide springer den rundt omkring ham, hopper lige op i hans Ansigt og jager Gutterne hid og did. Lajla ser nu, at det er en Fin, og raaber til ham paa hans eget Sprog:

«Kom hid, kom ind her!»

Finnen studser ved at høre sit Sprog, standser og ser sig om. Paa gjentagen Opfordring gaar han ind i Gangen. Lajla aabner Døren for ham, og han træder ind i Stuen.

«Jaampa!» udbryder hun, «i Guds Navn er det ikke Jaampa, kan jeg tro mine egne Øine, er det virkelig dig, gamle Jaampa?»

«Ja, jeg er Jaampa, men hvem er du?» siger han og stirrer paa hende i denne for ham fremmede Dragt.

[210] «Jeg er Lajla, kjender du mig ikke igjen? Har du glemt Lajla, din lille Fugl?»

Jampa faldt paa Knæ, tog af sig sin Hue, foldede sine Hænder og begyndte at bede:

«Fader vor, du som er i Himmelen etc.»

Han havde gjenkjendt Lajla og i sin uventede og overvættets Glæde vidste han intet bedre at tage til end at læse den eneste Bøn, han kunde.

«Gud være lovet, endelig har jeg fundet dig, Lajlashjam!» udbryder han derpaa.

«Jeg kan endnu næsten ikke tro, at det virkelig er dig, Jaampa, at du er her i Bergen, her hos mig, her i min Stue!»

«Jo, jo, det er mig,» siger Jaampa, og sætter sig ned paa Gulvet. Lajla forglemte sig og satte sig ligeledes ned paa sine korslagte Ben ved Siden af ham. Der var jo ingen, som saa dem, og der var saa uendelig meget at fortælle og spørge om fra begge Sider, og dertil saa herligt at høre og igjen faa tale sit eget Barndoms Sprog.

En Stund efter kom Lind hjem og fandt disse to fremdeles siddende paa Gulvet ved Siden af hinanden. Hans Forundring ved at se og gjenkjende Jaampa var ikke mindre end Lajlas.

«Men hvorledes i al Verden er du kommet hid? Har du som en finsk Troldmand forvandlet dig til en Fugl og fløiet hid?» spørger Lind.

«Nei,» sagde Jaampa og lo, «jeg har seilet paa et Skib over mange og store Have, som der fortælles ^[211] i Eventyrene. Dag og Nat seilede vi en hel Maaned. Endelig kom vi hid, og her har jeg gaaet omkring i den store By i mange Dage, forfulgt af Gutter og Hunde, indtil endelig Muste kom ud af et Hus og kjendte mig, og saa fik Lajla se mig, og jeg hørte mit eget Sprog.»

«Hvorledes har du levet, og Laagje og I alle, siden vi reiste?»

«Mor Laagje er død, og Mellet har giftet sig med Jakos Inga, og Laagje har faaet en Sønesøn, som skal bære hans Navn og som nu er hans Trøst og Haab.»

«Har du været paa Garnæs, siden vi reiste?»

«Ja, Laagje og jeg kom i Vaar til Ravdosjøen med vore Ren. Vi vilde se vore Barndoms Trakter igjen, og vi vilde ogsaa se dig, Lajla. Saa gik vi en Dag ned til Garnæs for at finde dig. Men da vi kom til Gaarden, traf vi kun fremmede Ansigter. Ingen kjendte os, og vi kjendte ingen. Bedrøvet vandrede vi tilbage igjen. Saa fik vi høre af andre Finner, at din Mand var bleven fattig og havde maattet sælge sin Gaard, og at du og han vare reiste langt sydpaa til en stor By. Saa fik jeg ingen Fred eller Ro. Jeg tænkte paa dig Nat og Dag og kom dig ihu fra du var ganske liden og sad paa mit Fang. «Vor lille Fugl er fløiet langt sydover,» sagde jeg til Laagje, «men Jaampa vil endnu engang finde hende og bringe hende tilbage igjen.» Saa reiste jeg, og Gud være lovet, endelig har jeg fundet dig.»

^[212] «Har ikke min gamle Fader glemt mig? Er han ikke vred paa mig?» spurgte Lajla.

«Nei, han har ikke glemt dig og vil aldrig glemme dig. Han sidder i Aar ved Ravdosjøen og venter. Han vilde saa gjerne se dig endnu engang, før han dør og høre dig læse af Bogen, som han bærer paa sin Barm. Hans Øine ere matte, og han kan ikke længer selv læse. Og nu er det Sommer, og nu skal du som Trækfuglen reise tilbage igjen til Finmarken, til Garnæs, tilfjelds, til Ravdosjøen og se din gamle Fader.»

«Ak Jaampa, om det var muligt!»

«Hvorfor ikke? Du skal reise med mig og din Mand og dit Barn, og lille Muste, din Hund, faar vi vel ogsaa tage med os.»

«Vi ere saa fattige nu, Jaampa, vi have knapt det tørre Brød!»

«Er du fattig, lille Lajla, og hungrer? Og din Fader har intet sendt dig, og jeg

intet sendt dig. Det var stygt. Men jeg har noget med til dig,» sagde han og tog frem af sin Sæk et Stykke tørret Renkjød, som han bød Lajla.

«Tak, Jaampa, det var snilt af dig, det skal smage deiligt.»

«Og du har ingen Penge, siger du, ingen blanke Speciedalere, du, den rige Laagjes Datter, den stolteste Pige i Fjeldet, som alle vilde beile til?»

«Ja, dengang!»

«Hvor er dine Ren, hvor er din Hjord, hvor ere dine mærkede Simler og Kalve?»

^[21.3] «Jeg har ingen!»

«Ingen «Stormvind», ingen «Jivja», som du kører med til Kirke?»

«Ak, mind mig ikke om dem!»

«Jo, jeg vil minde dig om alt fra gammel Tid, thi nu skal din Mand købe Garnæsgaarden tilbage.»

«Desværre, Jaampa,» sagde Lind, «jeg har intet at købe for. Havde jeg nu Penge, skulde jeg nok købe Gaarden. Nu har vi igjen faaet Handelsfrihed, men Garnæs er ikke at faa for mindre end 2000 Spd.»ⁿ¹⁸

«Lajla kan købe den.»

«Desværre, Lajla er ligesaa fattig som jeg.»

«Nei, Lajla er ikke fattig. Lajla er rig. Lajla eier mange tusen Sølvdalere. Vent lidt,» sagde han og gik hen igjen til sin Skindsæk, hvoraf han trak op to tunge Poser. «Se her, her er Lajlas Penge, to Poser fulde af Sølvdalere og to tusen Daler har jeg paa Skibet.»

«Er det sandt, er det virkelig Lajlas Penge?»

«Ja, det er hendes Penge. Jeg og Laagje har samlet dem for Ren, som vi have solgt af hendes barnearvede Hjord, og endnu har hun en vakker liden Flok tilbage, som gaar ved Ravdosjøen. Hvad siger du nu, er Lajla fattig?»

«Nei, nu takker jeg Gud for hans Godhed og dig Jaampa, som redder os ud af vor Fattigdom. Nu skal alt blive godt igjen. Jeg kjøber Garnæs tilbage af min Principal, og vi reise til Finmarken og begynde at handle paa nyt igjen!»

^[21.4] «Ja,» siger Jaampa, «og du skal kjøbe mange Varer til din Handel med Finnerne. Kjøb alt, hvad du vil, jeg har ogsaa Penge gjemt i Fjeldet, og alt, hvad jeg eier, skal deles mellem Lajla og Mellet.»

Lind kjøbte Garnæs tilbake og reiste samme Sommer afsted med en af de Jagter, som tidligere havde tilhørt ham selv.

Glad og let om Hjerte var Lajla, da hun, klædt i Finnedragt og sammen med Jaampa igjen vandrede opover Garnæslien, forbi Fossestupet, forbi Varden paa Gaisafjeldet og henover Sletterne til Ravdosjøen.

Og glad blev gamle Laagje, da hun traadte ind til ham i hans Telt, faldt om hans Hals og kyste ham. Da hun om Aftenen havde læst for ham af hans gamle Katekismus, udbrød han med Jacob: «Nu vil jeg gjerne dø, da jeg har seet dig igjen og hørt Guds Ord fra dine Læber!»

Han tog det Løfte af Lajla, at hun skulde tage sig af Mellets Søn, forsøge paa at opdrage ham sammen med sin egen Søn og gjøre en Finnepræst af ham.

Laagje reiste igjen tilbake til Mellet, men Jaampa slog sig ned ved Ravdosjøen og boede der i en Torvegamme. Han maatte bo oppe i Fjeldet. Paa Garnæs kunde han ikke rigtig trives, men næsten hver Dag kom han ned til Gaarden, om Sommeren med Fisk og om Vinteren med Ryper.

En Sommer var han borte i en hel Uge, saa Lajla blev bange for, at den Gamle kunde være bleven syg. Hun ilede op og fandt ham liggende ^[215]paa sit usle Leie. Han var paa sit yderste, men kjendte hende dog, og et svagt Smil gled hen over hans gamle, furede Ansigt.

«Tak fordi du kom, Lajla,» sagde han, «jeg dør snart, jeg har levet længe nok, men bed for mig og læs Guds Ord for mig, at jeg kan faa Tilgivelse og dø i Fred; thi mine gamle Afguder komme hver Nat og plage mig. Jeg ser dem med deres grinende Ansigter komme ind, og saa hoppe og danse de omkring mig og op paa mig. Saa drømmer jeg igjen, at jeg hænger i Røghullet som en Fisk i en tynd Traad, og en dødelig Angest griber mig, for at jeg skal falde ned i Helvedes Arnested, som jeg ser brændende under mig. Læg din lille Haand paa min Pande og læs Syndsbekjendelse og Syndstilgivelse for mig.»

Lajla gjorde som han bad, og det saa ud til, at den Gamle herunder sovned ind. Hun forlod ham stille med Ønsket: «*Batsus Jesus mu sagjai!*» Gid Jesus være her igjen i mit Sted! som Finnerne ofte bruge, naar de tage Afsked. Næste Dag kom hans Hund ned til Gaarden og sneg sig pibende omkring Lajla. Hun ilede igjen op til Ravdosjøen. Jaampa laa i samme Stilling, som da hun forlod ham. Den Gamle var død, og Lajla lukkede hans Øine.

Noter:

[n1](#). Kniven,»] *rettet fra*: Kniven, (manglende anførelstegn)

[n2](#). *Forfatternote*: Blandt enkelte vilde Nationer bruger man derfor ikke at sige: giv mig et Kys! men: giv mig din Aande!

[n3](#). Jaampa.»] *rettet fra*: Jaampa. (manglende anførelstegn)

[n4](#). Bryllup.] *rettet fra*: Bryllup (manglende tegnsetting)

[n5](#). *Forfatternote*: fortæller Læstadius i sin Journal.

[n6](#). med.»] *rettet fra*: med» (manglende tegnsetting)

[n7](#). *Forfatternote*: Stockfleth Side 105.

[n8](#). at] *rettet fra*: ar

[n9](#). «Jivja.»] *rettet fra*: «Jivja». (manglende anførelstegn)

[n10](#). Mellet] *rettet fra*: «Mellet

[n11](#). *Forfatternote*: Stockfleth. Side 60.

[n12](#). reiser.»] *rettet fra*: reiser. (manglende anførelstegn)

[n13](#). *Forfatternote*: Kapt. Bang. Landmaalerliv. Side 160.

[n14](#). jeg] *rettet fra*: eg

[n15](#). *Forfatternote*: af oldn. Pell, fint Tøi (latin. Palla eller Pallium, Mantel, Forhæng, Nonneslør).

[n16](#). Mennesker.»] *rettet fra*: Mennesker. (manglende anførelstegn)

[n17](#). *Forfatternote*: Amtmand Hammer.

[n18](#). Spd.»] *rettet fra*: Spd. (manglende anførelstegn)

Jens Andreas Friis' *Fra Finmarken* er lastet ned gratis fra bokselskap.no